APOLOGIA

Pro Ministris in Anglia

(*Vulgò*)

NON-CONFORMISTIS.

Anno 1662. *Aug.* 24. *Die Bartholomæo dicto, ejectis.*

Adversus argutiolas, putidasque calumnias, Durelli, Ellisi, aliorumque.

Per Irenæum Eleutherium A.M. ex Acad. Cantab.

Editio secunda, priori multo & correctior & auctior.

II. COR. IV. v. 8, 9.

Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι.

Διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι.

II. COR. VI. v. 8, 9, 10.

Διὰ δόξης, καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας, καὶ εὐφημίας. ὡς πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς.

Ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι.

Ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.

ELEUTHEROPOLI.

Anno Æræ Bartholomææ, 3.

Si peccant qui, potius quam res illas sibi contra conscientiam obtrudi patiantur, cedere Ecclesiis malunt: multo majori reatu coram Deo & ipsius Angelis tenentur, si qui greges Pastoribus privari, desertis à Pastoribus Ecclesiis, horrendæ dissipationis fundamenta jaci potius sustineant, quam Ministros alioquin inculpatos hoc potius quàm illo habitu vestitos cernere, & nullam potius alicubi famelicis oviculis cœnam præberi, quam genuflexionem omitti. Beza. Epist. 8.

Si Ministris non tantum ut ista tolerent præcipitur, sed etiam ut ea tanquam recta, vel Chirographo comprobent, vel suo silentio foveant, quid aliud suadere possimus, quàm ut de sua innocentia testati, & omnia remedia in timore Domini experti manifestæ violentiæ cedant? Idem Epist. 12.

In consessu habito Haptoncurii, in Puritanos multa decreta sunt, quæ nostros ritus non parum fulciunt, vindicantque à probro nostratium Calvinistarum, indictum enim ut Antistites, Sacerdotes, inaugurentur, & ordinentur, ut pervigilia Divalia colantur, dies festi ab operibus immunes sint, infulis, stolis, cucullis, Syrmatibus initiati amiciantur, nomini Jesu Servatoris, ut nudo vertice, genu inflexo assurgatur, ut non nisi ab inflexis Synaxis sumatur, signo crucis frons muniatur, ut per escuriales dies quadragesimæ, & variantium temporum quatuor vices à carnibus abstineatur, ut postquam tincti adoleverint, juratam fidem fronte lustrico, profiteantur & confirment, hæc & plura simiæ Apostolicæ Religionis edixere. Artic. 1. 8. 14. 15. 17. 18. 23. 30. 31. 40. quæ ex hujusmodi Anglicanis constitutionibus strictim & cum delectu excerpsimus. Michael. Caspar. Lundorp. in Sleidani continuat. Ad Annum 1604.

JOHANNI DURELLO

Cœtus Gallici in Sacello Sabaudico Anglicano Pastori, S. D. I. E.

CUM Librum tuum primo legerem, (Reverende Durelle) nihil minus cogitabam, quam in eo refutando vel unicam horulam collocare, speravi enim futurum, ut calumniarum tuarum portentis sua absurditas fidem omnem adimeret; ast ubi comperi molem illam mendaciorum a *Stradlinio*, & *Molinæo* laudari, & suspicio esset te ex silentio nostro animum & spiritus sumere, manum calamo admovi, imploratâ tamen prius divinâ gratiâ, ne quid mihi inter scribendum excidat, quod a Christianâ moderatione abhorreat, neque enim *pro Christo* bellum gererem, nisi *secundum Christum*, qui mitis est, & pacatus, dimicarem; Verum cum in præstantissimos Dei servos præiicenter arietes, & *Presbyterianorum* tergis petulanter inequites, non est quod ægrè feras si mordaciori veritate aures tibi quandoque radantur. Duplicem cum errantibus, agendi viam præivit, & præscripsit *Apostolus Iudas*, Epistolæ suæ versibus

22.23. Καὶ οὓς μὲν ἐλεεῖτε διακρινόμενοι, οὓς δὲ ἐν φόβῳ σώζετε, ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες. Leniter tractandi sunt, qui re diu & diligenter apud se expensâ, ex quadam animi infirmitate errant, & decipiuntur: Si qui id unum agunt, ut ex aliorum insectatione famam aliquam sibi concilient, eos nunquam in viam revocaveris, nisi ἀποτόμως reprehendas; In posteriori hac peccantium classe te collocandum esse, utinam quælibet tua pagina non ita nimis attestaretur. In epilogo, vociferaris, *Presbyterianos, ex omnibus qui reformatam religionem profitentur, sectam esse singularem, cui similis sub Sole non existit.* Dicis etiam. *Si in ullâ aliâ essent Ecclesiâ, necessum esse, modo principiis suis stare velint, ut sint non conformes, & evertant omnem bonum ordinem illic constitutum.* Quis verò vel inter tuos paulò cordatior ferat tot Theologos a te damnari? a te (inquam) qui controversiarum nostrarum statum, vel prorsus dissimulas, vel penitus ignoras. Etiam *lippis & Tonsoribus* notum est, exigi ab iis qui per classem Presbyterorum ordinati sunt, *ut denuo ordinentur Presbyteri per impositionem manuum, & quidem istâ verborum formulâ, Recipite Spiritum Sanctum, quorum peccata remiseritis &c.* imò *ut creentur Diaconi, & palàm profiteanter se a Spiritu Sancto moveri ad illum gradum Diaconatus suscipiendum, in quo etiam tenentur per integrum annum permanere, nisi Episcopo ob graves causas aliter videatur;* At profectò si Romanæ Ecclesiæ Legati (toto concilio Chalcedone congregato appro-

approbante) recte pronunciarunt ἱεροσυλίαν εἶναι ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου κατάγειν βαθμόν majus erit Sacrilegium, ut Presbyterio per multos annos probè defunctus ad Diaconatum detrudatur. Tuum erat fratribus tuis eximere hunc scrupulum, quod adeò non facis, ut per summam calumniam fingas pag. 202. Quæstiones hodie in Angliâ agitatas ad quatuor capita posse revocari. 1° *An Episcopatus sit licitum regimen in Ecclesiâ Christianâ?* 2° *An præscriptæ precationum formulæ usurpari possint?* 3° *An sit penes quamlibet particularem Ecclesiam nationalem leges ferre de externis circumstantiis, ad cultum Dei pertinentibus? & an obligentur privati ad præstandam obedientiam talibus legibus?* 4° *An debeat esse uniformitas in particularibus cœtibus cujuslibet Ecclesiæ nationalis?* At vide quæso quo te transversum rapuerit vitilitigandi impetus; Serenissima Regis Majestas, in *declaratione de rebus Ecclesiasticis*, agnoscit eos quos tu lancinas, *non aversari Episcopatum*, *Præscriptas precationum formulas non damnare*; & patet utrumque ex chartulis propositionum quas Regi obtulerunt Theologi, quos in consilium adhibuit: neque unquam incidi in Presbyterianum, qui quæstionibus tuis tertiæ & quartæ, prout a te proponuntur, non responderet affirmative; Adeo non erat cur de cælo descenderent Christi Heroes ad hæc dubia decidenda *Potest & debet Ecclesia leges ferre de circumstantiis quibusdam externis, non potest nec debet instituere ritus Symbolicos & doctrinales*, ii enim non sunt

circumſtantiæ, ſed partes cultus externi. Poteſt Eccleſia uniformatem urgere, *ſed in iis, quæ fundantur in lege divinâ, vel naturali, vel poſitiva non in iis, quæ vel caritati vel libertati Chriſtianæ contrariantur, ſed nec in iis, quæ nullam adferunt utilitatem.* Alioqui quis erit præceptorum Eccleſiaſticorum modus? Dicam planè, & ad captum tyronum logicorum, poteſt Eccleſia determinare de *ſpecie*, ubi Deus determinavit de *genere*, de *individuo* ubi ille de *ſpecie*: hoſce limites ſi tranſcendat, nimium ſibi arrogat. Deus præcepit ut fiat applicatio aquæ baptiſmalis ad baptizatum, eſt in manu Eccleſiæ *ter* aut *ſemel* hanc applicationem facere. Proba Deum ullibi præcepiſſe, ut Sacerdos induatur *veſte Symbolicâ*, ultro largiemur penes Eccleſiam eſſe, ſtatuere de colore & formâ, at nullibi probâſti Deum præcepiſſe, ut *veſte myſticâ* & *doctrinali* indutus miniſter ſacra faciat. Videris valde deſudaſſe in colligendis teſtimoniis, quibus probes tranſmarinos vel laudare, vel ſaltem non damnare Hierarchiam Anglicanam, quam infæliciter lubet tibi uno dilemmate oſtendere, *vel credunt Paſtores tranſmarini ordinationem fieri poſſe validè abſque Epiſcopo* κατ' ἐξοχὴν *ſic dicto, vel non credunt: ſi credunt, Ergo non arrident iis Epiſcopi, qui omnem tum juriſdictionis tum ordinis poteſtatem ſibi ſolis vendicant* ὅπερ ἔδει δεῖξαι, *ſi non credant quid eſt ergo, quod non fateamur, temerè eos hactenus & abſque omni vocatione ſeſe in munus ſacerdotale ingeſſiſſe? Quid eſt quod non ad-*

volent

volent Angliam nostram, ut per impositionem manuum Præsulum recipiant Spiritum Sanctum?

In approbatione Stradlinianâ quam libro tuo præfixisti dicitur *Conformitatem, & consensum cæterarum Ecclesiarum Reformatarum, cum nostrâ Anglicanâ plenissimè te demonstrasse.* Ego vero pernego te hoc vel præstitisse, vel aggressum esse, sed nec in æternum aggredieris, nisi non expendas.

Quid valeant humeri, quid ferre recusent.

Nam ad probandum consensum nostræ Anglicanæ cum aliis Ecclesiis Reformatis probari debet ab aliis Ecclesiis.

1. „ Lege caveri ut reordinentur ii qui a Presbyteris ordinati sunt.

2. „ Formulas precatorias ita rigidè imponi „ ut non liceat Pastori proprium χάρισμα τῆς εὐχῆς „ exercere (nam in Ecclesiâ Anglicanâ hoc „ non licet, vel saltem professi sunt Hierar- „ chici in Grandi certamine pag. 19. se summâ „ cura id acturos ne non liceat.)

3. „ Festa Sanctorum diei Dominicæ æquari.

4. „ Scripta Apocrypha publicè legi cum „ exclusione plurium capitulorum Canonicorũ.

5. „ Lineam vestem præcipi tanquam me- „ dium aut motivum cultûs.

6. „ *Gloriam Patri*, octies recitari in eodem „ officio, & quidem assurgente toto cœtu.

7. „ Evangeliis quam Epistolis majorem „ exhiberi reverentiam.

8. „ Genuflecti ad omnem recitationem „ nominis Jesu.

9. „ Sacram Cœnam iis omnibus denegari, „ qui eam flexis genibus nolunt participare.

10. „ Susceptores adhiberi in Baptismo cum „ exclusione Parentum.

11. „ Signum Crucis usurpari tanquam sig- „ num Sacramentale.

12. „ Sacramento Baptismi adscribi vim in „ fantum regenerativam, & necessario salvi- „ ficam.

13. „ Editionem Psalmorum corruptam „ præferri correctiori & emendatiori.

14. „ Episcopos eligi sine consensu Cleri, „ omnemque cum *Iurisdictionis*, tum *Ordinis*, „ potestatem iis solis adjudicari idque Jure Di- „ vino.

15. „ Episcopis permitti Jurisdictionem tem- „ poralem, laicis verò Cancellariis deputari „ spiritualem.

19. „ Præcedentiam tribui Archiepiscopis „ supra omnes Duces Regni.

17. „ Beneficiarium non obligari ad resi- „ dentiam.

18. „ Sacris initiato plura beneficia Eccle- „ siastica conferri, curata quidem intra di- „ stantiam 3° milliarium, non curata absque „ ullâ ratione distantiæ.

19. Nihil à Ministris aliud requiri, quam ut „ declarationem fidei Latino sermone reddere „ possint, & eandem aliquot Scripturæ testi- „ moniis corroborare.

20. „ Divelli Sacramenta quæ con-

„ junxit

„ junxit Christus, ita ut Baptismum admini-
„ strare ei liceat, cui fas non est Cœnam con-
„ secrare.

Hæc omnia si tibi videare posse demonstrare, summè profectò te aut ignorantem, aut impudentem esse oportet.

Sed hæc clarius edisseruntur in ipsâmet *Apologia*, quam ideo Latinam prodire volui, ut constet etiam exteris, per *presbyterianorum latera omnes Ecclesias Reformatas confodi, & eos, qui sub odioso Novatorum titulo vapulant, ne latum quidem unguem discedere a veterum Protestantium doctrinâ.* Hoc si obtinuero, gaudebo laboris mei successu: sin minus, solabor me boni propositi conscientiâ. Clamabis tu, hac ratione refricari vulnus dissidii, & *Matris meæ* faciem deturpari, verum ego didici *pacifici Theologi* nomen perdere, ne *conscientiam* perdam. Expectant me carceres & exilia, ast hisce non commoveor, imò nec vitam meam mihi charam duco, si afflictæ innocentiæ aliquâ ex parte patrocinium præstare possim. Deum Optimum Maximum veneror, ut velit acceptilare quod suum, ignoscere quod meum est. Idem Deus faxit, ut tu Durelle diei in quo reddenda est ratio περὶ πάντων σκληρῶν quæ vel effutisti, vel conscribillasti, recorderis, & resipiscas. Vale.

Monendus es Lector Candide, unum atque alterum: & illud quidem imprimis, Phrasin illam, Regem *Supremum* esse *caput* & *Gubernatorem* tam malè sonare, ut præstaret nunquam auditam fuisse, Angliæ tamen Presbyteriani ab eâ non abhorrent: Etsi enim incomparabilis Calvinus in Comment. ad Amos. hunc titulum reprehendat, quatenus à Gardinero Episcopo Wintoniensi explicabatur: cum tamen Convocatio tota declaraverit Supremæ Gubernatricis titulo nihil aliud denotari, quàm prærogativam in Sacris literis ab ipso Deo Principibus tributam, hoc est, ut omnes status & gradus hominum a Deo sibi commissos, & sive temporales, sive Ecclesiasticos, gubernent, & refractorios ac malefactores civili gladio coerceant, non detrectamus hosce titulos. Sunt dubio procul eædem Regis Caroli partes in Ecclesiâ Anglicana, quæ olim fuerunt Josiæ in Judaicâ; Non habet potestatem Ecclesiasticam, sive ordinis sive jurisdictionis, habet tamen in Ecclesiasticis: Non habet potestatem clavium quæ immediatè refertur ad remissionem aut retentionem peccatorum, habet potestatem gladii, quæ operarur circa exteriorem hominem, protectionem præstans obedientibus, & externas pœnas infligens rebellibus & inobedientibus; Munus suum exercere potest in eâdem materiâ in quâ Ministri & pres-

byteri

byteri exercent, sed non eâdem formâ & modo: gaudet potestate coactivâ, non definitivâ aut directivâ in causis fidei, potestate objectivâ, seu defensivâ circa Ecclesiastica non vero potestate quæ sit formaliter & intrinsicè Ecclesiastica. Hæc è nostris Theologis uberius explicanda erant, ut occurrerem criminationi Episcopi Morlæi, qui referente Bocharto in Epistolâ ad eum datâ, hoc nostrum esse placitum scribit. *Presbyteros in iis omnibus, quæ ad Ecclesiam quoquo modo pertinent, summam habere potestatem, nec ab eorum collegio summo ullam dari provocationem: item Reges posse vi & armis a subditis cogi in ordinem, & si se præbeant immorigeros de solio deturbari, in carcerem conjici, sisti in jus, per carnificem denique capite plecti.* Quanto modestius & verius Lancelotus Andrews Episcopus Eliensis? *Præsbyterio forte lis est cum Episcopis, cum Rege nulla est, utrobique Regi defertur, ultro utrinque quod Cæsaris Cæsari redditur.* Ad Bellarmini Apolog Respon. cap. I. pag. 24. Episcopo Eliensi adjungo Vaughanum Episcopum Londinensem, qui cum audivisset in frequentissimo cœtu Præsbyterianos incusari tanquam in seditionem pronos, dixisse fertur amico integerrimo quem ad prandium finitâ concione vocârat, *utinam hodierni Concionatoris ad aliquod tempus linguam in loculo meo habuissem invectivis & mendaciis non potest converti istud hominum genus. Verum est iis non arridere præsentem*

regiminis

regiminis formam, aliam adfectant, cui tamen aditum patefacere gestiunt supplicando, non insurgendo, aut seditionem movendo. Vide Gata vindicias Annotationum pag. 10. Sed non est cur solliciti simus de hac labe quam studiose abstersit Serenissimus Rex, cum in literis quas ad Senatum dedit, quum Bredæ esset, tum in orationibus quas habuit vel per se, vel per Cancellarium post restitutas antiquas Regni leges, quia vero non desinunt Prælatici calumniari fortiter, liceat coram Deo & hominibus profiteri, *me nescire an ullus Theologus Presbyterianus in Regis vitam conspirârit at ex Hierarchicis erant non pauci, qui turbato rerum civilium ordine Independentismum præ se ferrent, & parricidium in Regem admissum vel Concionibus, vel Scriptis approbarent.* Dein monendus es, me, ob rationes quas habui multas & graves, secundam declarationem, quæ facienda est ab omnibus, qui beneficio gaudent Ecclesiastico, consulto prætermisisse, quam tamen nihil ut causæ nostræ te lateat latinè conversam exhibebo, & quidem ita simpliciter, ut pœne vox voci respondeat. *Ego A. B, declaro quod non licet sub quovis prætextu adversus Regem arma gerere, & quod detestor proditoriam illam distinctionem arma gerendi virtute Regiæ authoritatis, contra Regis personam, aut contra illos qui ab eo commissionati sunt. Et quod conformem me præstabo Liturgiæ Ecclesiæ Anglicanæ, prout jam legaliter stabilita est. Declaro insuper me in eâ esse sententiâ, neque me, neque ullum alium,*

per

per juramentum vulgo dictum Solennem Ligam & Fœdus obligari, ad enitendam ullam mutationem, aut alterationem Regiminis sive Ecclesiastici, sive Politici: illudque juramentum fuiße in se illicitum, impositumque subditis hujusce gentis contra notas leges & libertates Regni.

Emitti autem tam subito secundam Apologiæ editionem non est quod mirere, prior mendis adeo scatebat, ut ego vix meam esse agnoscam, quin & videbantur in eâ aliqua testimonia deesse, quæ invidiosam innovationis calumniam compescerent quæ, quum jam locis suis inseruerim, controversiis hisce in perpetuum valedico, quis enim Anglorum quæstionibus de adiaphoris non adeo plenus & satiatus est, ut non ægre ferat, si vel tantillum amplius potandum propinetur. Calamum stringendum esse clamabunt viri boni, adversus atheos & infideles, quorum, proh dolor! tantus hodie est numerus, quantus muscarum, quum calet maxime. Quibus tantum abest ego ut calculum non adjiciam meum, ut pœne doleam quod, vel semel justissimæ licet defensionis necessitate coactus stylum objecerim Durello. Non enim tam intuendum erat, quid ille intemperie sua promeritus sit, quam perpendendum, quid ferant tempora, quæ profecto ad longe alias nos curas vocant. Hortandi sunt fratres ut animas suas possideant in patientia, a qua ad vindictam optimus quisque paulo est proclivior. Cum ira, cum invidia, cum superbia nobis concertantandum

tandum est; à quibus quam adversariis infensissimis plus imminet periculi. Quid ergo patiarne ut in fidelissimos Dei servos atrocibus nvectivis impune prorumpant bipedum nequissimi? imo prorumpant quod per me licebit, maledicere enim jussit eos Deus, qui ex ira hominum conciliabit sibi laudem, & quod reliquum est iræ, cohibebit. Vale, & precibus tuis, pacem Hierosolymæ promovere ne desinas.

Lectori

Lectori in Librum.

Q Valia nostrati contingunt tempora Clero?
Omnia cum liceant, non licet esse pium,
Protea *si quis agat, formas aptatus in omnes,*
Pœnas qui meruit solvere, dona refert:
Perstet at immotus rigidi servator honesti,
Condemnata, verens, mente, probare manu,
Protinus evadit nocuus, privatur honore
Pastor, & a sacro pellitur officio,
Nec satis hoc pœna est, insontia sola superstes
Figmento vario contemerata jacet.
Audent oppressis nihili insultare Sophistæ,
Quêis ne sit verax lingua, negare boves.
Mendaci calamo pro fidis fundere voces
Pergunt commentas, & sine fronte dolos.
Livida Mangonum nudata sophismata, & artes
Detectas mirâ dexteritate velis?
Doctorum scripta in sensus perversa malignos,
In proprios, æquo jure refecta cupis?
Obtrectatorum convulsa volumina, in hostes,
Denique vaniloquos tela retorta petis?
En nuce tantillâ Iliadem! *parvum ecce Libellum*
Qui magna hæc operum justa peracta dabit.
Veracem invenies citra fucosve dolosve,
Dum *fidei intactæ simplicitate micat;*
Nam neque corrupti testes, infirma, fugati
Fultura erroris, commaculare schedas.
Nec mala, projecto, mendacia cusa, pudore,
Arma inimicorum, per sua castra volant,
Major at apparet Momo, quo Numen adorat,
Zelo, quo fratres Author amore colit.
Musa supervacua est igitur, præconia laudem
Ornata, est Domino, Sparta *datura suo,*
Quêis tamen haudquaquam caret ille, probatus abundè
Doctrinâ doctis, & bonitate bonis.

In

* *Perpictus*, teneros stravit, *Salpista*, puellos,
Tristis & *Hammelicis Æra* suborta viris,
Tristior at nobis *Epocha* est, quêis *versicolores*,
Hydraulæ fidos abripuere *Patres*.

V. V. Cantabrigiensis.

* *Wierus de Præstigiis Dæmonum lib. 1. cap. 16.*

Claris-

Clarissimo Amicissimoque VIRO THEOPHILO PRUDENTIO,

J. E. Salutem. D.

QUæsîsti à me (Reverende vir) quidpote rei sit quod nos Presbyteriani à beneficio (& quod longe gravius est) ab officio suspendamur: Celebris sane quidem questio, multumquè (uti videtur) apud exteros agitata, cui tamen quidpiam ut respondeam vix à me obtineo, sive enim aliquid pro formâ scribendum sit, multi me meliùs illud possunt præstare, sive aliquid pro argumenti dignitate, vereor ne omnibus silendum foret, sed nec fert hujusmo-

di controverſias Epiſtolæ natura, εἰδέναι χρὴ ait eleganter Demetrius Phalereus, ὅτι οὐκ ἑρμηνεία μόνον, ἀλλὰ καὶ πραγματά τινα ἐπιστολικά ἐστιν. Ἀριστοτέλης γοῦν, ὃς μάλιστα ἐπιτετυχέναι δοκεῖ τοῦ τύπου ἐπιστολικοῦ, τοῦτο δέ οὐ γράφω σοι, φησίν. οὐ γαρ ἦν ἐπιστολικόν εἰ γάρ τις ἐν ἐπιστολῇ σοφίσματα γράφει ἢ φυσιολογίας, γράφει μὲν, οὐ μὴν ἐπιστολὴν γράφει. φιλοφρόνησις γάρ τις βούλεται εἶναι ἡ ἐπιστολὴ σύντομος καὶ περὶ ἁπλοῦ πράγματος ἔκθεσις, καὶ ἐν ὀνόμασιν ἁπλοῖς: interim quia mones verti nos ab Hierarchicis in hominum monſtra, & metuendum eſſe, ne à fratribus tranſmarinis ex communi famâ (quæ afflictis nuſquam non inimica eſt) æſtimemur; non pigebit acerbiſſima convitia, quibus proſcindimur, procul amoliri, veraſque deprivationis noſtræ cauſas & aperire, & publici juris facere: quo nomine ſi audaciæ crimen admittam; utrique noſtrûm profectò commune erit, neque enim majori mihi vitio vertent æqui rerum judices, quod provinciam viribus meis imparem in me ſuſceperim, quam tibi, qui non deſtitiſti orare, uſque adeo donec perpuleris.

Imprimis, *læſam Majeſtatem* falſò nobis objectari, teſtabuntur ipſi adverſarii, niſi apud quos pudor omnis & honeſti reverentia plane decocta eſt; teſtantur ſaltem lachrymæ quibus decollato Carolo 1°. parentavimus; teſtantur aſſidui conatus quibus reſtitutionem

Caroli

Caroli 2[i]. enixi sumus, cui reduci fidelitatem læti lubentesque vovimus; testantur denique preces, quibus etiamnum in privatis familiis Deum veneramur, ne unquam desit è *familia Stuartorum*, qui *Magnæ Britanniæ, Franciæ, & Hyberniæ* Monarcha audiat: quinimo Regem, *fidei defensorem, in omnibus causis, & supra omnes personas, tam Ecclesiasticas, quam civiles, supremum caput & gubernatorem, faciles agnoscimus*: quod si in omnibus ante concionem, orationibus, hosce titulos non recensuimus, non eramus idpropter mentis ad rebellionem propensæ (in præfat. ad opera quædam posthuma Armachani) ab episcopo Lincolniensi postulandi, cum nec ipsa Liturgia Anglicana ullibi Regis titulos enumeret, contenta eum simpliciter *Dei servum, nostrumque Principem tremendum appellare*. Ut fiant ἐντεύξεις ὑπὲρ βασιλέων disertum est Apostoli mandatum. 1. Tim. 2. 2. cui præcepto obtemperarunt primi Christiani. *Oramus* (ait Tertull.) *pro omnibus imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium securum, Domum tutam, exercitus fortes, senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque sunt Cæsaris & hominis vota.* At ut Rex quoties pro eo preces concipiuntur, omnibus titulis quos legati ipsi tribuunt ornetur, mos est sequioris sæculi, qui à simplicitate primævâ nimium recedit. Videatur de hoc conscientiæ casu Voet: Pol: Eccl. p. 505.

Sed nec *Hæreseos* notam sine summa injuria inurunt nobis Prælatici, recipimus enim *tria Symbola*, quicquid *primitiva Ecclesia unanimi consensu tanquam articulum fidei necessarium credidit, idem nos credimus.* Evolvas (clarissime Theophile) ubi otium fuerit, *confessionem fidei*, quam elaboravit conventus Theologorum Westmonasteriensis, reperies eam cum aliarum ecclesiarum confessionibus optime conspirare: (cum missum esset Exemplar hujusce confessionis Petro Molinæo, rescripsit Rev. senex se nunquam perfectiorem vidisse, nec minus honorificè de ea sensit, incomp. Usserius.) At excusum est Genevæ, An. 1654. *Corpus & Syntagma confessionum fidei*, in quo extat Anglicana fidei confessio in articulis de quibus conveniebat inter Archiepiscopos & Episcopos utriusque provinciæ, & Clerum universum in Synodo Londinensi, anno Domini 1562. nullâ factâ mentione confessionis Westmonasteriensis: quid tum postea? Hoc facto, ait Durellus pag. 173. *Satis testata est Ecclesia Genevensis se improbare Presbyterianorum opiniones adversus Hierarchiam, improbare etiam eorum pretensam Parliamentariam, & Synodicam Authoritatem*: imò, inquam, neutrum horum testata est. Confessio Westmonasteriensis non ante annum 1656. Latinitate donata est. Ea fortean causa cur desideretur in editione Confessionum quam accurarunt Genevenses

anno

anno 1654 In prima Confessionum Harmoniâ frustrà quæsivisses Confessionem Scoticanam, quia tunc temporis non aliâ quam Scoticâ linguâ extaret, eam postquam nobilissimus vir ac pietate insignis in Latinam linquam transtulisset, Harmoniæ Confessionum inseruerunt Genevenses anno 1612. præfixâ præstantissimi interpretis piâ & utili sive admonitione sive observatione, quam lectorem non celabo: *Est Scoticanæ Ecclesiæ Privilegium rarum præ multis, in quo etiam ejus nomen apud exteros fuit celebre, quod circiter annos plus minus 54. sine Schismate, nedum Hæresi, unitatem cum puritate Doctrinæ servaverit & retinuerit. Hujus Unitatis adminiculum ex Dei misericordiâ maximum fuit, quod paulatim cum Doctrinâ Christi, & Apostolorum disciplina sicut ex verbo Dei præscripta est, unâ fuit recepta, & quam proximè fieri potuit, secundum eam totum regimen Ecclesiasticum fuit administratum: hâc ratione omnia Schismatum atque errorum semina, quam primum pullulare aut se exerere visa sunt, in ipsâ quasi herbâ & partu sunt suffocata & extirpata:* hæc ipsissima verba occurrunt in ultimâ Genevensium editione; unde proclive est colligere, eos Ecclesiam Scoticanam (cui nihil invisius quam Episcopus Diocesanus) aliis Ecclesiis non adæquare modo, sed & anteferre. Et quia in Genevenses tam commode incidimus, non abs re erit advertere quibus verbis Lectoribus

exhibeant articulum Confessionis Anglicanæ de Ecclesiæ authoritate: *Ecclesiæ non licet quicquam instituere quod verbo Dei adverſetur, neque Unum Scripturæ locum sic exponere potest, ut alteri contradicat, quare licet Ecclesia sit divinorum librorum testis & conservatrix, attamen ut adversus eos nihil decernere, ita præter illos, nihil credendum de necessitate salutis obtrudere potest:* nec vola hic nec vestigium clausulæ illius, *Ecclesia potest instituere ritus & ceremonias*, nec sanè extat illa clausula in articulis Eduardi 6[i]. aut in articulis Elizab. ita ut possibile sit obtrusam esse Ecclesiæ, præsulum audaciâ, in illâ tamen causæ suæ proram puppimque ponunt Hierarchici. Sed obtineant Articuli illi religionis, quibus subscribere nunquam detrectarunt presbyteriani secundum formam statuti: utroque enim (quod dici solet) pollice probant quæcunq; in iis spectant *vel ad doctrinam sacramentorum, vel ad confessionem veræ fidei.* Hoc an de suis prælaticis dicere sustinebit Durellus nescio. Quid enim Ecclesia Anglicana in Articulo suo Decimo Septimo qui de prædestinatione & electione inscribitur Arminianorum decretum conditionatum vel amplexatur, vel explodit, vel nihil omnino de eo statuit? Si nihil de eo statuit profecto deficit in re non modo utilissimâ, sed & pœne necessaria, multum enim in eo situm est, an gratia electionis ab homine consideretur ut causa bonarum operatio-

num

num quæ ad vitam ducunt an ut præmium aut merces sequens. Si amplexatur adversatur omnibus aliarum ecclesiarum confessionibus. Si (quod certissimum est) explodit, quâ fronte sese unicos ecclesiæ filios jactitant *qui homines ex bono usu liberi arbitrii prædestinari pronunciant?* Quâ fronte possunt Episcopi Regi autores esse, ut Doctrina electionis & reprobationis, deque modo conversionis silentio prorsus obruatur? Ego soleo (mi Theophile) si quis alius, Cæsari tribuere quæ sunt Cæsaris, nollem tamen, ut me vivente impleatur vaticinium Lutheri, qui (Reference Wolfio J. C. Tom. 2. fol. 987.) prædixit *futurum circa finem mundi ut ii qui principes sunt, & Magnates sæculares velint esse Clerici, Parochos & Concionatores reformare iis magistraliter imperare, imo præscribere dicentes, ita debet Prædicari, vel sic concionaberis.*

Sacram cænam non modo singulis mensibus, sed & singulis septimanis celebrari nobis perplaceret, nisi mysteriorum frequentior usus contemptum apud plebem pareret: & tamen Durellus, pro sua mentiendi & maledicendi libidine, scribere non erubuit, *eos, qui inter Orthodoxos nomina sua profitentur, vel penitus omisisse Eucharistiæ administrationem per multos annos in plerisque paræciis trium regnorum, & in utrâque Academiâ (in Oxoniensi per duodecem, & quod excurrit, annos, nulla erat communio) aut saltem ad eam invitâsse selectas quasdam per-*

ſonas, interdicentes aliis quarum exterior converſatio erat ſobria, honeſta, & pia. pag. 44. Quid faciam homini tam gnaviter impudenti? in pleriſque parœciis trium regnorum abſtentum à communione per multos annos? neſcio an de ullâ parœcia regni Scotici (antequam fundamenta ejus à Cromwello eſſent concuſſa ne dicam plane diruta) hoc affirmari poſſit: in Anglia noſtrâ fana & ſuggeſta aliquammulta à ſectariis erant ex toto occupata, in iſtiuſmodi parœciis qualiter peracta ſint ſacra, referre pudor eſt, at paſtores Presbyteriani (de pleriſque & celeberrimis intelligi hoc volo) non magis ſacramento quam verbo greges ſuos defraudârunt; civitas Londinenſis, ſi quæ alia, ad Presbyterianorum modulum erat efformata, in eâ primâ cujuſlibet menſis Dominicâ diſtribuebatur corpus & ſanguis Chriſti, & ſanè cum per Euchariſtiam revocetur in animum paſſio Chriſti, quæ vitam æternam nobis peperit, confirmetur atque augeatur fides, per quam Servatori adunamur, neſcio an quis ritûs illius celebrationem vel contemnere vel infrequenter uſurpare poſſit, ſine gravi ſcelere, & manifeſto ſalutis diſpendio: Fieri quidem potuit, ut Cantabrigienſes non pauci, cum Grotii veſtigia premerent, *rem eſſe minimè neceſſariam crederent, communicare per Symbola.* At Oxonii per duodecem annos ne ſemel quidem celebratam eſſe Synaxin, putidum

dum est mendacium; habitæ sunt frequentissimæ synaxes, ab Hierarchicis rigidioribus, & Congregationalibus in privatis cameris, à Presbyterianis, & moderatioribus Hierarchicis in Collegiorum sacellis, & in publicis templis: hæc si fronte perfrictâ millies inficietur Durellus, plures oculati testes & fide digni coram affirmabunt: illa verò quam effrons est calumnia, arcere Presbyterianos à communione Sacramentali eos quorum vita est inculpata? Legantur *Directorium cultûs*, *Declaratio Fidei*, *Catechismus major*, constabit eam semper fuisse *Classicalium* sententiam, *neminem dignè participare corpus & sanguinem Christi, qui non est fide præditus, quem non pœnitet peccatorum suorum, qui non totus amore Christi incenditur: posse tamen in Ecclesiæ externæ communionem admitti, qui verâ sanctimoniâ destituuntur, modo sint integri vitæ, scelerisque puri: sigilla fœderis nullis esse deneganda, nisi qui ignorantiâ, vel hæresi, vel impurâ conversatione, Christianismum dehonestant.*

Sed & alia neque vera neque verisimilia nobis affingit Durellus, quale est illud pag. 37. *Directorianos plerosque, si non omnes, orationem dominicam per longum tempus in cultu publico non usurpâsse*: erat quidem in Angliâ Theologus nominatissimus, *Academiæ Oxoniensis per Quinquennium Vicecancellarius*, qui censuit, *Orationem Dominicam non præscriptam esse, ut*

formulam verborum à nobis in precatione observandam, sed ut exemplar vel ideam juxta quam Orationes nostras dirigere debemus. Atque hæc opinio tam altè animum insedit suum, ut, semel cum divinissima illa verborum formula à Presbyteriano recitaretur, caput induere non vereretur, illi ut subpalparent concionatores quidam, in Academico templo orationem Dominicam nunquam recitârunt, sed preces suas ad illius normam, aliis verbis conceptas, ad Deum fuderunt: sed nullo hoc Presbyterianorum vitio accidit, quorum aliqui præsente magno illo viro, orationem dominicam cum suis conjungere non dubitarunt, aliqui pro eâdem apologias evulgarunt elucubratissimas; & sanè nescio, an unquam extiterit veri nominis Presbyterianus, qui eam ipsam orationem, quam Christus Discipulos docuit, Deo sæpius non offerret. Robinsonus Brownistarum Primipilus Apol. cap. 3. non dubitat. *Quin ritè & pie usurpari possit in precando Deum hæc ipsa verborum formula, modò absit opinio partim necessitatis, quâ sese astringi putant superstitiosi homines voculis & syllabis, partim perfectionis, quâ plurimi existimant, se tum Deum perfectè precatos esse quando hanc formulam conceptis verbis recitarunt.* Ab hisce superstitionibus per Dei gratiam quam longissime absum: non credo Precationes meas sanctificari, aut odorem fragrantiæ aliquem contrahere ex

pro-

pronunciatione orationis dominicæ ; Christi interpellationi meritoriæ hunc honorem deferre didici ut per eam solam credam cultum divinum , Deo gratum , acceptumque fieri. Interim cum vix, aut ne vix quidem possit quis omnia quæ ad vitam & pietatem spectant particulatim à Deo petere, mihi tutissimum visum est quâ publicè , quâ privatim , preces meas istâ oratione concludere, ut quæ in iis omisi, summatim à Deo postulem : si tamen aliqui meæ non accedant sententiæ, non ausim eos ex albo Christianorum delere. Ecclesia sanè antiquissima in cætu promiscuo qualem vulgò in Anglia habemus , non recitavit orationem Dominicam, eâ enim usi sunt veteres ad sacrificium faciendum, quod non antea celebratum est, quam recederent catechumeni & pænitentes. De ecclesiis reformatis sic Durellus pag. 36. *In Lithuania & Poloniâ oratio Dominica concludit omnes alias, adeoque sæpius repetitur, & in Ecclesiis Gallicanis reformatis Minister communiter eam ter repetit, antequam è suggestu descendat. Idem fit in Hollandiâ, aliisque locis, in Hollandiâ adeo sollicite cavetur ne in ullo officio desit, ut addatur ad finem præscriptarum formularum, quæ adhibentur in admissione tum Pastorum tum seniorum & dignum observatu est quod Batavi, aeq; ac Lutherani usurpant hanc orationem in refectionibus post finitam gratiarum actionem. quod idem faciunt Transylvani & Hungari.*

At-

At paulo aliter Voetius Eccleſ. polit. pag. 498.
„ In Eccleſiis Belgicis, orationi quæ Baptiſmo
„ præmittitur, communiter non ſubjungitur
„ Oratio Dominica. Ex luce factorum conſtat
„ aliquos Miniſtros pro libertate ſuâ, & pro
„ particularibus temporum, locorum, rerum
„ perſonarum circumſtantiis, aliquando ſolam
„ orationem Dominicam ante aut poſt con-
„ cionem pronuntiare, aliquando orationem
„ ante concionem, aliquando poſt concionem
„ ſine oratione Dominicâ: aliquando oratio-
„ nem ante & poſt celebrationem cænæ, ut
„ & ante ac poſt celebrationem baptiſmi ſine
„ eâdem: confeſſionem peccatorum, quæ in
„ Eccleſiâ Gallicâ diebus Dominicis præ-
„ mitti ſolet orationi ante concionem, ſine
„ eâdem.

2. Comminiſcitur Durellus *Presbyterianos valdè irreverenter precari in cætibus ſuis, pauciſſimis genuflectentibus, multis ne pileos quidem exuentibus, ſed vel nullam partem capitis nudantibus vel tantum verticem*, pag. 144. & ne fidem non faciat, ait *ipſum ſe hoc obſervaſſe*: ego etiam obſervavi quoſdam liturgicos diebus Dominicis ad œnopolas & pætivendulos ſe conferre, quoſdam confabulari & ridere in cœtu publico, nolo tamen in totam Hierarchicorum familiam iſtam fabam cudere, neque erat quorundam Phanaticorum irreverentia Presbyterianis objectanda; certe veneramur apoſtoli-

cum

cum illud 1. Cor. 14. 40. *omnia fiant εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν*, adeoque auditores nostros submonuimus diligenter, ut vel stantes vel genua flectentes orent, qui uterque gestus satis exprimit reverentiam & in scripturis patribusque fundamentum habet, quod infinitis pænè testimoniis (si instituti mei ratio pateretur) probare possim. Si quos observavit Durellus inter precandum vel sedere vel caput tegere, ii inter Presbyterianos erant potius quam è Presbyterianis, nemo enim est paulo cordatior qui rusticitatem istam non execretur. Absit interim ut dum irreverentiam vitamus incidamus in superstitionem, à quâ nescio an immunes sint quibus religio est eodem corporis situ in recitandâ oratione Dominica uti, quo in aliis precibus fundendis usi sunt. Idem statuendum est de iis qui precantur facie versus orientem conversâ, siquidem ex aliquâ mystici, & sacri signi, aut medii conscientiâ hoc faciunt; & tamen ritum hunc ab apostolis arcessit Archiepisc. Cantuar: in oratione habitâ in *Camerâ Stellatâ*. Quâ ratione dispicere prolubium est. Invaluerat apud Gentiles mos adorandi versus plagam orientalem, cum iis ne Symbolizaret Ecclesia Israëlitica cavit Deus, constituto sancto sanctorum ad occidentem, è contra antiquissimi Christiani ne cum Judæis symbolizarent versus Orientem adorarunt, quæ causa erat cur Solem colere

crede-

crederentur, (vid. Tertul. Apologiam) animo procul dubiò factitatum hoc minimè superstitioso, nihilominus vix video quare elegerint Ethnicam superstitionem potius quam Judaicam imitari; Certe profligato per Dei gratiam & triumphato Judaismo, illud unice cavendum reformatis videtur, ne communicent cum Pontificiis versus chorum adorantibus, ubi Christum sub speciebus panis corporaliter habitare credunt. Nec ea libertas quam Christus sanguine suo acquisivit, res tantilla est, ut non sit asserenda adversus Papaturientium ἐθελοθρησκείαν. Excutiamus tamen rationes quibus hanc consuetudinem πατροπαράδοτον incrustant ceremoniales *Oriens* (ait Dr. Sparrow in rationali libri liturgici) *est pars honoratior mundi:* argumentum ne titivillitio emptitandum, orientis enim præ occidente præstantia, imaginaria est, quam ex professo oppugnavit eruditissimus author Pseudodoxiæ Epidemicæ lib. 6. cap 7. sed concedamus ex merâ liberalitate Orientis præ Occidenti prærogativam, nunquam inde Orientem versus adorandum esse conficietur: possit enim præstantia illa Physica esse, aut Politica, quæ adoratorem Deo neutiquam commendat. Johannes Gregorius in notis & observationibus Criticorum sacrorum, pag. 2794. &c. contendit ritum hunc *Originalem, principalem, & æternum esse*, argumento historico, *certum est*, inquit,

inquit, *Adamum in Paradiso adorâsse Deum versus Orientem, quod & omnes fecerunt ante Abrahami tempora, at cum ex errore Persarum & Caldæorum Sol coleretur, Abrahamus (referente Maimonide) instinctu Dei, occidentem Hebræis suis designavit quo adorarent: ideo Tabernaculum & Templum ad illam cæli plagam locabantur, Deo interea locum suum in Oriente quasi deserente, & ad populum hunc obdurum descendente.* Resp. Non tanti est apud nos Maimonides, ut omnia ejus historica statim recipiamus; saltem hæc de adoratione versus orientem traditio nullum habet vel in lege naturali vel ratione fundamentum, adeoque pro temporum ratione variari potuit & debuit. Quid ergo si Deum nostrum versus aliam cæli plagam adoremus ne videamur paria facere cum Papistis, qui frustulum panis Orientem versus colunt? urget idem Doctissimus vir *stellam Christi apparuisse in Oriente, & magos inde venisse, angelos etiam à Deo missos cum evangelio nativitatis illius venisse ab oriente, natum etiam esse in partibus orientalibus mundi, imo natum in orientali angulo civitatis Bethlehem. Cæli etiam* (inquit) *terræ occurrebant, nam autumnalis intersectio (aliter oriens Æquinoctialis) erat ascendens nativitatis illius, inter pios quoque receptum est à majoribus Christum sepultum esse facie & pedibus ad orientem, verum ascendisse in orientalem cæli partem vetus est Universæ Ecclesiæ consensus, si autem*

ascenderit

aſcenderit in cælum per partem Orientalem, non eſt cur dubitemus quin per eandem revertetur: hanc ultimam conſequentiam probat ex Damaſceno & ex duobus manuſcriptis. Reſp. *qui Bavium non odit, amet.* Qui Æſopi Fabulis delectatur, moveatur hiſce traditionibus, fateor me infirmiorem eſſe quam ut tam cruda concoquere poſſim. Sed quid eſt quod intelligit V.D. per plagam orientalem de quâ tam mira narrat; Reſpondebit (opinor) partem cæli altiſſimi per illam deſignari, quæ reſpondet Æquinoctiali orienti terræ Sanctæ, ſive locum illum ſuper quem ſol oritur menſe *Niſan:* at pauci opinor cathedralium nôrunt quænam pars cæli reſpondeat Æquinoctiali orienti terræ ſanctæ, ſaltem nemo qui Mathematicam primis labiis deguſtarit, credit omnes noſtros choros verſus quos vulgo adoratur, reſpondere iſti loco, ſuper quem oriebatur ſol menſe *Niſan*, ſive *Æquinoctio verno.*

At certe Hierarchiam ipsâ canitie venerabilem eliminavimus: ne id quidem: causâ cadam ni liquido evincam epiſcopatum quem ejuravimus à præſidentiâ quæ in antiquiſſimâ eccleſia obtinuit, toto cælo diſſidere.

Quænam ergo tandem cauſæ ob quas deprivamur? dicam, & quidem animo defæcato, & ab omni partium ſtudio alieno: illud tamen præfatus, *juſtum eſſe Deum, & juſta ejus judicia,* peccavimus enim, modo non uno con-

tra Majeſtatem Divinam, facta eorum imitantes quos terra ante oculos noſtros evomuit, foraſque projecit, fratrum lapſus, quos velo charitatis contegi oportuit, propalavimus. Nec ploravimus propter ſuperbiam, & contumaciam populi nobis comiſſi, nec publicitus vel domeſticè peccatores ſatis fideliter monuimus ut caveant ſibi ab irâ venturâ, quare ſilemus coram Deo, pernegantes interim Præſules noſtros ſatis juſtas habuiſſe cauſas cur ſilere nos facerent, & profano vulgo deridendos propinarent.

Gliſcente bellorum incendio, quidam e noſtris per meros Presbyteros ordinati ſunt, hiſce neque concionari neque Sacramenta adminiſtrare permittitur, niſi velint reordinari; at hæc quam dura & iniqua ſit conditio, totius antiquitatis Eccleſiaſticæ judicium eſto, nominatim provoco 1° ad Canones (ſic dictos) Apoſtolorum, Can. 67. *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſecundam ab aliquo ordinationem ſuſceperit, deponatur tamipſe, quam qui ipſum ordinavit.* 2° Ad Concilium Capuæ. 3° Ad Auguſt. contra Epiſtol. Parmen. lib. 20. c. 13. Gregorium Epiſt. lib. 2. Epiſt 32. *Sicut Baptizatus ſemel iterum Baptizari non debet; ita qui conſecratus eſt ſemel, in eodem iterum ordine non debet conſecrari.* Taceo ſcriptorem de operibus Chriſti Cardinalibus, ſive Cyprianum, ſive alium. At in Eccleſiis Gallicanis ſi qui ſacrificuli nun-

tium remittant Papiſmo, non prius conceditur iis ſacra officia peragere, quam novis ordinibus conſecrati fuerint. Reſp. Vulgo hoc dictum, at falsò, quod conſtat ex theſibus Sedanenſibus. In noſtrâ Eccleſiâ Anglicanâ, regnante Jacobo, nonnulli à meris Presbyteris ordinati Sacerdotes, ſeſe conſecrandos Epiſcopos ſiſtebant pro Eccleſiâ Scoticanâ, quærebat Lancelotus Andrews Epiſ. Elienſis, *Annon deberent primo per Epiſcopum ordinari Presbyteri, ut gradus Epiſcopalis capaces fierent?* Reſpondit Bancroftus (Epiſcopatus rigidiſſimus aſſertor) *Illud non omnino neceſſarium eſſe ut per Epiſcopum conſtituerentur in ordine Presbyterorum, quum ordinatio per meros Presbyteros ſit valida*, ceſſit Elienſis, & confeſtim nullâ præeunte reordinatione Presbyteri Scoticani conſecrati ſunt Epiſcopi, contra quam fiebat nuper in conſecratione Jacobi Scharpii, quem Epiſcopi noſtri (quaſi prius fuiſſet raſa tabula) crearunt 1° Diaconum, 2° Presbyterum, 3° Epiſcopum. Petiit à Mortono Epiſcopo Dunelmenſi Spalatenſis dum apud nos ageret, ut dignaretur quendam in Eccleſiis tranſmarinis ordinatum, denuo ordinare Presbyterum, quo liberior eſſet ei aditus ad beneficia eccleſiaſtica. Reſcripſit Mortonus, *non poſſe illud fieri ſine graviſſimo Eccleſiarum Reformatarum ſcandalo cujus ipſe autor eſſe noluit.* Utriuſque Hiſtoriolæ teſtem habeo omni exceptione majorem, prioris Spotſwoodum

in Historiâ Eccles. Scottic. posterioris Dominum Calendrinum Ecclesiæ Anglo-Belgicæ apud Trinobantes Pastorem, in cujus manibus est ipsum autographum literarum Mortoniarum. Hujusce reordinationis ne meminit quidem Durellus, credo quia invenire non potuit, quo nomine prætexeret. Nostrates respondere solent, non exigi *reordinationem*, sed ordinationem, eò quod ordinatio per Presbyteros sit suâ naturâ irrita & nulla, quibus si reponatur, hac ratione conclamatum esse de Ecclesiis reformatis transmarinis, ilico (proh enormem audaciam) pronunciant *Ecclesias illas turbas esse potius quam Ecclesias, ministros earum, pastores esse, per moralem designationem, potius quam veram,& realem consecrationem*; Si qui paulò moderatiores sint, ij disparem esse clamant nostrûm & transmarinorum conditionem. Ego minime jam quæro, quare si dispar sit ratio, utrisque ex æquo apud nos præcludatur aditus ad beneficia Ecclesiastica,qui tamen patet ordinatis in Ecclesia Papanâ, sententiam eâ de re ferat Hoornbeckius disser: de Episcopatu pag. 79. *Nihil intolerabilius quam si ordinati in Ecclesia Romanâ ab episcopis recipiantur* ἀναμφισβήτως *ideo quod ab Episcopo nempe ordinati,ordinatis verò a Presbyteris, sua in discrimen vocetur ordinatio, imprimis dum hi admittunt ordinatos ab Episcopis in Ecclesiâ reformata, hos vicißim non oportet disputare de ordinatione factâ in eadem Ecclesiâ a Presbyteris, tan-*

quam si esset invalida ac nulla. Ego penitus nego nostrorum & transmarinorum disparem esse rationem, quod enim *Schismatis* notam inurunt nobis præsules, faciunt id sine omni ratione: exors enim & supereminens Præsulum potestas authoritate Parliamentariâ abolita est, cum ii de quibus loquimur manum ferulâ vix subduxerant: *Serenissimus* etiam *Carolus* in *Colloquio Neoportensi* concesserat ut per triennium obtineret regimen Presbyteriale, ad quod promovendum, juramento postea in Scotia sese obstrinxit Carolus secundus. Verum dato, non concesso, illos Schismaticos esse, & a Schismaticis ordinatos, an ideo iteranda est ordinatio? at obstat Synodus Nicæna quosdam in Heresi Novatianâ, ab ipsis Catharis sive Novatianis ordinatos pastores, ad Ecclesiam postea redeuntes recipiens absq; novâ ordinatione; manuum enim impositio de qua loquitur, non erat *ordinatoria*, *sed reconciliatoria*: Paulianistæ quidem erant reordinandi, sed iidem erant rebaptizandi, Quid ita? quia in nomine Patris & Sp. Sancti minimè baptizabantur. Ad alia lubens descenderem nisi obiter perstringendus esset author tractatuli, cui titulus *The grand case.* Multus ille in eo est, ut probet *propter adiaphora non esse deserendum Ministerium*; concedo. *Adiaphora autem ea esse contendit, quæ pro adiaphoris a Patribus & recentioribus Theologis habita sunt,* neque illud inficias ibo,

ſed iſtis duobus ſuppoſitis ſic argumentor: *Quæ Patres & recentiores Theologi non reputârunt adiaphora, illa non ſunt adiaphora; reordinationem non reputârunt Patres & recentiores Theologi adiaphorum.* Ergo non eſt adiaphorum, Major ſequitur ex ſecunda hypotheſi per regulam contrariorum, minorem tam liquido probârunt R. A. & R. J. ut ſi aliquid adjicere velim, intempeſtivè abuterer & otio & literis. Ex hoc Labyrintho ſi honeſtè ſe expediat Archidiaconus; *erit mihi magnus Apollo*; Interea ſciat *omuium horarnm homo*, deſperatæ prorſus eſſe cauſæ, lectorem ad *Humfrejum* amandare, quî enim ille alteri ſatisfaciat, qui adeo ſibi non placuit in ſecundis ſuis ordinibus, ut eos abdicaverit, abrenunciaverit, & quantum in ſe eſt, irritos planè fecerit. At ordinationem iterari poſſe pertendit; pertendit equidem, ſed ex falſo ſuppoſito *ſc*: *Ordinationem nihil eſſe aliud quam orationem ſuper hominem jam in miniſterio conſtitutum*; quis vero unquam dubitavit an liceret ſæpius precari, ut velit Deus favere conatibus eorum, quos ad miniſterium vocavit, at ordinatio auguſtius quiddam ſonat, eſt enim *collatio ſpiritualis poteſtatis*, *ſeparatio*, *& conſecratio perſonæ idoneæ ad munus ſacerdotale*: Adeoque primitiva Eccleſia non minus a 2da ordinatione, quam ab iterato Baptiſmo abhorruit. Neque tamen reordinationem deglutire ſufficit, omnibus enim utut per Epiſcopum ordinatis,

 incum-

incumbit in hæc verba declarare.

Ego A. B. præbeo meum non fictum assensum & consensum omnibus & singulis contentis & præscriptis per librum cui Titulus, Liber communium precum, & administrationis sacramentorum, aliorumque rituum & ceremoniarum Ecclesiæ, secundum usum Ecclesiæ Anglicanæ, *Unà cum Psalterio sive Psalmis Davidicis punctatis prout vel cantandi vel legendi sunt in Ecclesiis, & formâ & modo faciendi, ordinandi & consecrandi Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos.*

Est & secunda declaratio ea continens quæ viro bono scrupulum injicere possint, eam tamen consultò prætermitto, tum quia aliquâ ex parte civilis est, & nolo ego in Juristarum messem falcem meam immittere, tum quia obligatio *ligæ & fæderis solennis*, ab aliis ventilata est non indiligenter.

Primæ declarationi quo minus subscribamus multa faciunt, quæ tamen ad duo capita revocari possunt; *quædam spectant modum imponendi librum Liturgicum*, *quædam, materiam in eo & ordinationis formulâ*, *contentam* :

Modum imponendi meritò improbamus, Temporis enim vix satis habuimus ad deliberandum de re tanti momenti, præbendus erat assensus & consensus 24. Augusti, at aderat iste dies, antequam multi ex ejectis librum vidissent. Petiit quidam ab Episcopo Bathonensi & Wellensi, *ut liceret ei antequam cogeretur assentiri,*

ſentiri, librum ſaltem legere, reſpondit Epiſcopus, *jam legiſti, quia convocatio in qua repreſentaris, legit*, regeſſit Theologus, *Sufficiat ergo quod ore convocationis teſtatus fuerim aſſenſum & conſenſum*, at hac ingenioſa retorſione nihil obtinuit, neceſſum habuit vel cœcam obedientiam præſtare, vel Sacerdotium ſatis amplum deſerere. Deinde quamvis non ſit idololatricum ex libro precatorio certas ſtataſque precandi formas legere, imo utile & pænè neceſſarium ſit præſcriptæ liturgiæ formulis quorundam Paſtorum inſcitiæ conſulere, adeo rigidè tamen Miniſtros certis precibus alligare, ut nunquam liceat in orando propria dona ad Eccleſiæ ædificationem exercere, immaniſſima tyrannis eſt.

Dices, non eum in finem præſcribuntur formulæ, ut omnis precum proprio marte conceptarum uſus ex Eccleſiâ eliminetur. Poteſt paſtor immediate ante vel poſt concionem, preces quas ei ſuggerit ſpiritus, fundere, & fit hoc a pleriſque qui curam animarum in ſe ſuſcipiunt.

Ego ſanè fieri hoc & video & gaudeo, neque enim dubito quin eâ ratione populi zelus & pietas ſingulariter excitetur; video nihilominus & doleo hujuſmodi preces a *filiis Eccleſiæ* ſuſque deque haberi, & ſane ſi Canonibus & Conſtitutionibus Eccleſiaſticis anni 1603. ſtandum ſit, miniſtris & lectoribus non conceditur

Deum invocare, ſed populum ad Deum invocandum movere & invitare (vulgò *To Bid Prayer*) nec aliud ſonare videntur Canones Elizabethæ, Eduardi VI, Henrici VIII. Vide ſis Tractatulum Domini Heylin de hoc Argumento, in quo probare ſatagit, *invocationem quâ utuntur concionatores, novitiam eſſe, & Puritanorum factioni originem ſuam debere, & quamdiu ea obtinet, non poſſe Eccleſiam aſſequi fines, quos ſibi in componenda liturgia propoſuit, adverſari denique ſtatutis Eduardi ſexti & Elizabethæ*: ſcripſerat idem contra Burtonum, *non eſſe publice petendum precibus auxilium Spritûs ante inchoatam concionem, aut finitâ concione, ejuſdem opem ad audita in praxin referenda.* Cozenius (ad cujus nomen venerabundus aſſurgit Durellus) in devotionis præfatione monet *paſtores doctiſſimos, ne privatim in conclavibus aliâ precum formulâ utantur, quam quæ in liturgiâ præſcribitur, aliàs ſciant ſe conatu temeratio Dei Majeſtatem contemnere*: quid fieri aut non fieri ſecundum canones debeat, viderint qui juramentum canonicæ obedientiæ præſtitêrunt, ego rationes, quibus contra preces proprias concionatorum dimicat Heylinius æquâ judicii lance perpendam. *Eccleſ. Reſt.* pag 341. Iª ratio hiſtorica eſt. „ *Non* conſtat in ullâ unquam eccleſiâ „ formulam precum per modum invocationis, „ aut uſurpatam, aut uſurpandam eſſe ante „ concionem, lecturam, exercitium, Ho- „ miliam. Tempore Ezræ expoſitio legis

nudè

,, nudè proponebatur sine ullâ prece, ut & ,, omnes prophetarum conciones. Ante con- ,, cionem Servatoris quam in monte habuit, ,, nulla facta est oratio præambula quæ qui- ,, dem occurrit, erat tamen in eâ invitatio ,, ad preces & particularis forma præscripta ,, secundum quam orandum est, dicitur e- ,, nim ad hunc modum orate. Apostolo- ,, rum etiam conciones eodem prorsus modo ,, habitæ sunt. Quamvis istis temporibus ,, in quibus nondum consensum erat in publi- ,, cam Liturgiam, formata oratio ante concio- ,, nem reputari potuit magis necessaria. Pro- ,, xime insequentibus sæculis cum stabilitæ Ec- ,, clesiæ, & certæ precum formulæ præscriptæ ,, essent (compositæ vel per Apostolos, vel ,, per Apostolicos) nullam reperimus quæ huic ,, proposito quadret, imo nihil, quod huc ten- ,, dat, occurrit in Concionibus, Homiliis, ,, aut Expositionibus antiquorum Doctorum, ,, sive Græcorum sive Latinorum. Tandem ,, pag. 342. Concludit morem hunc precandi ,, ante concionem, Genevæ ortum suum debe- ,, re, & in sola Geneva, aliisque Ecclesiis quæ ,, eam sequuntur, retineri.

Resp. Totum hoc argumentum ducitur *ab autoritate negative*, quale non valere est e trivio dialecticorũ. Non legitur ante concionẽ decantatum esse Psalmum a plebe Christiana, aut prædicatorem in genua procubuisse quam primum

ſuggeſtum conſcendiſſet, terretne vero Doctor eum qui inde concluderet hæc, aut facta non eſſe, aut fieri non debere? Nec concionum noſtrarum eadem eſt ratio, quæ Propheticarum, & Apoſtolicarum, rarò aut nunquam habebantur illæ in cætu fidelium ad Dei cultum congregato. Falſum denique eſt, precum ante concionem neque volam extare, nec veſtigium in ſacrâ paginâ, cum enim legatur Nehem: 8. vers. 7. *Benedixit Ezra Iehovæ Deo maximo, cui reſpondentes totus populus Amen, Amen, cum elatione manuum ſuarum verticem inclinarunt, & incurvarunt ſe, honorem exhibentes Iehovæ, facie demiſſâ terram verſus.* Quid impedit quo minus illa vox originalis quam transferimus *benedixit*, complectatur tum preces pro auxilio divino conceptas ante legis enarrationem, tum gratiarum actionem pro ſingulari beneficio quo Deus fideles dignatus eſt inter audiendum.

Beatiſſimus Servator dicitur Math. 5. 1. *aſcendiſſe in montem:* & tamen Luc. 6. 17. *Deſcendiſſe de monte, & ſtetiſſe* ἐπὶ τόπȣ πεδινȣ̃. Sunt qui putant diverſi temporis eſſe narrationes apud Mathæum & Lucam *Sed me* (inquit Grotius) *ne diverſas eſſe narrationes putem, movent, non tantum idem exordium, eademque peroratio, ſed multo magis quod uterque Scriptor hoc ſermone habito Chriſtum ait rediiſſe Capernaum, atque ibi ſanâſſe Centurionis ſervum.* Quare quid ſi dicamus

Chri-

Christum ascendisse montem ut oraret, finitâ oratione descendisse ad locum illum campestrem, in quo concionem habuit ad discipulos? Nec desunt apud Scriptores Ecclesiasticos quæ evincant preces ad Deum conciones semper antecessisse quæ videri possunt apud eruditum Hamon l'Estrange in *Affinitate divinorum Officiorum.* pag. 183. Ecclesiæ reformatæ Bohemicæ Calvino multò sunt antiquiores, in iis verò forma cætus sacros agendi, hæc est. *Congregato populo decantatur hymnus, vel cantilena (in concione magna & poneriana etiam Psalmus) tum Concionator e suggestu præmissâ seu oratione cum populo seu voto solum textum prælegit.* Comenius pag. 41.

Satis hujusce primæ rationis nervos incidimus, risum enim nobis debet Reverendus Doctor, cum morem hortandi ad preces è Math. 6. vers 9. satagit probare, fiat enthymema. *Christus semel in media concione formulam præscripsit, in cujus partes omnia oratu digna digeri possint, ergo bene faciunt qui in initio cujuslibet concionis, non invocant Deum sed populum docent quænam sit materies precum.* Quis consequens albis dentibus non rideat?

Accedam ad alias rationes quas ducit pag. 345. 346. a loco in quo habentur conciones & a concionatoris gestu.

Locus (inquit) in quo habentur conciones „ est *suggestum, rostrum, pulpitum*; non autem „ con-

,, convenit iſtiuſmodi locus precibus, in pul-
,, pitis enim ſolemus ad populum ora oculoſque
,, convertere, quo melius videant, & audiant
,, concionantes, in precibus autem debet Sa-
,, cerdos faciem ad Orientem convertere, dor-
,, ſum ad auditores, ſi velit ſequi præſcrip-
,, tionem, vel hujuſce eccleſiæ, vel veriſſimæ
,, antiquitatis.

Aſt hæc argutiola frivola eſt, omniumque virium inanis, petit enim τὸ ἐν ἀρχῇ, *preces fieri debere facie ad orientem verſa*, quod nos non concedimus, imo ſi quis credat preces ideo quod fiant Orientem verſus Deo acceptiores eſſe, illi ſuperſtitionis nota jure meritiſſimo poteſt inuri. Dein oratio Dominica recitanda eſt in ſuggeſtu, quare non & aliæ orationes?
,, Ex formis antiquiſſimorum templorum (ait
,, Bucerus in cenſura) atque ſcriptis S. Patrum
,, ſatis cognoſcitur fuiſſe ſtationem Cleri apud
,, veteres in mediis templis, quæ fere rotunda
,, erant, ex eoque loco ſic ſacra divina populis
,, eſſe exhibita, ut exaudiri planè poſſint quæ re-
,, citabantur, & intelligi, ab omnibus qui erant
preſentes. Sanè cū Concionator ab auditoribus conſpicitur, fieri non poteſt, quin reverentia quam exprimit, excitet in iis affectus: ſi ſacerdotulus relicto populo ad cancellum ſe conferat, aut averſa facie precetur, credet plebs Chriſtiana, eum arcanum quid ad Deum effari velle, & cum auribus verba ejus non percipiat, non ma-

gis

gis ædificabitur, quam si linguâ Phænicià celebrarentur sacra. De fratribus Bohemis prius audivimus e suggestu ab iis fundi preces.

Pag. 147. argutatur vir doctus a fine quem sibi proposuit Ecclesia in præscribendâ precum formulâ, *ne fortè aliquid contra fidem, vel per ignorantiam, vel per minus studium sit compositum, at si indulgeatur concionatoribus licenta precandi ante concionem, nunquam Ecclesia assequetur hunc finem.*

Quid ego audio? Si cerebrosus aliquis ea inter orandum effutiat, quæ pias aures offendunt, nullius ministri in posterum arbitrio permittetur preces concipere prout afflaverit spiritus? eadem ratione si qui inter concionandum ea blaterent quæ fidei analogiæ minus consona sunt, nemini concedendum est hortari, aut monere, prout secundum mensuram donorum potest.

Si qui respondeant *concionatorem proferre verba sua, non Ecclesiæ, & ad homines loqui non ad Deum, adeoque minus peccare quam qui inordinatè precatur*, ii non videntur satis honorificè de prædicatione Evangelii sentire; perpendendum est, non modò *ad quem*, sed etiam *a quo* eloquatur Concionator, loquitur *ut Christi minister ejus vice ac nomine* 2. Cor. 5. v. 19. 20. Non est (me judice) magis augustum & venerandum nomine totius populi preces fundere ad Deum, quam Dei nomine ad populum concionem habere.

Me-

Merito ridetur qui vites abſcidit eo quod vitium fructu mortales inebriari cerneret: haud minus ridiculi qui omnes conceptas preces & conciones ſublatas volunt, quia miniſtri nonnulli ſuis precibus & concionibus ea immiſcent, quæ pietati & ſanæ doctrinæ adverſantur. Caveant ii penes quos eſt ordinatio, ne cui manus imponant, niſi qui αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχει, fieri vix poteſt ut inter precandum ſcandalizentur Christiani; elegantia enim in precibus ad Deum ſiquidem quis afferat, non culpanda, ſiquidem non afferat, nec valde deſideranda eſt; in ipſo libro liturgico ſatis multæ ſunt phraſes quæ acumen criticum reformidant, nemo autem fortean eſt miniſterio dignus, & in orationibus exercitatus, qui nequit vel ex tempore verbis aptis & congruis mentem ſuam efferre: aut ſi quis non poſſit propter invirilem verecundiam, ille vel memoriter, vel ex charta recitet orationem, quâ tamen ratione affectuum impetus non mediocriter impediri perſentiſcet.

Profligatis Heylinii rationibus, libet exquirere quodnam ſit aliarum eccleſiarum de præſcriptis orationum formulis judicium; Quod ad liturgiam ab Ezrâ & viris magnæ ſynagogæ compoſitam, in quâ octodecem benedictiones ſeu precationes contineri dictant Thalmudiſtæ à ſummis Theologis addubitari video, an non inter τὰ μὴ ὄντα recenſenda ſit, qui Thalmudiſtarum authoritate ſeſe revinci vix patientur.

Quum

Quum enim utrumque opus Thalmudicum diu post excidium urbis congestum sit, à conjurata in veritatem Christianam turba, iniquissime postulatur, ut credamus majorum traditiones in eo bonâ fide referri. Ego auctor non essem, ut omnia Thalmudis exemplaria comburantur, quod tamen factum esse jussu Paparum quorundam ajunt, sed quantum conjicere licet, ex iis quæ inde citant φιλεβραῖοι, adeo scatet mendaciis, anilibusque fabulis, ut, quod ejus solâ autoritate adstruitur, eodem loco habere soleam, quo legendas vulgares de Doctore Fausto, & Thomâ Pollice. Satis senserunt Rabbi Jochanan, & Ashi hic Babylonici, ille Jerosolymitani Talmudis compilator, populum Judaicum ambitioni deditissimum, avide arripere omne quod divinam originem præ se ferret. Quicquid ergo illis laudabile visum est, vel in ipso Euangelio, vel in Christianorum libris, illud sed pro suo libitu detortum atque immutatum Gemaris suis inseruerunt. Quum ergo viderent ab Ecclesiis aliquibus formulas precum usurpari, ipsi suas composuerunt, sed quas videri voluerunt ab Ezra hausisse: hæc conjectura mea non te statim (R.T.) trahet in assensum, at longe probabilior est eorũ sententiâ qui contendunt Christum ipsum, verba, & petitiones, quæ constituunt orationem dominicam, ex formulis precum apud Judæos usitatissimis desumpsisse. In purissimâ antiquissimâque Ecclesia

Chri-

Christianâ non constat ullas precum formulas humanas obtinuisse; imo constat, τὺς προεστῶτας orasse prout præsenti actioni, circumstantiæ loci, temporis & personarum conveniebat. De Apostolorum sæculo, nemo, cui aliquid vel nasi vel frontis, hoc inficias ibit, Si quæ liturgiæ ab Apostolis vel viris Apostolicis compositæ fuissent, & tanti sint usus in Ecclesiâ, quibus quæso commissæ fuerunt? quare ad manus nostras non pervenerunt? Non solet Deus permittere ut quæ *compositionis* sunt *Apostolicæ*, pereant. Sane quæ nomina *Iacobi*, *Petri*, *Mathæi*, *Marci*, præ se ferunt liturgiæ, Spiritum Apostolorum, aut Evangelistarum neutiquam redolent, ab inimico potius homine profectas esse, cum Andræa Riveto dixerim.

Reverendus tamen Heylinius in historiâ Liturgiarum. pag. 214. *Liturgiam Sancto Iacobo asscriptam, vel Iacobi fuisse, vel saltem* Ecclesiæ *Hierosolymitanæ, cujus Iacobus supremus erat Pastor*, affirmat, ecquare? Quia *Cyrillus Hierosolymitanus catechesi quinta mystagogicâ, plura ex illâ Liturgiâ mutuatus est.* At 1° suspicantur viri docti illas ipsas Cyrilli catecheses mystagogicas suppostititias esse. 2° In catechesi illâ nulla fit mentio istius Liturgiæ. 3° Valde probabile est, compilatorem Liturgiæ quæ Iacobo ascribitur, suffuratum esse aliqua ex catechesi mystagogicâ, quæ centoni suo inseruit; Sed nec ullius ponderis sunt quæ ex concilio

cilio Trullano, & Hegesippo adferuntur: dicunt enim Patres Trull: Iacobum μυστικὴν ἱερουργίαν tradidisse: dicit Hegesippus (si Cassandro Eusebium transferenti fides) Iacobum ab Apostolis constitutum fuisse Episcopum, & Liturgum. λειτουργὸς enim non semper significat conditorem precum, neque ἱερουργία unquam præscriptas precationum formulas. Si consulamus epistolas ecclesiæ Smyrnensis, aut Lugdunensis, quas reperire est apud Eusebium, vel Epistolas Clementis & Ignatij, vel scripta Justini, Clementis Alexandrini, Tertulliani altum in hisce omnibus de præscriptis formulis est silentium. Originis illa in cap. 15. Hier. 11. *Frequenter in oratione dicimus, da omnipotens, da partem cum prophetis, da cum Apostolis Christi tui, tribue ut inveniamur ad vestigia Vnigeniti tui*, formam præscriptam nullatenus evincunt, hæc frequenter occurrunt in orationibus extemporaneis. Imo Tertullianus & Iustinus Martyr Origine antiquiores, ea scribunt quæ satis innuunt Pastores nullis certis verbis astrictos fuisse. Tertull. Apol. cap. 30. *Illuc suspicientes Christiani, manibus expansis quia innocuis, capite nudo quia non erubescimus, denique sine monitore quia de pectore.* Martyr. Apol. 2 a προεστὼς εὐχὰς ὅση δύναμις αὐτῷ ἀναπέμπει pro virili suâ preces fundit, & gratiarum actiones, ad quas populus ἐπευφημεῖ λέγων τὸ ἀμήν. Artificia Hierarchicorum quibus testimonia hæc effugere conantur, ostendit *Smectymnuus*,

& refutat prolixè. At Constantinus unam orationem communiter dicendam præscripsit referente Eusebio de vitâ Constantini lib. 4to cap. 19. Præscripsit quidem, sed non Sacerdotibus, verùm militibus, iisque cum adhuc essent ethnici.

In plerisque reformatis Ecclesiis certæ extant precationum formulæ, sed quæ non obtruduntur ut religionis partes, aut essentialia cultus divini media: sed commendantur tantum ad ordinem, & decorum, & Sacerdotes alias de proprio penu adjiciunt. De Belgicis audiatur Hornbeckius Epist: de Independ. p. 361. „ In „ nostris Ecclesiis longè abest a formularum „ usu necessitas, vel tyrannis, vel religionis „ opinio, vel superstitio, & a primis inde tem- „ poribus quomodocunque judicârint majores „ nostri, eâdemque causa Calvinus in Epistolâ „ ad Protectorem Angliæ, Anno 1548. Prop- „ ter recentem reformationem, hominumque „ multifariam imbecillitatem, formulas in li- „ turgiâ easdem plerumque adhibendas, ta- „ men istâ cautione quæ in harmoniâ Synodo- „ rum Belgicarum legitur Cap. 11. Art. 11. „ Et hinc observata istum in modum fuit ubi- „ vis. *Minister preces vel dictante Spiritu*, vel „ *certâ sibi propositâ formulâ, concipiet.* Et postea „ Summoperè cavenda sunt extrema; nam & „ in excessu peccatur, & in defectu, alii ni- „ mium extollunt compositas istas & semper

„ eas-

„ easdem formulas, alii nimis aversantur; nec „ dicendum nos debere istis uti, neque quod „ iis debemus abstinere, cogi ad alterutrum „ pariter nefas est: aio licere tum hoc, tum „ istud; sed iterum dico: quando eo non con- „ tenti homines, pro libertate necessitatem „ substituunt, & sic, vel aliter fieri debere con- „ tendunt, non liberum relinquentes utro „ quid agatur modo, inde tum existunt lites „ & discordiæ, uti quando imprudenter ze- „ lantes Judæi urgebant quod deberent circum- „ cidi homines, & quod nisi circumciderentur, „ haud possent salvari, causa hoc extitit στάσεως „ καὶ συζητήσεως οὐκ ὀλίγης non Paulo tantum & Bar- „ nabæ, sed & Hierosolymæ postea in Synodo. Art 15. in sententiæ suæ confirmationem adducit Amesium, Ecclesias Wallachrianas, Professores Leydenses in Synop. disput. 36. Gisbertus Voetius in Polit. Eccles. pag 484. ex professo tractat questionem. *An conceptis & præscriptis formulis ministri astringi debeant quoties orantes præeant ecclesiæ?* cui respondet per conclusiones aliquot, quarum 5ª est *Imperitia est, aut invidia, aut præstantiorum donorum in aliis suppressio, aut Spiritus extinctio, aut moris Iudæo Rabbinici, Mahumedici, Papalis κακοζηλία si quis universam ecclesiam, ejusque ministros etiam maxime exercitatos, ad unas easdemque formulas perpetuo & recurrente opere operato quasi trabalibus clavis affigat: imo tantam sanctitatem ac perfectionem in*

 for-

formularum recitatione, ac lectione collocet, ac si immediate a Spiritu S. dictata, & cum Scripturis Canonicis, quæ in Ecclesia *legi debent, pari pietatis affectu & reverentiâ suscipiendæ essent; addo aut crassum stuporem, aut insignem maledicentiam esse, si quis auditam precationem absque libro, enthusiasmi, aut periculosæ novitatis gnorisma faciat, & vel hoc solum nomine optima ingenia, nescio cujus fanaticismi, habeat suspecta.*

De Ecclesiâ Scoticanâ David Calderwood in Altar. Damasc. pag. 613. *Habemus nos quidem in* Ecclesiâ *nostrâ Agendas, & ordinem in sacris celebrandis observandum. sed nemo alligatur precibus aut* Exhortationibus *Liturgiæ nostræ, proponuntur tantum ut paradigmata quibus precum aut exhortationum materia & forma quoad substantialia indicantur: non ut iisdem verbis astringantur ministri, totos ego tredecem annos, quibus functus sum ministerio, sive in sacramento, sive in aliis sacris celebrandis, exhortationibus quæ extant in Agendâ nostra nunquam usus sum, sic etiam alii complures, & omnibus etiam liberum est idem facere.* Adeo non erat cur Presbyterianos authoritate Ecclesiæ Scoticanæ premeret Durellus.

Atqui judicarunt *Comites & Barones, expedire, ut in omnibus paræciis regni, communes preces, diebus Solis, aliisque festis, legantur publice in* Ecclesiis *Parochialibus, una cum lectionibus veteris, & novi Testamenti secundum ordinem libri Liturgici* hæc addit Dur: *erat reformatio alia plane ab eâ*

quam

quam designarunt nuperi fœderati reformatores, reformatio ad exemplar optime reformatarum Ecclesiarum, Pag. 21. Quæ tam delirum caput sanabit anticyra? illane erat reformatio ad exemplar optime reformatarum Ecclesiarum quam soli consiliarii decreverunt invitâ & reluctante Regente? in quâ instituendâ ne unus Theologus in consilium adhibitus est? in quâ expresse cavebatur ne quis vel prædicaret, vel Scripturas interpretaretur, nisi in privatis ædibus, usque dum Regens ulteriorem concederet libertatem? cur non etiam Angliam nostram revocat ad Reformationem factam sub Henrico VIII. cum repudium nondum missum esset idolomaniæ Papali.

De Gallicanâ en Capellum Durello meo toties laudatum. Thes. Sal. par. 3tia. Resp. pag. 713. *Licitum & consentaneum planè censemus ut qui id possunt, suum in precando, ut in concionando donum & industriam prodant, atque exerceant ad Ecclesiæ ædificationem: itaque eorum qui certæ & præscriptæ liturgiæ formulæ prætextu omnem precum proprio Marte conceptarum usum ex ecclesiâ eliminare student*, ἀποτομίαν, *& rigorem meritò damnandum censemus.*

At Capellus graviter increpat Theologos Westmonasteriensis Synodi, qui Ecclesiæ usurpatam *Liturgiam* non modo improbârunt, verùm etiam planè abrogarunt, & penitus obliterarunt, in cujus locum *Directorium* quod vocant,

substituerunt. Resp. Increpat sane, inaudiverat enim fortè Cameronis sententiam procurante Andræâ Riveto a Synodo illâ damnatam esse, quem imaginarium anathematismum quia concoquere non potuit, evomuit acerbitatis suæ virus in Conventum optimè de Ecclesia Christi meritum; nisi mihi religio esset manibus Reverendi Viri litem intentare, facilè possem ostendere eum σκιαμαχεῖν quamvis enim in *Directorio* nullæ scribuntur orationum formæ, sed delineantur tantum argumenta in precibus singulis ad quascunque occasiones observanda: non tamen (quod supponere videtur Capellus) usus libri Liturgici inter res illicitas numeratur: imo ab ipsissimâ illâ Synodo compositæ sunt precandi formæ in subsidium Sacellanorum, quorum operâ utebantur nautæ. Retractare Capellum in istis thesibus suam sententiam de identitate Presbyteri, & Episcopi, merum somnium est, quod tamen sibi fingit Durellus pag. 193. 194.

E Lutheranis multos laudare possem qui a nostrâ Sententiâ non abhorrent, sufficiat quædā ex Actis Synodicis Wittebergensibus adnotare.

„ Mauricius Elector Saxoniæ apud Theolo-„ gos suos conquestus est de quibusdam qui „ belli tempore preces pro ipso facere omisis-„ sent, monuitque eos ut in concionibus sacris „ a contumeliis non necessariis abstineretur, & „ postulavit ut de publicâ precum formulâ con-

„ ve-

,, veniretur. ,, *Petimus & postulamus a vestrâ benevolentiâ & vobis*, ut in aliquam precum formu-
,, lam consentiatis, *quâ concionatores non tantum*
,, *in hortationibus ad preces faciendas utantur, sed*
,, *quâ de charta etiam praeatur, ut populus non tan-*
,, *tum hortationes audiat, sed etiam quod ore sequa-*
,, *tur, & ita preces faciat.* Huic tam importunæ
,, petitioni & postulationi ne non fieret satis, for-
,, mula a Theologis in conventu Lipsiensi com-
,, posita & approbata fuit, quâ Ecclesiæ piè uti
,, possint, quæ de Principe id precatur quod
,, scripta responsio a Theologis exhibita orat;
,, at extiterunt nonnulli qui extrema potius
,, omnia sibi accersere vellent, quam formu-
,, lam illam usurpare aut sequi, quorum zelus an omni culpâ vacaret nolo pronunciare, formula certè orthodoxa est, & Presbyterianorum quam Hierarchichorum orationibus similior. Eam non exhibeo, eo quod extare videam in Consiliis Theologicis Philippi Melanchthonis collectis & editis a Christophoro Pezelio Neustadii Anno M: D: C. parte priori pag. 661. 662. Quid plura? ut nihil permittatur arbitrio Sacerdotis, res adeo absurda visa est Hammondo, ut in Catechismo practico scribere non vereatur lib. 3. Sect. 2. ,, Eccle-
,, sia modò in publico observetur liturgia quam
,, præscripsit, libertatem facit aliarum precum,
,, aliquando in publico cætu &c. modò fiat pru-
,, denter, piè, reverenter, & ad ædificatio-

„nem, & in familiâ, & in ægris visitandis, „modo particularis conditio vel familiæ, vel æ„groti, id postulet. Ægrotantium autem & moribundorum conditiones postulare preces alias ab iis quæ in libro liturgico extant, testatur Nobilis ille, qui cum sibi in mortis confinio posito audiret ab Episcopo legi, *A tonitru, & coruscatione, & subitâ morte libera nos Domine!* dixisse fertur, quid hæc ad me moriturum! & statim suis verbis, animam ad Deum commendavit. Testatur Sandersonus, cui lectæ sunt a Sacellano preces e libro dicto. *VVhole duty of man.* Ut nihil dicam de illo, qui duobus tribusve ab hinc annis (testante Ægidio Firmin) minitatus est præsentare Pastorem nisi ad Pentecostes festum legeret librum Liturgicum: at cum videret ante illud festum moriendum sibi esse, accersivit Reverendum illum Concionatorem, & submisse rogavit, ut velit verbis non præscriptis, sed propriis efflagitare a Deo animæ suæ salutem. Adeo non est eadem valentium & ægrotantium de Liturgiis sententia.

Accedamus ad secundum caput, *Materiam in libro Liturgico contentam, & per eum præscriptam*; Stomachum movit Durello pag. 60. qnod Præsbyteriani in *petitione pro pace*, scripserint, *Pastores plerarumque Ecclesiarum exterarum judicare conformitatem cum Ecclesiâ Anglicanâ in iis de quibus ipsi dubitant, illicitam esse.* pag. 61. *Quærit quo argumento moti hoc scripserint?*

An

An possint proferre unum articulum publicarum Confessionum, Injunctionum Ecclesiasticarum, ullam Rubricam librorum Liturgicorum &c. unde constet conformitatem quam hodie Præsules exigunt ab Ecclesiis reformatis damnari? pag. 62. *addit, si nihil tale proferre possint ex publico aliquo Registro, quomodo ausi sunt illud dicere & scribere, in magnum præjudicium pacis & veritatis, imo propriæ famæ?* Id scilicet agit Durellus ut magnis inimicitiis inclarescat, ut cum Baxtero certâsse feratur: At nihil opus ut ad rem tantillam otiosè sese demittat tantus Theologus; ego Theologorum minimus cum hoc *animali gloriæ* in arenam descendere non dubito, quamvis enim novi quam sit tenuis mihi Bibliothecula, non tamen metuo ne non possim in medium adducere cum Professores, tum totas Ecclesias, a quibus damnata sunt multa quæ in Liturgia nostra continentur & præscribuntur; Impræsentiarum sufficiat Appollonium nominare, cujus scriptum Delegati classis Wallachrianæ perlegerunt & probâruut pag. 171. ,, Rejicimus tales precum ,, & administrationum sacramentorum formulas ,, quæ quoad materiam sunt vitiosæ, non enim ,, permissum in precibus aliisque publici cultus ,, divini partibus aliquid illegitimum impertinens, & indecorum proponere, quod vel ,, superstitionem, idolatriam, vel hæresin, ,, carnalem prophanitatem, typhumque mundanum sapit, & communionem cum infrugi-

„ feris illis tenebrarum operibus inducit: &
„ hanc ob causam rejicimus cæremonias, cultusque publici formulas in Ecclesiâ Anglicanâ, hisce ultimis corruptis temporibus ab
„ Episcopis Hierarchicis inductas, quæ superstitiosæ & Idolatricæ deformarunt Ecclesiam
„ & cultum Dei, & obscurârunt gloriosæ reformationis facem & faciem.

Ne in generalibus diutius verser.

In Calendario duo precipuè improbamus 1. Festa. 2. Capita Apocrypha.

Et Festa quidem ideo nobis displicent, quod.

1. Majori numero apud nos quam apud Ecclesias puriores celebrentur. Beneficia Christi in lapsum genus humanum, nulli unquam gratiori animo recoluerunt quam Apostoli, ii tamen nullos ad singulorum illorum beneficiorum recordationem annuatim recurrentes Dies observârunt, nullos ab aliis observandos constituerunt: mox post decessum Apostolorum, unus aut alter Dies observari cepit, Pascha puta & Pentecoste; de festo Nativitatis, Ascensionis in Cælum, Conceptionis, Circumcisionis &c. in Scriptoribus 1æ aut 2æ centuriæ nullum extat verbulum, nulla literula; seculis 4o & 5o factæ sunt commemorationes Apostolorum, Evangelistarumque; Festivitates, & feriæ ab iis denominatæ, tum demum introductæ sunt, cum imminuta erat pietas, & in locum ejus succrevit

vit ſuperſtitio: quare verò nos Angli qui reformationem profitemur, potius imitemur ſequiora ſecula quæ multa feſta, quam 1ª & puriſſima, quæ vel pauciſſima vel nulla celebrârunt?

2. Diſplicet, quod feſta hæc diei Dominicæ (quæ dubio procul inſtitutionis eſt divinæ) æquentur aut etiam præferantur; videntur præferri, nam ſi in Diem Dominicam incidat feſtum aliquod humanitus inſtitutum legenda iſta capitula, non quæ diei Dominicæ, ſed quæ feſto Eccleſiaſtico deſignabantur, Quid quod feſta quædam habent ſua vigiliarum jejunia, dies Dominica non habeat? at ſaltem æquantur, tam feſta enim quam dies Dominica habent *proprias lectiones*, *collectas*, in utriſque ſub eâdem pænâ præcipitur abſtinere ab omni opere ſervili.

3. Diſplicent feſta, quod in iis populus luxu diffluere ſoleat, quod rudis plebecula credat dies illos Sanctis quorum nomen præ ſe ferunt, dicari, & inde propenſior fiat ad Sanctos invocandos. Reſpondent Hierarchici, *maneat uſus, tollatur abuſus*, in eâdem & nos eſſemus ſententiâ ſi de iis ageretur, quæ in verbo Dei fundamentum habent, & pietatem valdè promovent: at cum abolitis feſtis, æque ac retentis, vigere poſſit τῆς ἀσεβείας δύναμις quorſum ob rei non neceſſariæ, nec utilis obſervationem, vulgus licentiæ periculo exponimus?

ſuffra-

ſuffragatur Zanchius in 4^{m} præceptum. *Tenenda eſt regula, Quæ in abuſum venerunt & ſuperſtitionibus contaminata fuerunt, ſi neceſſaria ſunt in cultu Divino, penitus tolli, a nobis nec debent nec poſſunt, itaque abuſibus tantum & ſuperſtitionibus repurganda ſunt, velut eſt Baptiſmus, & cæna Dominica, & publicæ preces, & alia nonnulla: ſi verò ſunt adiaphora tolli ea prorſus poßunt, & ſæpè etiam debent, ſicut fecit Ezekias, in hoc ſecundo genere, ſunt præter alia multa etiam dies feſti præſertim qui Diei Dominicæ additi ſunt, non malè igitur fecerunt qui omnia præter diem Dominicam aboleverunt.* „ Nec non Lud. Cap. Theſ. „ Sal. pag. 65. Conſultius fortè fuiſſet & „ Eccleſiæ Chriſtianæ conducibilius non admiſiſſe illam dierum diſtinctionem & peculiarem obſervationem, quia ex eâ, etſi initio innoxiâ, adeoque non inutili conſuetudine, „ enata eſt poſtmodum ſuperſtitio, & Idolatria, quæ totam eccleſiam Pontificiam „ jam a multis ſæculis occupat, & pervaſit, „ a quo fermento non ſatis forte tutæ eſſe videntur (N: B.) eccleſiæ illæ quæ primitivum iſtum „ dierum aliquot feſtorum uſum retinuerunt, ut „ propterea aliæ, ne quid contagionis ex illâ „ conſuetudine contraherent, maluerint in reformatione ſuâ uſum illum penitus abolere, „ non quia ſimpliciter illum damnent, ut malum, ſed ut periculum ex eo caveant, in religione enim quando vel tantillum a Dei præſcripto diſceditur, & homines aliquid ſibi li-

„ cere

„ cere volunt & putant, omnia tuta timenda „ sunt, ut satius esse videatur bono aliquo utili „ sed minus necessario carere, quam ex illius „ usurpatione incurrere in grave grandis alicujus „ mali periculum. Si qui metuant ne abolitis festis excidant nobis è memoria beneficia Dei, & Sanctorum, Martyrumque res gestæ, næ illi timent ubi nulla est justa timoris causa; fiat enim examen, constabit Ecclesias illas quæ nullos vel textus Diebus, vel textibus Dies affixos habent, probe in memoriâ retinere historias fundamentales Evangelii. *Resurrectionem, Passionem, Tentationem, Nativitatem,* occasione lectionum, & concionum Catecheticarum recurrentium explicamus quotannis, & fidelibus inculcamus. Ecqua alia causa dies festos celebrandi? Hookerus lib. 5. Eccles. polit. pro eo quo pollebat ingenij acumine, aliam excogitavit, *Deus,* inquit, *in tempore agit & operatur, & quidem non æqualiter, nam uno die aut tempore plura & majora & insigniora, alio verò die & tempore pauciora & minora minusque illustria operatur, & producit, pro suo beneplacito, quibus operibus & productionibus, tempora in quibus fiant signat veluti atque insignit;* & non ita multo post. *Deus non omnia tempora pariter sanctificat, sed ea duntaxat in quibus singulariter operatur, & modo aliquo extraordinario agit, & opus aliquod mirable producit, unde est quod Propheta David Psalm.* 118: 24. *non de omnibus anni diebus, sed de uno aliquo singulari duntaxat,*

dicit cũ admiratione, Hic est dies quem Dominus fecit, venite exultemus in eo; huic ratiocinationi robur & lucem fœneratur ex dicto *Syracidis Ecc.33.7.*

At is quem modo in causæ meæ subsidium adduxi Ludovicus Capellus, hujusce rationis meminit, eique responsurus, talia prætatur, *est quidem viri illius ratiocinatio subtilis & arguta, sed longè petita, parumque solida, ne dicam futilem & evanidam, quæque humanam magis sapientiam & argutias Philosophicas redolet, quam Christianam ex scripturis divinis prudentiam* Thes. Salmur. part. 3. disp. de Festis. Nolo ego autoris cæteroquin judiciocissimi argumentum depræciare, ut tamen eo movear non a me impetro, quamvis enim dies illi quos Deus institutione sua distinxit, & ab aliis separavit (quales erant fortassean quos respexit Syracides loco citato) possunt dici aliis sanctiores, vehementer tamen absurdum est, omne Dei opus extraordinarium imprimere dignitatem, sanctitatem, reverentiam, non modo ipsi tempori in quo factũ est, sed & omnibus postea annuatim recurrentibus diebus: Deinde si omne opus, Dei requirat festi anniversarii observationem, quis erit finis festorum? actum erit planè de permissione illa, *sex dies operaberis*, dies feriati erunt Christo dedicandi ob Baptismum, ob transfigurationem, ob insufflationem Spiritus in Apostolos, ob sanationes miraculosas, ob excitatum Constantinum, Wicklefum, Lutherum, & alios

He-

Heroas, qui de Ecclesia Christianâ optime meruerunt. Denique ne nimius sim, quæro opera Dei mirabilia num signant, & sanctificant illum ipsum diem in quo patrata sunt κατ' ἀλήθειαν an illum in quo κατὰ δόξαν patrata sunt, si dicantur sanctificare diem in quo patrata esse creduntur, profecto unum Dei opus sufficiat omnibus diebus anni sanctificandis, nullus enim est dies in quo credi non potest patratum esse: si dicantur sanctificare diem in quo revera patrata sunt, unde nobis constabit de illo die? adeo nihil certò definiri potest de die nativitatis Christi, ut nec de mense conveniat, sive sit Aprilis, sive Majus, sive Januarius, sive Decembris, sive Septembris.

Durellus quod unum potuit, compilavit testimonia Pag. 25. 26. 27. Quibus comprobare vult observationem Festorum reformatis Ecclesiis non displicere: At recordari potuit bonus vir, nos non damnare simpliciter observationem aliarum dierum præter dominicam, modo non æquentur diei dominicæ, nec nimium multiplicentur, nec homines ad strictam abstinentiam ab omni opere servili cogantur, nec denique ex necessitate imponantur, observandæ cum ad ruinam potius quam ædificationem facere, ipsâ experientiâ deprehenduntur: præmissa hâc sententiæ nostræ explicatione, non veremur ad Ecclesias reformatas provocare.

Qua-

Quædam enim nullas dies ſolennes præter diem Dominicam obſervant. De Eccleſiâ Genevenſi hoc teſtatur Calvinus Epiſt. ad Hallerum 1551. „ Priuſquam urbem ingrederer, „ nullæ prorſus erant feriæ præter diem Domi- „ nicam, quæ apud vos celebrantur, eodem „ plebiſcito acceptæ ſunt, quo ego & Farellus „ fuimus expulſi, idque improborum violentiâ „ extortum magis fuit, quam legitimo ordine „ decretum. in Epiſt. ad Miniſt. Burenſem. „ Antequam urbem hanc primo adventu in- „ greſſus eſſem, abrogati erant dies feſti om- „ nes præter Dominicum. Farello & Vireto „ hoc utile viſum fuerat, ego receptæ conſue- „ tudini acquievi, nec verò hæc ſola fuit Eccleſia „ quæ nullas præter diei ſeptimæ ferias retinue- „ rit, Argentorati enim olim idem inſtitutum „ fuerat. Eccleſia Scoticana nulla feſta agnovit, nulla celebravit, quamvis enim quod verè annotavit Durellus pag. 27. in Synodo nationali Edenburgenſi, Confeſſio Helvetica approbaretur, diſertè tamen cum exceptione Feſtorum Chriſti facta eſt approbatio, adeo non erat, cur, concluderet Durellus hodiernos miniſtros Eccleſiæ Scoticanæ ab antiquis δὶς διὰ πασῶν diſtare. Imo ipſe Rex Jacobus annuente tota Synodo nationali pie & prudenter jactitabat. (N:B.) „Se Regem natum in Eccleſia „ totius orbis ſinceriore, ſinceriore vicina An- „ gliâ, cujus Liturgia nihil erat aliud quam miſſa

„ missa vulgari sermone malè versa, sincerio-
„ re ipsâ Genevâ, quæ paschatis, & natalis
„ Christi diem observabat.

In constitutionibus Ecclesiasticis Dordrecti anno 1574. Art. 53. Statutum est, *ut contentæ essent Ecclesiæ observatione diei Dominicæ*; inde est quod Lutherani communiter numerent inter errores Calvinianorum, quod omnes ferias præter Diem Doninicam sustulerint, at si hoc sit tam grande scelus, videant quomodo Lutherum suum eo purgare possint, qui in libro ad Nobilitatem Germanicam scribit, *consultum esse, ut omnia festa aboleantur, solo Dominico die retento*, & in libro de bonis operibus, *utinam, apud Christianos nullum esset Festum, nisi dies Dominicus.* Cui planè geminum est Buceri votum
„ in Math. 12. ferias alias (præter diem Do-
„ minicum) sive Christi &c. optarim abroga-
„ tas universas. Zelus ille quo introductæ
„ fuere, omni verbo & exemplo scripturæ ca-
„ ruit, mereque rationem secularem sequuta
„ est, ut ferias Ethnicorum seu clavum clavo
„ truderet.

2. Quædam Ecclesiæ retinent alia festa præter diem Dominicum, sed invitæ, quia sine metu majoris mali non possunt illa abolere, huc facit quod legimus in constitutionibus Dordraci 1578. Art. 7. „ Optandum esset liberta-
„ tem sex diebus operandi a Deo concessam, in
„ Ecclesiis retineri, & solam diem Dominicam

„ feriatam esse, sed cum (N. B.) authoritate „ Magistratus nonnulli alii festi dies observen- „ tur, nativitatis &c. Operam dabunt verbi „ ministri, ut concionibus inutilem, & noxiam „ feriationem seu otium, in sanctum & utile „ exercitium commutent; idem facient ministri „ in civitatibus ubi plures festi dies authoritate „ Magistratus servantur, interim annitentur „ omnes Ecclesiæ, ut consueta festorum om- „ nium observatio (excepto die nativitatis) „ quantum fieri potest, quam commodissimè „ aboleatur; In Gallia si observentur nativitas &c. Audivimus prius Capellum Durello satis laudatum auctorem, judicium suum ferentem, *Consultius fortè fuisset &c.* Zanchius etiam subacti judicii Theologus, quamvis pro more suo indulgenter scribat de festis in antiquâ Ecclesiâ receptis, in explicatione tamen 4i præcepti sa- „ tis aperte profitetur, magis consentaneum esse cum primâ institutione, & cum scriptis „ apostolicis, ut unus tantum dies in septi- „ mana solenniter totus sanctificetur, quam „ plures.

3. Aliquæ Ecclesiæ festa Christi observant omnibus iis quæ Apostolis nuncupantur insuper habitis, Ecclesia Helvetica confessionis suæ cap. 24. ait. „ Si Ecclesiæ pro libertate „ Christianâ memoriam Dominicæ nativitatis, „ resurrectonis &c. religiose celebrent, ma- „ ximoperè approbamus, festa verò homini-

bus

„ bus aut divis instituta, non probamus. Basiliensis sive Milhusiana confessio artic. 10. ait. „ Credimus quod quemadmodum nemo „ potest mandare quæ Christus non mandavit, „ ita etiam nemo prohibere possit quæ ipse non „ prohibuit, scriptum enim ipsum audite Mat. 3. „ Deut. 18. Act. 7. itaque cultum & invocatio„ nem demortuorum, Sanctorum venerationm, „ & extructionem idolorum & id genus impro„ bamus, ob hanc causam, & auricularem con„ fessionem, sanctorum ferias, & quæ ejus ge„ neris ab hominibus exorta sunt &c. Sanctos „ alioquin fatemur coram Deo esse &c. Idem „ pronunciare videtur de Bernensi Ecclesiâ Aretius in problem part. 2. tit. de feriis. De Tigurinâ Bullingerus in epist. ad Calvinum An. 1551. „ Nostra Ecclesia ante annos ni fallor 12. „ plura habuit festa, sed abrogatis his solum reti„ nuit diem Dominicam, & festa Christi, nativi„ tatis viz. circumcisionis, & ascentionis „ Domini, adjecit & missionem Sp. Sancti su„ perioribus propter celebrationem cœnæ, a„ brogavit autem festa alia, quod vicini inter„ pretarentur, nos ferias agere divis, ergo ut pa„ lam profiteremur nos non colere divos cultu „ soli Deo debito, omnia in universum abro„ gavimus. De Ecclesiis Hungaricis videat cui „ tanti est Canones 1642. editos. Mihi cum hæc scriberem ad manus non erant.

4. Ecclesias Bohemicas aliasque ejusdem uni-

tatis in Moraviâ, retinere Apostolorum, & aliquot Martyrum dies, non est, quod dissimulem, sed ordinis solum causa, non ex conscientiâ aliquâ. *Consuetudo circa dies festos*: „pag. mi- „hi 51. Inter dies festos primam dignitatem „tribuimus septimo diei Dominico, quem ar- „bitramur nemini hominum ad operas externas „& serviles ullo etiam libertatis Christianæ pre- „textu, adhibere licere, idque propterea quod „institutionem ejus non pro ceremoniâ, sed pro „parte legis moralis æternum inviolabilis ag- „noscimus. & pag. 54. Celebramus præterea „præcipuorum Christi operum memoriam „certis diebus, nempe adventus Christi &c. „præterea Apostolorum & aliquot Martyrum „dies, sed hoc eâdem libertate, qua cæteri, „memoriæ solum causâ, & in occasionem „constantiæ atque patientiæ exempla in Mar- „tyribus proponendi, atque subinde aliquid „utile populum admonendi, peractâ enim con- „cione & precibus æque ut cæteris diebus ad „operas omnes se conferunt. Ad operas se conferunt, non (ut apud nos fit) quod reliquum est diei in commessationibus turpiter consumunt, nullos habent *apparitores*, qui explorent, an aliqui post recitatas preces opus suum faciant, ut coram Episcopo aut Cancellario citent, vel cum ipsis certo pretio paciscantur.

Eat jam Durellus & Hierarchicis suis suas narret victorias, & triumphet etiam si velit, de Eccle-

Ecclesiarum reformatarum circa dies festos consensu, Presbyteriani certe non verentur sese coram tribunali earum sistere.

Duo addo Primum fatres Bohemos & Waldenses passim a Papistis reprehendi ac damnari, eo quod nulla festa præter diem Dominicum celebarent, verum hæc eorum sententia Erasmo Roterodamo non valdè improbatur, in Epistolâ ad Johannem Slectam de festis diebus,
,, Non multum abest istorum opinio a seculo
,, Hieronymi, nunc in immensum crevit, fe-
,, storum turba, cum nullis diebus plus scele-
,, rum committit vulgus, & quod est inhuma-
,, nissimum (N. B.) coguntur esse otiosi totos
,, dies, nec victum alendis suis quærunt: Scrip-
,, serat idem in notata per Bedam, Dies festos
,, non damno, numerum imminui velim, præ-
,, sertim quod videamus multos dies festos
,, non ex necessitate, nec ob magnam utilita-
,, tem, Ecclesiæ, sed ob humanos affectus vel
,, institutos, vel extortos ab Episcopis, quod si
,, quis hic quoque metuit Ecclesiæ ruinam, co-
,, gitet qualis fuerit Ecclesiæ status aliquanto
,, post tempora Hieronymi, cum orbis (N.B.)
,, Christianus nesciret ullos dies præter Dominicum, & duos tresve alios.

Secundum, in Oriente Armenos diem Natalis Domini nescire, nulla festa vel vigilias custodire, nec quatuor tempora nosse, testante hoc de iis Thomâ a Jesu de Conversf. Gent. lib. 7. c. 18,

Erat animus hic loci manum de tabulâ tollere, nisi incidissem *in Reverendi, doctissimique Hammondi responsiones ad sex quæsita*, in quibus rotundè asseritur. ,, Eos qui expungunt ,, festum nativitatis Christi ex Calendario Ec- ,, clesiæ, imò omnes qui festivitatem illam ,, vel deponunt, vel non observant reos esse ,, divisionis & separationis, vel saltem Sym- ,, bolizationis cum divisione, & separatione ,, a particulari Ecclesiâ Angliæ, & ab Univer- ,, sali Ecclesiâ Christi in omnibus seculis, præ- ,, cipuè primis & purissimis. Lectâ hac periodo totus obstupui, verebar enim ne ob ea quæ de festo nativitatis scripseram inter Schismaticos numerandus essem, verum statim liberatus sum illo metu, nam pag. 440. videbam lectorem ablegari ad *Catechismum Practicum, in quo,* (inquit prædictus author,) *produxi testimonia multa ex Origine, Cypriano, Chrysostomo, quorum singuli arcessunt observationem hujus festi à primâ antiquitate, & ex Augustino, apud quem character est filii Ecclesiæ, solenniter celebrare festivitates, nominatim festivitatem nativitatis.* At prius securus factus eram, ex istis autoribus qui in Catechismo practico laudantur, nihil tale colligi posse: Origines lib. 8. contra Celsum enumerat celebriores festivitates Christianorum, nullâ mentione factâ Nativitatis, undè saltem probabiliter colligitur tempore Originis festum illud recen-

tius esse; inferunt etiam viri non inerudici tale quid ex Tertull. de Idololatr. cap. 14. At Origines meminit festi innocentium, aitque sanctos Patres præcepisse secundum voluntatem Dei ut in perpetuum celebretur in Ecclesia. Hom. 3. in Mathæum; At primo; quis fidejubebit homiliam hanc esse Originis, & non, quod Erasmo visum est, authoris cujusdam Latini Origine multò recentioris? Secundo quid hoc ad festum Nativitatis, cujus ne nomen quidem occurrit? *imo inquit. R. D festum Innocentium non potuit esse antiquius festo Nativitatis*, at hoc gratis asseritur, adeoque facilè contemnitur. Tertio si fieret Syllogismus, constaret ilico nihil ex hoc quidem loco concludi posse, pro annuatim recurrente die ad celebrandã memoriam *Innocentium*; pergit Doctor, *non ita multo post Originem Cyprianus habet sermonem de Nativitate*, videturne ergo iste sermo de Nativitate Spiritum Cypriani redolere?

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Achivi.

inde enim Pontificii Scriptores opinionum suarũ portenta inferunt, at tota Reformatorum cohors sermones illos, *de Cardinalibus operibus Christi*, tanquã supposititios damnat: restat unus Chrysostomus, qui quidem habet homiliam in Natalem, sed ex quâ nihil elici posset pro antiquitate antiquissimâ festi, cujus novitatem potius excusat; *constitutiones* consultò prætermitto, quamvis enim & eę a R. D. in causę suę subsidiũ adducantur,

tur,

tur nimis tamen manifestum est, eas Clementis non esse, sed nec antiquissimi Scriptoris, Videatur Dallæus. Quare mirum est R.D. tantillis rationibus adductum, Schismaticorum stigmate omnes inurere qui Natalitiam festivitatem annuatim non observant, quam observare non est character filii Ecclesiæ apud *Augustinum*, sed apud nescio quem *scriptorem sermonum de tempore*. Concludo cum doctissimo Vossio de mense dieque natali Christi pa.45. *initio Ecclesiæ Natalem Domini celebratum non videri, ac fortaße nec seculo secundo* & per consequens ludibrium nobis debent quiCatholicismum aut traditionem Apostolicam crepant.

Ad scripta Apocrypha jam veniendum: non negamus, quin in iis occurrant, quæ utiliter cum in privatis familiis, tum in publicis templis legi possunt. Paulum tamen magis suspicimus quam Presules Anglicanos, monet ille Epist. ad Tit. cap. 1. commate 14. *ne curemus fabulas Iudaicas, & præcepta hominum avertentium a veritate*, at præsules jubent (quod obsignatis tabulis probare parati sumus & probavimus) ea ex Apocryphis legere quæ fabulosa sunt, absurda, impia, judicet orbis Christianus *Deo, an homini obediendum sit?* præterea quis ferat ut capitibus veteris instrumenti 188. vel neglectis, vel prætermissis, 121. captita Apocrypha legantur? *nullam talem consuetudinem habent Ecclesiæ Christi*. In Judaicâ per omne Sabbatum lege-

ban-

bantur voces Prophetarum, testante S. Lucâ Act. 13. 27. in primitivâ Christianâ referente Justino in Apolog. 2ª legebantur τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ἀποστόλων, ἢ τὰ συγγράμματα τῶν προφητῶν. Video a zelotâ Liturgico Dº Barbon objici confessionem Belgicam in qua dicitur art. 70. *Libros Apocryphos Ecclesia legere, & ex iis documenta de rebus cum Libris Canonicis consentientibus, desumere potest:* Si hinc conficeretur Syllogismus, vel nihil contra nos concluderetur, vel plus esset in conclusione quam erat in præmissis, at respondeat Voetius magni nominis apud Belgas Professor, de Sabbato, & festis pag. 1313. *Si in praxi aut constitutionibus Ecclesiasticis nostrorum alicubi quid occurrat de Apocryphorum editione cum eodem corpore Biblico, & quidem mixtim cum Libris veteris Testamenti, quinimo publicâ eorundem lectione, hymnis publicè decantandis, qui ab hominibus concinnati erant, cogita id de tolerantiâ & limitatione eorum accipiendum.* Idem Voetius Pol. Eccles. lib. 2. cap. 3. pag. 599. 600. 602. magno zelo contendit legendos esse in Ecclesiâ solos libros canonicos; & sanè nisi statutum esset præsulibus nostris τὴν θέσιν διαφυλάττειν, pensitarent non modo quid liceat, sed etiam quid expediat; non autem expedit proculdubio ut in templis legantur Libri Apocryphi, ne rudiores tandem pari pietatis affectu & reverentiâ cum canonicis suscipiant, & venerentur: abundantem cautelam

hic non nocere fatebuntur ii quibus cum rusticis res est, nec Sixti Senensis confessio est prætereunda, *quos* (inquit ille lib. 1. pag. 2.) *olim prisci Ecclesiæ patres tanquam Apocryphos & non Canonicos habuerunt, eosque apud solos Catechumenos nondum Canonicæ electionis capaces, primum legi permiserunt, deinde procedente tempore apud omnes fideles recitari concesserunt, non ad dogmatum confirmationem, sed ad populi instructionem, & quia publice & in Ecclesiâ legerentur, Ecclesiasticos nuncuparunt, demum inter Scripturas irrefragabilis authoritatis aßumi voluerunt.*

In limine libri liturgici præcipitur ut *omnes Presbyteri & Diaconi in precibus, matutinis & vespertinis, administrandâ cœnâ, & baptismo superpelliceo utantur.*

Nos dicimus *ritum hunc male precipi:* probatur 1. quia materia præcepti Ecclesiastici debet esse aliquid utile, utile (ut loqui amant Scholastici) secundum prævalentiam graduum: sunt enim rectores Ecclesiæ *Ministri Dei nobis ad bonum*, & autoritatem habent ad ædificationem: ipsæ ceremoniæ quas Deus instituit abrogatæ sunt, quamprimum desierunt esse utiles: *fit irritum præcedens præceptum propter ipsius infirmitatem, & inutilitatem*, ait Auctor Epist. ad Hebr. Cap. 7. v. 18. Qui etiam vocat Hebræos a cibis *eo quod non profuerint in iis occupatis*. 13. Heb. 9. Atqui nulla in superpelliceo utilitas; Respondent Hierarchi *utile eße*

ad

ad ordinem & decorum obſervandum, ad clericos à laicis diſtinguendos; ad ſignificandam, ſi non efficiendam puritatem. Quid ego audio? non poſſunt divina officia decenter, & ordinatè peragi niſi induatur ſuperpelliceum? at præceptum illud. 1. Cor. 14. 40. *Iuris naturalis* (fatente Hookero) *pars eſt*, & per conſequens illam ſolam decentiam reſpicit, quæ vel in lege naturali, vel in inſtitutione Divinâ, vel ſaltem in conſuetudine generali & rationabili, fundamentum habet: at hujuſmodi decentiam ſuperpelliceo nemo aſcribit, niſi qui ſtudio partium abripitur; habent Sacerdotes Anglicani conciones non induto ſuperpelliceo, & tamen ſatis decenter habent, verbo dicam, Apoſtolicum illud πάντα &c. eſt propoſitio univerſalis affirmativa, adeoque ſimplicis converſionis non capax, quidquid fit, fieri debet decenter; at non quicquid decens eſt, fieri ſtatim, aut ab Eccleſia præcipi debet. Plurima ſatis decora ſunt, quorum contraria ſunt æque decora; aut ſaltem non indecora; contra libertatem Chriſtianam Eccleſia peccat, ſi illud præcipiat ſub ratione decori, quod vel adeſſe vel abeſſe poteſt ſine indecoro, alioquin poteſt præcipere, ut omnes chirothecæ ſint ejuſdem coloris, omnia collaria ejuſdem prorſus formæ, & figuræ, &c.

2. Cum ajunt utile eſſe ſuperpelliceum ad clericos à laicis diſtinguendos, fruſtra ſunt, quid

quid enim opus est eos vestibus distingui, quos satis distinguunt sedes, quas in Ecclesiis occupant, & officia quæ administrant. Deinde linea vestis clericum nequit distinguere a Laico, quia multi Laici in Academiis & Ecclesiis cathedralibus, tenentur istiusmodi vestes induere, æque ac clerici.

3. Neque utile est superpelliceum ad puritatem & Sanctimoniam significandam. Quæro enim num albedo in superpelliceo clarius significat puritatem, quam albedo in parietibus templorum, &c. Si non clarius, quorsum multiplicantur entia sine necessitate, si clarius significat, quæro in quo fundetur major ista claritas; Deinde num Ecclesia, liberum relinquit Ministris suis, quotiescunque vestem hanc induunt cogitare de puritate? si Liberum relinquat, tum medium instituit sine ullo ordine ad finem, si non Liberum relinquat, tum peccant qui vestem illam induunt nullâ habitâ cogitatione de puritate, at quis unquam Presbyterum aut Diaconum hocce peccatum confitentem audivit?

2. Male precipitur, *quia sub severiori quam æquum est pœnâ precipitur*; Si statuissent præsules ut omnes sine lineis vestibus sacra peragentes solvant 12. denarios toties quoties pauperibus, potuit ferri Sanctio, at ut propter omissas vestitûs ineptas, quis libertate concionandi mulctetur, & schismaticus audiat, planè intolerabile

bile eſt! Si quis nequeat, aut nolit, quolibet menſe concionem habere, ſufficit ſi alium conducat, qui iſtud officium peragat, at non ſufficit ſi quis curet Liturgiam legi per alium, niſi illud per ſe ſuâ propriâ in perſonâ, & quidem albam veſtem indutus faciat, indignus habetur qui ullo beneficio Eccleſiaſtico gaudeat. Ecquid hoc non eſt per traditiones humanas præceptum Dei evacuare?

3. Malè præcipitur, *quia præcipitur contra legem charitatis, quæ vetat in rebus non neceſſariis, offendiculum præbere infirmioribus. Si præſtet alligatâ collo molâ aſinariâ demergi quem in profundum maris, quam ſcandalizare unum e puſillis Chriſti*, [quam horrendum eſt flagitium leges ferre, & obligare Miniſtros ad ſcandalizandos alios? reſpondere ſolent ceremoniarum architecti, qui ſcandalizantur non eſſe *Puſillos*, ſed *Phariſæos*. At 1. hujuſmodi cenſuris antevertunt quantum in ſe eſt Diem judicii, & ereptum Chriſto officium temere uſurpant. 2. Si concederetur Phariſæos eſſe qui ſe ſcandalizari patiuntur, nunquid nulla habenda eſt Phariſæorum ratio in condendis legibus? inimici infenſiſſime ſunt diligendi, ſi diligendi, non ſunt offendendi, ſi ſcandalum eorum cum nullo vel pene nullo detrimento poteſt impediri, at poteſt Eccleſia cum nullo ſuo detrimento abſtinere a condendis legibus de veſte lineâ.

4. Malè

4. Malè præcipitur, quia Papiſtarum ſannis & ludibrio Eccleſiam noſtram exponit. Hinc enim eſt quod Weſtonus Anglos *furti inſimulet* (in theatro vitæ civilis & ſacræ pag. 564,) *& ſi fures haberi nolunt, Antichriſti tamen ſimias eos eſſe contendit*, ſalſè ſatis à quodam apud eundem Weſton. dictum eſt, *Videntur Angli Papam è ſuo regno fugâſſe adeò feſtinè, ut eum cogerent veſtes à tergo relinquere.* Ego facilis largior primos reformatores retinuiſſe hunc ritum, alioſque nobis cum Papiſtis communes, ut facilius Pſeudocatholicos ad Eccleſiam allicerent, at Deum huic conſilio non benedixiſſe utinam experientia non ita nimis teſtaretur: Quis non videt veſtigia omnia Romam verſus ſpectare, nulla retrorſum? non mediocriter confirmantur in ſuperſtitione Romanenſes & ſpem concipiunt redituros ad caſtra ſua Anglos, ex eo quod vident cultum noſtrum non ſine ritibus eorum celebrari.

Dico 2. Hic ritus bonâ conſcientiâ à nobis obſervari nequit. Probatur: *Ritus qui ab hominibus inſtituitur, & tamen ordinatur ad ſignificandum aliquid myſticum, & ſoli Dei cultui appropriatur, is bonâ conſcientiâ nequit obſervari: at talis eſt ſuperpelliceum*, ergo: Minor in confeſſo eſt. Major explicanda primum, dein confirmanda; 1. Per ritum ab hominibus inſtitutum, intelligo omnem ceremoniam, quæ lege Dei vel naturali, vel poſitivâ non præcipitur. 2. Per ritum

ritum ordinatum ad significandum volo ritum qui etsi natura aptus sit ad significandum, actualiter tamen non significat sine speciali applicatione, unde ceremoniæ quæ naturaliter significant ante & citra omnem humanam institutionem, a nostris religiosè observantur. 3. Per ritum ordinatum ad significandum aliquod mysticum denoto ritum qui significat vel favorem & gratiam Dei, vel hominis Officium, talis ritus (inquam) nequit observari bonâ conscientiâ, *quia derogat perfectioni sacrarum scripturarum, & Officiis Christi Prophetico ac Regio detrahit, Apostolicæ denique Ecclesiæ negligentiam ascribit.* Omnia hæc media lubens prosequerer, nisi operam meam fœliciter antevertissent Amesius, & Henr. Jeanes, in agro Somersetensi concionator, quibus nescio an unquam respondere aggressi fuerint Hierarchici, Primum medium attingere non gravabor, *ea est divinæ Scripturæ perfectio, nihil ut ei addi debeat, nihil detrahi, at hujusmodi ritu sit additio verbo Dei.* Respondetur communitèr *partes cultûs addi non posse, ceremonias cultus addi posse*; at membra hujusce distinctionis coincidunt, ceremoniæ enim sunt pares cultûs, qui dividitur in naturalem & ceremonialem, Pedem ergo hic conferamus. *Si partes cultus non possunt addi, tum hæc ceremonia non possit addi:* probatur consequentia, *hæc ceremonia est pars cultus, Ergo.* Imò, ait Mortonus, & ejus Hyperaspistes Burgesius, *est pars, sed*

non

non propriè dicta, Regero. *Cujus proprius usus est honor Dei, & quod in sua natura formaliter elicitur a religione, est cultus externus propriè dictus*, Ceremonia, *de qua agimus, proprius usus est &c.* Ergo.

Dicimus 3o Superpelliceum primis & purissimis Ecclesiis non fuisse in usu. Probatur hoc satis quia non probatur contrarium. Probatur etiam testimonio *Primis temporibus communi indumento vestiti missas agebant, sicut & hactenus quidam Orientalium facere perhibentur*, inquit Walafridus Strabo de rebus Eccles. cap. 24. Vestis albæ primi meminerunt, Hieronymus & Chrysostomus, sed dubitat ipse Hookerus an ex horum Patrum testimoniis concludi possit ministros tunc temporis vestem candidam Divinis exercitiis propriam induisse, sed esto, sequatur illud. Novimus Hieronymum & Chrysost. illis sæculis floruisse in quibus multitudine ceremoniarum oneratam esse Ecclesiam conqueritur Augustinus Epist. 119. ad Januarium
„ Verba exhibebo integra. Quamvis enim
„ neque hoc inveniri possit quomodo contra
„ fidem sint, ipsam tamen religionem quam
„ paucissimis & manifestissimis celebrationum
„ Sacramentis, misericordia esse liberam vo-
„ luit, servilibus oneribus premunt; ut tolera-
„ bilior sit conditio Judæoruum qui etiamsi
„ tempus libertatis non agnoverint, legali-
„ bus tamen sarcinis, non humanis præsump-
„ tionibus subjiciuntur, sed Ecclesia Dei inter
multam

,, multam palcam, multaque zizania conſtituta multa tolerat: Hæc Auguſtinus, plura (quod non obſcure in eâdem Epiſtolâ innuit) ſcripturus, niſi temporum iniquitas prohibuiſſet. Et tamen noſtrates ſine rubore vociferantur, novum inſtrumentum non perfectam eſſe regulam ceremoniarum Euangelicarum, ſed multiplicandas eas eſſe prout præſulum laſcivientium ingenio videbitur expedire.

Quando ergo leges pænales latæ ſunt de ſuperpelliceo induendo in ſacris adminiſtrandis?

De hâc queſtione non eadem eſt doctorum ſententia. Gul. Prynus, *in brevi & pacifico examine ceremonialium appendicum libri Liturgici*, videtur omnia antiquitatis monumenta quæ huc faciunt conſuluiſſe, eum dum perlego video An. 1215. in Synodo Gallicanâ decretum eſſe *ne ſacerdotes, Sacellani &c. ſine ſuppliciis extra Domus ſuas incedant*, aſt iſtiuſce Synodi autoritatem refugient ipſi Hierarchici, præſcribit enim, *ut ſacerdos indutus ſuperpelliceo corporalia abluat in vaſe mundo ſpecialiter ad hoc deputato, & ut omnes ablutiones ſi fieri poteſt in piſcinâ reponantur, vel ſaltem primæ, ceteræ autem in Baptiſterio.* Idem author meminit Synodi Gallicanæ ſub Americo congregatæ A. 1367. *Quæ præcipit ſub pæna excommunicationis quod Clerici boneſtè ſuperpelliciis ſint induti*, at nulla unquam Synodus generalis & orthodoxa de hiſce nugis quicquam præcepit, ſaltem ſub tantâ pænâ. Reformatæ Ec-

clesiæ Doctores, quicquid contra ogganniat Durellus, vestem hanc vel planè damnant, vel minus probant, vel saltem ea scribunt quæ cum ejus usu nequeant consistere. Voetius Disput. de idolatria indirectâ & participatâ pro. 7. p. 267. *An vestes sacerdotum pseudosacræ & alia ornamenta (ex gr. album indumentum) quibus in cultu idolatrico suo uti solent Gentiles aut Pontificii, si adhibeantur in cultu publico a nostris, aliquâ ratione symbolizent?* „ *Resp. Affir.* H. Altingius „ in Controv. de ceremoniis pag. 153. & 154. „ Ministri vestitu albo non induendi. Rationes, „ 1°. Quia vestes albæ nec a Christo, nec ab A- „ postolis ejus, præscriptæ vel usurpatæ, sed „ ab hominibus superstitiosis institutæ sunt, „ ergo nec nobis usurpandæ. 2° Vestes albæ „ partim sacerdotium leviticum, partim pa- „ pismum redolent, Ergo non tolerandæ. An- „ tecedens constat, quia & peculiaris Levitarum „ vestitus & color ille Missificis proprius est, „ ad Missæ commendationem confictus. Lutheranornm rationes refutat idem pag. 155.

Ecclesiæ Scoticanæ judicium notius est quam ut de eo testimonia adhibere necessum sit, extant in Rev: fidissimique Petræi historiâ Eccl. par. 3. cent. 16. p. 348. 349. Literæ a Synodo nationali Edenburgi congregatâ An. 1566. datæ, ad Episcopos & Pastores Ecclesiæ Anglicanæ, qui profitentur sincerè Dominum Jesum Christum, in quibus serio eorum cau-

sa-

sa agitur, qui vestem lineam non recipiunt, eas, ne exteros lateant, in Latinam linguam conversas, attexam.

Superintendentes, una cum aliis Ministris, & Commissionariis Ecclesiarum Dei in Regno Scoticano, Fratribus eorum, Episcopis & Pastoribus, qui nuncium miserunt Romano Antichristo, & profitentur eundem cum iis Dominum Jesum Christum in sinceritate, optant perpetuum augmentum Spiritus Sancti. Verbo & Scripto certiores facti sumus, Reverendi Pastores, aliquot e Fratribus nostris charis (quorum nonnulli sunt inter eruditissimos Regni vestri) privari Ecclesiasticâ functione, mulctari libertate concionandi, & eâ ratione impediri à vobis in promovendo Regno Jesu Christi, eo quod non possunt per conscientiam assumere, ad mandatum regale, ea vestimenta quibus idololatræ usi sunt, in diebus cæcitatis, in cultu suo idolatrico: Qui rumor nequit corda nostra dolore non afficere, qui recordamur sententiæ Apostolicæ, *Quod si alii alios mordetis & exeditis, videte ne vicissim alii ab aliis consumamini.* Non animum induximus, in præsentiarum, penetrare in fundum istius quæstionis quæ majori vehementiâ quam quæ nobis placet, agitatur, *an illa vestimenta numeranda sint inter res simpliciter indifferentes.* Sed in visceribus Jesu Christi petimus, ut Christiana caritas in vobis regnet (in vobis qui Pastores & Duces estis gregis in eo regno) ne aliis faciatis, quod ab aliis vobis fieri nolletis; non potestis ignorare quam tenera res sit conscientia humana, omnes qui conscientiam habent, non idem sentiunt: Vos non reclamante conscientia ista vestimenta induitis, at multi mille tum pii, tum docti, aliter sibi persuadent, quorum conscientias perpetuo pulsant Paulina illa, *Quæ communio lucis cum tenebris? & quæ concordia Christi cum Belial?* Si superpelliceum, pileus angularis, & liripipium fuerunt symbola idololatrarum in ipsissimo actu idololatriæ, quid prædi-

 catori

catori Christianæ libertatis & reprehensori omnimodæ superstitionis cum hisce fæcibus istius bestiæ Romanæ? Imo quis non vereatur recipere vel in manum, vel in frontem χάραγμα istius bestiæ odiosæ? Fratres nostri qui inutilem illum habitum respuunt, neque damnant, neque molestias creant vobis qui à vanis istis nugis non abhorretis. Siquidem eandem vos istis mensuram mensuretis, non dubitamus quin & Deo placituri sitis, & consolaturi corda multorum quos affligunt extrema illa quæ patiuntur fratres isti pii & dilecti. Colores Rhetoricos aut persuasiones humanas nullas adhibuimus, sed ex caritate obsecramus, ut revocetis vobis in memoriam illud Petri, *Pascite Dei gregem qui penes vos est, illius inspectioni vacantes non coacte, sed libenter: neque dominantes cleris, sed ut qui sitis exemplaria gregis.* Porro oramus ut meditemini illud dictum Apostolicum, *Estote sine offendiculo Iudæis, & Græcis, & Ecclesiæ Dei.* Quo temporum statu utrique nostrûm laboremus in propagando Christi Regno, opinamur, vos non ignorare, quare audacius hortamur vos, ut circumspectius ambuletis, quam ut ob vanitates illas vexetis pios, omnia enim quæ licita sunt, non ædificant: si lex eorum qui in potestate sunt, premat conscientias vel vestras, vel fratrum ultra quam ferre possunt, animo non simulato obtestamur ut recordemini appellari vos *lucem mundi, & salem terræ.* Lux Dei non semper affulget oculis eorum, qui civili autoritate gaudent, in legibus & statutis condendis, sed affectus eorum nimium sapiunt terram & mundanam sapientiam: Quare arbitramur vestrum esse audacter vosmet opponere non modo iis qui sese tollunt adversus Deum, sed & illis qui audent conscientias fidelium onerare, ultra quam Deus oneravit in verbo suo. Sed speramus vos excusatam habituros libertatem nostram qui in ratiocinando progressi sumus ulterius quam proposuimus & promisimus in exordio: Quare breviter revertimur ad priorem supplicationem, ut fratres nostri qui inter vos panniculos Romanenses respuunt, eam apud vos Prælatos inveniant, gratiam quam Caput & Dominus noster præcipit singula sua membra

erga

erga se mutuo præbere. Hoc expectamus à benignitate vestrâ, non modo quia veremini ne Divinam Majestatem offendatis, si vexetis fratres ob nugas, sed etiam quia non rejecturi estis humillimam petitionem fratrum vestrorum & comprædicatorum, in quibus etsi nulla conspicua sit mundana pompa, vos tamen non ita contemnetis ut non numeraturi sitis inter eos qui militant adversus Romanum Antichristum, & laborant ut Regnum Christi passim augeatur. Dies mali sunt, abundat iniquitas, caritas eheu frigescit, idcirco diligentius vigilandum est, incertum est quâ horâ revelabitur Christus coram quo rationem reddituri estis dispensationis vestræ. Ut concludamus, Petimus iterum ut fratribus faveatis, cui petitioni si annuatis, jubebitis nos in Domino rem duplo majoris momenti. Dominus Jesus dirigat corda vestra in timore vero Dei in finem usque, & vobis nobisque largiatur victoriam super conjuratum illum hostem omnis veræ religionis, super Romanum Antichristum, cujus vulneratum caput denuo sanare allaborat Satanas, sed destruetur ille cum omnibus membris virtute Domini nostri Jesu, cujus potentissimæ protectioni vos commendamus. Dat. Edinb. E generali Synodo Sess. 3. Dec. 17. 1566.

At elevasse fortassean sibi visus est Durellus hasce literas testimonio Reverendi Episcopi (ex communicatum illum de candida Casa intelligit) *Qui retulit Ecclesiam Scoticanam à principio subscripsisse cultui Dei, & ritibus in Ecclesiâ Anglicanâ usurpatis, cujus subscriptionis testem laudat in margine Buchananum, Chron. lib.* 13. vid. p. Dur. 21. Sc. quæ de religionis cultu ritibusque divinitus institutis, conscripsit. Buchananus, ea ad ceremonias nescio quas purioris religionis vomicas trahunt pater & filius. Nullus unquam probatus Historicus asseruit Ecclesiam Scoticanam vel

 uni

uni ceremoniæ subscripsisse quam nobis hodie obtrudunt Prælatici. Anno quidem 1559. subscripserunt Comites duo & Barones quidam, aliique nomine plurium congregationum confœderationi cuidam, *sed de mutuo sibi operâ conferendâ in faciendis omnibus quæ Deus in Scripturis requirit, & in destruendis abjiciendisque omnibus quæ divinum nomen polluunt, ut Deus purè & verè colatur.* Nec dedignatus est Serenissimus Jacobus, Elizabetham pro Cartwrighto & Udallo semel atque iterum interpellare. Scripsit enim ad eam literas Anno. 1590. Scripsit Anno 1591. priores nunquam vidi, posteriorum (quarum exemplar ex eruditissimo Fullero suppeditavit Petræus ὁ μακαρίτης parte 3a Histor. pag 485.) visum est partem longe majorem in Latinum sermonem transferre.

Quum audiam apprehendi Cartwrightum, Udallum, aliosque Ministros Euangelii intra Regnum vestrum quorum eruditionem, fidelesque labores in Ecclesiâ viri credibiles nobis commendarunt, non obstante quod dissensus eorum ab Episcopis, aliisque vestris Clericis, effecerit, ut tibi displicuerint, impræsentiarum non possumus (perpendentes officium illud quod debemus afflictis ob conscientiam in ista professione) efficacibus obnixisque literis nostris nosmet non interponere, ne durius hanc ob causam tractentur, orantes vehementer, ut nostrum gratiâ & intercessione placeat vobis, permittere ut liberentur de præsentibus angustiis, omnibus accusationibus, & processibus exinde natis, respicientibus tum priora eorum merita in annunciando Euangelio, tum simplicitatem conscientiarum in hac defensione, grandeque scandalum quod sine dubio sequetur si hanc ob causam ulterius arctentur, &c.

At

At idem Jacobus puritanorum mores sic describit, ut majorem ingratitudinem aut perfidiam inter *Montanos*, aut *Limitaneos* Latrones, reperiri posse neget, quam inter Fanaticos illos nebulones, nec filius possit pati ut eadem cum illo patriâ fruantur si pacate vivere decreverit. Recte: at si ipsi Regi seipsum explicanti fides in Præfat. ad *βασιλ. δῶρον*, per Puritanos intellexit
„ vilissimam Anabaptistarum Sectam quam
„ *familiam amoris* vulgo nuncupant. Ut &
„ istiusmodi Concionatores cerebrosos qui
„ cum ipsum nomen aversarentur eadem dog-
„ mata cum Anabaptistis, eandem disciplinam
„ pertinacissime propugnarunt, & non mi-
„ nores tragœdias in quibusvis Ecclesiasticæ
„ politiæ minntiis tragœdias excitarunt, quam
„ si de Trini Numinis ὑποστάσει digladiarentur.
„ Quod ad cæteros Concionatores aliosve e-
„ tiam, quibus simplex illa Ecclesiæ nostræ poli-
„ tia Anglicanæ ceremoniis præfertur, quibus
„ Episcopalis dignitas papalem fastum redolet,
„ pileus quadratus, & superpelliceum, &
„ & id genus alia papatus insignia videntur, hos
„ testor honorem meum, nunquam intellexi.
„ Imo vero tantum abest, ut de talibus rebus
„ quas semper adiaphoras æstimarim, rixan-
„ dum putem, ut utriusque partis eruditos &
„ graves assertores, pari honore & amore pro-
„ sequar.

In Angliâ nostrâ martyres non pauci, quod

e Foxo diſcimus, ab hâc veſte abhorruerunt? nec alia mens Hoopero martyri pientiſſimo: In eandem ſententiam conceſſit Ridlejus cum in carcere detineretur brevi lignis fælicibus uſtulandus. Flagellavit enim eum tunc temporis conſcientia ob nimium rigorem erga fratrem tenerrimum quem noluit non indutum habitu Epiſcopali (ne Rege quidem Edvardo petente) conſecrare, adeout neceſſum haberet palinodiam canere, datis ad Hooperum literis in quibus cum ejus ſapientiam deprædicat, tum propriam fatuitatem damnat. Videantur in Actis & Monumentis Martyrologi noſtri, vol.3. in quibus etiam Regis literas in gratiam Hooperi conſcriptas reperire eſt.

Taceo ipſum *Iohannem Foxum*, *Laurentium Humfredum*, Doctorem *Fulconem*, reformatæ religionis propugnatores acerrimos, quos haſce veſtium nugas non tuliſſe conſtat. *Foxus* in Martyrologio *Eſcas Papatus*, *Humfredus* in Epiſtola ad Epiſcopos (cujus exemplar in Ameſii triplicatione videre eſt) *tunicas papales*, appellitant: *Fulco* maluit *Collegium deſerere*, & in *domo privatâ victum & cubile ſuſcipere, quam ſuperpelliceum induere*, vid. Ames. pag. 473.

Oggerit Durellus pag. 215. &c. itemque pag. 23 . diſplicuiſſe *Bucero*, & *Petro Martyri*, pientiſſimi *Hooperi* de re veſtiaria moroſitatem: Reſpond. *Martinum Bucerum*, nunquam ſine hono-

honoris præfatione nominare ſoleo, audiatur tamen de eo *Calvinus* Epiſt. 13. *Tanto ſtudio propagandi Evangelii flagrat Bucerus, ut quæ precipua ſunt contentus impetraſſe interdum ſit æquo lenior in iis concedendis, quæ minutula quidem ipſe putat, ſed habent etiam ſuum pondus.* Sed & audiatur de eodem clariſſimus Beza Reſp. ad Balduinum,
„ Quod ad Anglicanam reformationem attinet,
„quum dicis eam ex Buceri conſilio ac volun-
„ tate fuiſſe inſtitutam, magnam optimo viro
„ injuriam facis, qui quum in illo regno ver-
„ ſaretur, propagati illic Evangelii initio dici
„ non poteſt quot & quam gravibus gemitibus
„ inter cætera deploraret diſciplinæ, & puritatis
„ rituum in conſtituendis illis Eccleſiis majorem
„ rationem non haberi. Imo etiam non pigebit,
„ ut de tuo mendacio melius appareat, quædam
„ aſcribere ex ipſius literis ad hominem amiciſ-
„ ſimum Cantabrigiæ ſcriptis Ian. 12. 1550. in
„ quibus hæc etiam ſcribit; *Quod me mones de*
„ *puritate rituum, ſcito hic* (N. B.) *neminem ex-*
„ *traneum de his rebus rogari, tamen ex nobis ubi*
„ *poſſumus officio non deſumus ſcriptis & coram,*
„ *ac imprimis, ut plebibus Chriſti de veris paſtoribus*
„ *conſulatur, deinde etiam de puritate puriſſimâ &*
„ *Doctrinæ & rituum.* Quid autem Bucerus
„ maximè probarit, & quid facturus fuiſſet ſi
„ licuiſſet, unde tandem melius quam ex Ar-
„ gentinenſis Eccleſiæ ritibus diſcemus? quan-
„ quam ne hic quidem eum obtinuiſſe bonam

„ eorum partem quæ optimo jure desiderabat,
„ sermonibus &c. testatus est, sed tamen in
„ Ecclesiæ Argentinensis ritibus ubi tandem il-
„ las putidas, quas jactas, sponsiones, ubi
„ cruces, ubi Chrysma comperies?

Petrus Martyr, affectu præpostero potius quam solidâ aliquâ ratione ductus, ejus erat *Hoopero* auctor consilii, ut superpelliceum potius indueret, quam ministerium desereret: at vero in ipsamet Epistola quam ad eum hâc de re dedit, haud dissimulat ritum illum sibi minus probari:
„ Ægrè patior (inquit) ab eâ simplici puraque
„ consuetudine avelli, quâ tu nosti Argentinæ
„ nos omnes diu usos esse, ubi vestium discrimi-
„ na quoad sacra erant sublata, morem illum ut
„ candidiorem, & maximè resipientem Aposto-
„ lorum Ecclesiam semper probavi, atque Deum
„ immortalem rogo, ut & ibi quam diutissimè
„ conservetur, & ubicunque restituitur Ecclesia
„ Christi, tandem recipiatur. Et in aliâ Epistolâ
„ ad Amicum quendam datâ, 1° Julii An. 1550.
„ Magis expedire judico, ut ea vestis & alia plura
„ id genus, cum fieri commodè poterit, auferan-
„ tur, quo res Ecclesiasticæ multo simplicissimè
„ gerantur. Videamus an judicium retrectârit cum regnante Elizabethâ de vestibus hisce controversia redintegraretur; In Epistolâ ad amicum quendam in Angliâ Tiguri datâ An. 1559.
„ Hæc scribit: De vestibus, ut sacris in mini-
„ sterio ipso adhibendis, cum speciem missæ
„ refe-

„ referant, & sint *meræ papatus reliquiæ*, Do-
„ minus *Bullingerus* censet, non esse illis uten-
„ dum, ne tuo exemplo res quæ scandalo
„ est, confirmetur: ego vero, etsi usum ejus-
„ modi ornamentorum semper sum adversatus,
„ quia tamen videbam esse præsens periculum
„ nè concionandi munere abdicareris, & spem
„ fortassis aliquam fore, ut quemadmodum
„ Altaria & imagines ablatæ sunt, ita etiam
„ illæ species missæ auferantur, si tu, & alii E-
„ piscopatum adepti, prorsus in id incumberetis,
„ quod minus fortè procederet, si loco tuo alter
„ successerit, qui non tantum illas reliquias re-
„ pelli non curaret, sed potius defenderet,
„ foveret ac tueretur, idcirco tardior eram ad
„ persuadendum, ut potiùs Episcopatum recu-
„ sares, quam ut illarum vestium usum recipe-
„ res: attamen quia scandala ejus generis vidi
„ prorsus evitanda, propterea in sententiam
„ ejus (N. B.) facilè cessi; hæc sunt quæ pos-
„ sum de re præsenti scribere, tu verò id vide-
„ to ne adversus conscientiam tuam quicquam
„ facias. Ad extremum ego te id scire velim,
„ quæstiones hujus generis nobis quoque duras
„ esse, ideo consilium non tam facile dari potest:
„ ego cum essem Oxonii vestibus illis albis in
„ choro nunquam uti volui quamvis essem Ca-
„ nonicus, facti mei ratio mihi constabat. In E-
pistolâ ad eundem datâ Calendas Febru: 1568.
„ De vestibus, quas vocant sacras, fateor aliquid
„ duri-

„ durius, & quod meipſum non nihil pertur-
„ bat, ut mirer illas adeo mordicus retineri,
„ cum tamen cogito &c. Veſtibus ergo iis uti
„ poſſes, vel in concione habenda, vel in cœ-
„ nâ Domini adminiſtrandâ, ſic tamen ut diſ-
„ cere & docere contra earum uſum pergas:
Summa eſt, veſtem lineam nunquam approbavit Martyr, vix aut ne vix quidem auſus eſt dicere, miniſterium non eſſe deſerendum citiùs, quàm ut quis eam induat.

Iohannes Alaſco, cujus celebre eſt apud Anglos nomen, ſereniſſimo *Eduardo* Regi Epiſtolam conſcripſit bene longam, quam tamen integram tranſcribere in gratiam Durelli mei non gravabor.

Rectè facit pater, laudemque meretur proculdubiò, ſi filiam virginem, dolis lenonum ad ganeas forte abreptam, rituque jam meretricis ornatam, protinus illinc eximat incolumi adhuc pudicitiâ illius, inque ſuas rurſum ipſius ædes reducat: ſed idem ſatis non eſſe putat, ad tuendam ſuam, filiæque illius, & totius adeo familiæ ſuæ honeſtatem, exemiſſe è ganeis filiam, inque ſuas ædes reduxiſſe, niſi illi id totum planè detrahat, quod in ganeis illis pro ornatu meretricio haberi videt; neque diſquirit, undenam ornatus ille originem ſuam habeat; ſed indecorum ſibi, adeoque & caſtitate filiæ ſuæ, & familiæ etiam totius indignum eſſe judicat, ut aliquid omnino ejuſmodi domi ſuæ conſpiciatur, undecunque tandem deductum eſſet, quod in ganeis ipſis pro ornatu meretricio haberi non ignoret. Neque hic audit eorum perſuaſiones, qui omnia ex patris arbitrio domi ſuæ æſtimanda eſſe dicunt & proinde ornatum quoque meretricium illum in ganeis, honeſtiſſimum jam fore putant domi paternæ, cum filiæ illi, tum etiam reliquæ toti familiæ, ſiquidem

paternâ

paternâ authoritate comprobaretur ; eo quod in patris id potestate positum esse videatur, ut quæ illi probantur, ea jam honesta etiam domi suæ omnia esse censeantur: intelligit enim, etiamsi domi suæ pro honestis haberentur omnia quæ ipse suâ authoritate comprobâsset, honestatem tamen filiæ illius, & familiæ suæ totius, non intra domesticos sibi duntaxat parietes suos, sed per totam etiam civitatem reliquam, tuendam esse, ut omnem malam suspicionem apud omnes omnino cives, a domo suâ depellat: Et cavet ne ullis rursus lenonibus, ullam deinceps etiam reposcendæ denuò ad ganeas filiæ suæ occasionem quoquo modo relinquat, pro jure ipsorum, si quæ apud illam notæ adhuc tales, ganeis familiares conspicerentur: Ita verò etiam parentum loco sunt in Dei Ecclesiâ, veluti in civitate quadam, & verbi & gladij ministri omnes; habentque sibi concreditum, ab ipsomet Domino Deo, veluti filiæ loco, purum ac legitimum ministerium sacramentorum: hic igitur istorum Ecclesiæ parentum (ut ita jam loquamur) fidem ac studium nemo non meritò laudaverit, si concreditam sibi ab ipsomet Deo (veluti filiam quandam) purum ac legitimum sacramentorum ministerium, ab Antichristi Romani, & lenonum suorum ganeis, in quas vi ac tyrannide ipsorum abductum fuerat, in suas ipsorum domus rursus, in curam (inquam) ac custodiam suam reduxerunt. Sed hic cogitare debent utrique, potissimum autem ij, qui non frustra præcellentes Dei Ministri Altoresque Ecclesiæ Dei a Spiritu Sancto vocantur, Reges (inquam) ac Monarchæ Christiani, satis non esse, si filiam illam a ganeis papisticis, in ædes rursus suas ipsorum, hoc est, in curam costodiamque suam recipiant, nisi eam etiam omni illo ornatu planè exuant, quem in ganeis ipsis metricium ornatum & esse & haberi sciunt, nequid ejusmodi domi ipsorum conspiciatur quod pro mereticio haberi posset: in eâ potissimum civitate, in quâ varia sunt adhuc judicia hominum, neque ab uno homine gubernari possunt, & in quâ adhuc multam infinitamque lenonum turbam superesse constat;

neque

neque hic audient persuasiones eorum, qui ornatum ejusmodi (undecunque tandem desumptus esset) honestum nihilominus domi paternæ fore existimant, si patris ipsius autoritate comprobetur: intelligunt enim, non toti se civitati omnino, non toti (inquam) Dei Ecclesiæ, sed parti duntaxat illius alicui, veluti Domui ac familiæ cuidam præesse: & proinde etiamsi domi suæ, pro honestis jam haberi videant, quæ ipsi suâ authoritate comprobassent, sui interim officii esse agnoscunt (quatenus equidem castitatis amantes, publicæque honestatis studiosi haberi volunt) ut filiæ illius totiusque adeo familiæ suæ honestatem, non inter domesticos tantum parietes suos, sed per totam illam civitatem etiam, omni studio ac curâ tueantur, nihilque domi suæ conspici patiantur, quod in ejusdem civitatis ganeis ac lupanaribus, maximo lenonum omnium conatu ac tyrannide, pro meretricio haberi interim, urgerique ac propugnari vident; postremò, cavendum sibi modis omnibus esse putant, ne eisdem lenonibus rursum, aut eorum similibus, ullam omnino occasionem (pro jure ipsorum) relinquant, quoquo modo reposcendæ filiæ illius suæ, si quæ notæ adhuc (ganeis illis familiares) apud illam conspicerentur.

Jam vero tu quoque unus es ex hisce Ecclesiæ Dei Altoribus (Rex Serenissime) quo quidem nomine, summas Deo patri nostro cælesti gratias agimus, & concreditum tibi in præcellenti vocatione hâc tuâ a Domino Deo, Sacramentorum ministerium, veluti filiam quandam ganeis jam Papisticis, in tuas rursum ædes (divino beneficio) hoc est in curam ac custodiam tuam domesticam reductum habes. Hic tu igitur tibi quoque sequendum esse cogitabis, in his quæ adhuc restant, propositum jam boni Parentis exemplum, in tuendâ reductæ filiæ, totiusque adeo familiæ tuæ, publicâ honestate, non tantum in Regno tuo florentissimo, sed in Catholicâ etiam Christi Ecclesiâ, cujus alioqui & ipse civis es, ejusque partem pulcherrimam, veluti insignem illius familiam

liam

liam tibi concreditam habes. Hoc vero abs te pii omnes, toto orbe Christiano, expectant: & quidem tanto majori desiderio, quanto majoribus atque excellentioribus donis te a Domino Deo nostro ornatum, ac sublimiore etiam, supra alios fere omnes, loco, positum esse, non ignorant: nempe ut sacramentorum ministerium, illecebris meretriciis, in Papæ ganeis nefandissimè profanatum, omni illarum ornatu meretricio exuas, suoque illud ornatu virgineo, rursus inducas, quo videlicet a Regum omnium Rege ac Nomothete, Christo Domino, in suis institutionibus ornatum esse constat. Sic enim nota demum erit toti Ecclesiæ Christi, fides tua in tuendâ filiæ tibi concreditæ, non modo domi tuæ, sed toto etiam orbe terrarum, publicâ honestate.

Hanc ad Eduardum Epistolam excipient Hieronymi Zanchii ad Elizabetham Reginam scriptæ literæ Anno 1572. refertæ argumentis contra vestem lineam quibus Episcopi Anglicani nunquam erunt respondendo.

Quod si res ita se habeat, non video quomodo possit tua S. M. bona conscientia vestes de quibus quæstio est, & alia id genus papisticam adhuc superstitionem redolentia, & semel ab Ecclesiis profligata, iterum piorum Episcoporum conscientiis proponere resumenda, atque ita proponere, ut illos suo cogat mandato ea recipere. Principio enim hoc pugnat cum prima & principe Regii officii parte. Si enim curandum est imprimis Magistratui, ut purus putus conservetur Dei cultus, & si ob hanc causam ableganda sunt omnia quæ hunc cultum aliquo modo vel per se, vel ex accidente violare possunt, eoque omnia ad regulam verbi Dei & ad priorem atque Apostolicam, ideoque puriorem & simpliciorem religionis formam pro virili revocanda sunt. Deniqne si ut Apostolus præcipit, abstinendum est non solum ab omni malo, verum etiam ab omni specie mali, quorsum, obsecro,

Sereniſſima & piiſſima Regina ea in Eccleſiam Dei ex mandato Regio inducere, quæ cum puritate cultus Apoſtolici pugnant, quæ ſuperſtitionem Papiſticam redolent; quæ neque ad ædificationem piorum, neque ad ordinem aut ad ornatum, niſi meretricium faciunt; quæ denique nullam Eccleſiæ utilitatem adferre, ſed contra, multa ei mala dare poſſunt? Certum eſt iſta de veſtibus lege pios quosque omnes offenſum iri, impios autem gaviſuros in ſinu & plura inde ſperaturos: medios verò h. e. eos qui recens ab impietate ad pietatem converſi ſunt, ſed nondum bene firmati, periclitaturos: & ſi ex humano judicio aliquid dicendum ſit, magis ad veterem ſuperſtitionem, ad quam natura ferimur, reſpecturos, quam in veram religionem oculos fixuros, ac firmaturos. Ac proinde iſtud decretum ad pietatem omnino nihil, ad impietatem verò fortaſſis multum, profuturum. Etſi enim veſtes iſtæ per ſe hoc eſt ſua natura malæ non ſunt, aut immundæ, tamen propter præcedentem eumque recentem abuſum immunditiâ prorſus non carent. Certè negari non poteſt, quin ſaltem occaſiones ſint apertæ multorum malorum, & graviſſimarum ſuperſtitionum. Sunt autem etiam occaſiones malorum vitandæ. Quorſum igitur illa Eccleſiæ obtrudere, è quibus utilitatis nihil ſperari poteſt, damni autem plurimum; hoc eſt enim tentare Deum. Meminerit Sereniſſ. M. T. non ſine cauſa ſcriptum fuiſſe: *Qui tangit picem inquinabitur ab ea*. Neque temere Apoſtolum juſſiſſe, ut *expurgemus vetus fermentum, quod modicum fermenti totam maſſam corrumpat*. Neque ſtultè improbari Judæos ab Oſea, quòd *ſurculum* (ſuperſtitionum) *ex Iſraële tranſtulerint in hortum ſuum*, hoc eſt in veram Eccleſiam. Nihil planè piiſſima Regina nobis negotii eſſe debet cum Papiſtis, ad religionem quod attinet, niſi in iis quæ communia habent cum Apoſtolis. Cur, obſecro, improbantur in ſcripturis Reges aliquot, tametſi alioqui pii, quòd fana in montibus, ante ædificatum templum à ſanctis patribus extructa, in quibus coli ſolitus erat Jehova, non ſuſtulerint;

ſtulerint? nimirum quòd edificato jam & ordinato templo nolebat Deus ulla alicujus alius ſacelli veſtigia extare Ergo patefacto etiam regno Chriſti locum habere amplius non debuerunt ceremoniæ & veſtes Aaronicæ. Proinde meritò curarunt Apoſtoli eas poſt Chriſti aſcenſionem tollendas, ut ne ullæ quidem ſupereſſent reliquiæ. Si verò illi piè ſuſtulerunt, impiè igitur Papiſtæ illas revocarunt. Utrum autem melius ſit ſequi Apoſtolorum piam ſimplicitatem, an verò Papiſtarum impiam pompam, quis eſt qui neſciat? Gravius malum fuerit credat S. M.T. iſta talium veſtium Papiſticarum revocatio, quàm prima fronte fortaſſis, oculatiſſimis etiam hominibus videri queat. Videor enim videre & audire monachos è ſuggeſtis vociferantes, & ſuos in ſua impia religione T.S.M. exemplo, confirmantes & dicentes. Quid? quòd ipſa quoque Regina Angliæ doctiſſima & prudentiſſima paulatim incipit ad ſanctæ Romanæ eccleſiæ redire religionem; reſumptis jam ſanctiſſimis & ſacratiſſimis clericorum veſtibus; Sperandum eſt fore, ut reliqua etiam omnia ſanctæ R. E. dogmata, ritus, ſacramenta, tandem aliquando poſtliminio revocet. Has & ſimiles voces proculdubio prudentiſſima Regina, Monachi & Jeſuitæ è ſuggeſtis uſurpabunt. Nullam enim occaſionem prætermittunt ſuas confirmandi ſuperſtitiones. Quid igitur aliud eſt haſce veſtes putidas, & alia Papiſticæ eccleſiæ rudera in Eccleſiam Chriſti revocare in hoc tempore, quam occaſionem, eamque optimam, Papiſtis ſe & ſuos in ſuis ſuperſtitionibus confirmandi dare? Et vero etiam ad hanc rem, quaſi opem ferre? Audiamus autem Prophetam, quid ad Joſaphatum Regem Juda opem Achabo præbentem dixerit. *Tu impio auxilium ferre, & diligere eos (audes) qui Dominum oderunt? Ob hanc rem ſuper te indignatio à Domino.* Quid item aliud fuerit hæc res quàm infirmos à ſtudio puræ religionis revocare, & ut retrò in Ægyptum reſpiciant ac redeant, tacite monere? Facilis enim eſt ad impietatem relapſus infirmis hominibus, quippe qui ad ſuperſtitionem noſtrapte natura ſumus propenſi.

F Tollendæ

Tollendæ igitur ſunt occaſiones ad impietatem relabendi: tantum abeſt, dari debeant. Quid ſibi obſecro voluit Deus, quum vetuit ne *araretur* in *bove* & *aſino*; & cavit, ne *idem ager diverſo ſereretur ſemente*, *& ne quiſquam veſtiretur veſte ex lana & lino contexta?* Res eſt Deo odioſa & execrabilis, ſi idem ager Domini colatur ab Epiſcopis impiis ſimul & piis, ſi in eadem Eccleſia cum doctrina Evangelii doctrina etiam papiſtica doceatur, ſi denique ſacramenta ceremoniæ, & ritus ex Apoſtolicis & Papiſticis conflati, uſurpentur, & ex iis ceu veſte ex lana & lino confecta, eccleſia veſtiatur. Quæ enim convenientia lucis ad tenebras? Deteſtanda igitur nobis etiam eſſe debet talis, hoc eſt, turpis & impia mixtio. Ac proinde quæ Dei non ſunt, ſed eorum qui cultum Dei contaminarunt, prorſus abjicienda; id quod & Dominus fieri juſſit, quum mandavit, ut eorum qui *ſuaſerunt*, *ut poſt Deos alienos iremus*, *omnia funditus perderentur*, *& veſtimenta totaque ſupellex igne cremaretur*, *idque in medio foro:* nempe in abominationem talium ſeductorum, & ut ſint anathema Domino. Quis autem ignorat inter ſupellectilem ſeductoris Romani, iſtas etiam veſtes contineri. „ Nec adhærebit, in„ quit, de illo anathemate quicquam in manu tua ut aver„ tatur Dominus ab ira furoris ſui, multiplicetque te ſicut „ juravit patribus tuis, &c. Quid igitur inducere veſtes „ has Antichriſti ſupellectilem in eccleſiam Chriſti aliud eſt quàm Deum ad iracundiam provocare, & ejus furorem adverſus nos accendere? Certum eſt, ſi quis verus ſit amicus Chriſti eum nunquam curaturum, ut ornamenta Antichriſti in ædibus ſuis habeantur, nedum ferat in templo Chriſti. Quis enim ſui hoſtis inſignia in ſuis ædibus, præſertim verò in locis honoratioribus ferat? Ac ſi quid Deus deſtructum & abolitum velit, qui ſumus nos, qui illud denuò audeamus ædificare? Deus autem poſt Chriſti mortem veſtimenta omnia Aaronica atque Levitica abolita voluit; & noſtro tempore, Evangelii ſplendore fugatas velle ſe omnes, cum impias tum vanas Papiſticas ceremonias, pompas, impoſturas, fucos, ſatis

apertè

apertè ubique declaravit: quòd hæc nihil ad pietatem accendendam, multum autem ad restinguendam valeant. Neque certè videre possum quo tandem istæ spectent vestes, nisi reipsa (ut jam ad alterum caput veniam) ad pulchram istius Anglicanæ Ecclesiæ ex Evangelio reformatæ faciem, imo totum corpus dedecorandum ac dehonestandum: non secus atque si pudica ac honesta alicuius Regis filia, vestimentis quibus scortum aliquod famosum & insigne solitum erat ornari, induatur, & ita induta, in medium prodire jubeatur. Quis verò hoc probet, aut tolerandum esse censeat? Ergo etiamsi nullo alio, hoc saltem nomine, obtrudendæ non sunt Ecclesiæ Christi, id genus vestes; quod meretrix Romana, iis ut sua natura minimè malis, ad malum tamen, & ad suas tegendas scortationes, vel potius ad alliciendos homines ad scortandum, abusa est, & adhuc abutitur. Sunt enim pompæ istæ omnes & ceremoniæ papisticæ nihil aliud quàm fuci meretricii ad hoc excogitati, ut homines ad spiritualem scortationem alliciantur. Annon igitur turpe est hos habere in Ecclesia Christi? Si serpens æneus, qui institutus fuerat a Deo, & quidem ad salutem Israelitarum, per pium regem Ezechiam, quia illo contra verbum Dei abutebantur Israelitæ, sublatus est: & ab hoc facto summè laudatur Ezechias, quod illum scilicet serpentem redegerit in cineres, eosque in profluentem, ne ullum unquam ejus extaret vestigium, projici jusserit quanto magis istæ impuræ vestes profligandæ sunt ex Ecclesia Dei, quibus Apostoli nunquam usi sunt, usa est autem meretrix Romana, in cultu idolatrico & ad homines seducendos? Neque enim honestum est, ut quæ in Dei contumeliam usurpata diu fuerint, si res sint per se ἀδιάφορα ea in Ecclesia, cum discrimine etiam salutis piorum, retineantur. Multò vero minus istud vestium genus, quod nihil aliud est, quàm inventum hominum vel Satanæ potius, ad simplicium seductionem excogitatum. Nemo nostrum est qui nesciat, quanto laude dignæ sint illæ Respublicæ, quæ legibus cavent ne cives exoticas

 induant

induant vestes, neve eas in Rempub. inducant, quòd corruptelæ sint bonorum honestorumque morum adeoque ipsarum Rerump. Quomodo igitur laudari unquam poterit istud, quod tuæ M. proponitur consilium, nempe ut vestes Reip. Christianæ tempore Apostolorum & Apostolicorum virorum incognitæ in ecclesiam Christi introducantur? Si verò exoticum vestiendi genus in Republica bene instituta non toleratur, quanto minus idololatricæ & gentilitiæ vestes in ecclesia, ubi Deus in spiritu & veritate colendus est, & ubi paucas easque simplicissimas ceremonias esse vult, ferendæ sunt? Si item lege cavit Deus, *ne vir libus vestimentis induatur mulier, neque vicissim cum muliebribus vir*, quòd utrunq; sit per se turpe atque inhonestum, & pugnans cum natura; cur igitur pii episcopi & servi Christi vestibus impiorum sacrificorum, & Antichristi mancipiorum vestiantur, vel potius dehonestentur, ac deformentur? Cur non potius ab illis, sicut diversæ sumus religionis, sic etiam externis symbolis, veluti sunt vestes, in officiis saltem ad Dei cultum pertinentibus, obeundis, discernamur? Voluit hoc certe Deus & exegit à suo populo, ut ipso quoque diverso vestiendi genere à prophanis gentibus discerneretur, atque ita se nihil velle habere cum gentibus commune, hoc etiam publico symbolo protestaretur, Quidni enim idem & nos faciamus? An non sumus populus Dei? An non manet æquitas ejusdem præcepti? Ac si honestum ab honore dicitur, qualis honor, quæso, fuerit Ecclesiæ Christi, quòd Episcopos in administratione evangelii & sacramentorum habeat larvis Papisticis indutos & personatos; ita ut risui potius omnibus sint futuri, quam in aliqua apud populum veneratione? Qualis & tuæ S. M. apud veras ecclesias, verosque fideles laus, quod tales nugas in suam ecclesiam revocari permittat? Non est igitur res honesta, ut ad tales larvas suscipiendas sancti cogantur episcopi. Neque enim revera, res est honore & laude digna, neque nomen virtutis meretur. Quis enim, si tua S. Majestas mandaret, ut omnes Angli posito avito, & illo quidem gravissimo & honestissimo vestitu, Turcicas induant tunicas, aut habitu

ut

ut vocant stratiotico vestiantur; Quis, inquam, edictum hoc ut honestum approbaret? Multo certè minus laudari potest, si pii episcopi jubeantur posito vel saltem alterato honesto & vetusto quem etiam Apostoli usurparunt, vestitu, communi, sc. sed gravi & honesto, ridiculas & execrabiles, impiorum sacrificorum vestes induere: Quod verò ad tertiam officii Regii partem attinet, nihil isto consilio ad turbandam publicam ecclesiæ pacem accommodatius. Omnis enim novitas præsertim in religione, vel per se, si mala sit, bonam turbat pacem, vel si bona, occasionem dat ex accidenti committendis inter se hominibus, malis nimirum cum bonis. Sed sicut in rebus per se bonis, ut in reformandis ad voluntatem Dei ecclesiis contemnenda est pacis illius impiæ. h.e. mundi turbatio, (*Christus* enim *non venit* suo evangelio *ut talem servet pacem*, *sed* potius *ut tollat & gladium mittat*) ita certè rebus adiaphoris urgendis, turbare pacem ecclesiarum, & bonos cum impiis, aut etiam bonos inter sese committere, usque adeo iniquum est, ut defendi nullo modo possit: ut non immerito Victorem Episcopum Romanum hoc nomine reprehenderit Irenæus, sicut antea dictum est. Est enim necesse, ut tunc ecclesiæ scindantur in partes quo quid detrimentosius? Exempla quæ passim occurrunt in historiis ecclesiasticis, satis apertè & dilucidè, quod dico, confirmant. Quot & quantæ, obsecro, turbæ in primitiva ecclesia, inter eos qui præter evangelium ipsam quoque urgebant circumcisionem & legem, & inter illos, qui eas meritò rejiciebant excitatæ fuerunt? Quanta porro mala hæc dissensio dedisset ecclesiæ Christi, nisi Apostoli maturè occurrissent, Synodo Hierosolymis coacta, & causâ apertis scripturarum testimoniis & firmis rationibus legitimè cognita atque discussa? Si tua S. M. sicut debet & esse videri vult Apostolica, imitetur in hac parte Apostolos, neque aut imponet ipsi jugum hoc cervicibus discipulorum Christi, aut etiam ab aliis imponi permittat. Quòd si videat Episcopos de hac re inter se dissidere cogat synodum, & curet controversiam scripturis disceptandam

ceptandam & cognoſcendam, ac tum demum quod perſpicuis teſtimoniis & rationibus non infirmis fuerit demonſtratum: illud etiam omnibus ſervandum proponat, & ut ſervetur, edicto mandet: atque ita ex Eccleſia tollat diſſidium. Eſt enim omnino tuæ S. M. curandum, ut nihil in religione immutetur aut innovetur niſi ex verbo Dei. Hac ratione vera Eccleſiarum pax atque concordia & unitas conſervabitur. Contrà verò ſi fiat, quid aliud id fuerit, quam unitatem tollere & Chriſtianam pacem turbare? Neque illud mihi videtur ſilentio prætereundum, quòd iſta rei novitate, non ſolum publica in iſto regno pax turbabitur, verum etiam alibi extra regnum multis occaſio dabitur novas in Eccleſia excitandi rixas: idque non ſine magno pietatis detrimento, & curſus Evangelici retardatione. Nemo enim hominum neſcit, pleraſque omnes Eccleſias, quæ propter Evangelium a Romano Pontifice defecerunt, non ſolum talibus veſtibus carere, verum etiam illas abominari. Neque tamen etiam alias deeſſe, quamquam priorum reſpectu perpaucas, quæ veſtes illas in papatu repertas adhuc retineant, quemadmodum & alia nonnulla mordicus retinent: idque propterea, quod de principio reformatores illarum Eccleſiarum viri alioqui magni, & ſervi Dei fideliſſimi, non auſi fuerint (nam neque illud expedire judicarunt) omnia papiſtica penitus tollere. Verum, ut fit, ſua cuique placent. Sua autem voco, non tam quæ quiſque excogitavit, quàm etiam quæ ſibi quiſque ab aliis inventa deligit, accipit, retinet, perſequitur. Si verò accedunt aliorum quoque exempla magis ac magis in iis obfirmantur; nec ſolum obfirmantur, verum etiam ut reliquos omnes in ſuam pertrahant ſententiam, omnem dant operam: & vocibus ac ſcriptis imo manibus & pedibus nullum non movent lapidem. Quid igitur futurum ſit, ſi tua S. M. quòd ei à neſcio quibus ſuadetur de recipiendis veſtibus, & aliis papiſticis nugis conſilium illud admiſerit, facilè videmus. Exemplo enim tuæ S. M. excitati nonnulli homines malè feriati, ſcribent & ſpargent per totam Germaniam libellos

de his rebus quas adiaphoras vocant; nimirum licere eas admittere: imò quò minus Papistæ à nobis alienentur, atque ita propiùs ad concordiam accedatur, omnino esse admittendas. Quasi verò papistæ, etiam si nos omnia ea admitteremus concordiæ causa, correcturi unquam sint doctrinam, & falsa impiaque dogmata, apertas, abominabilesque superstitiones & idolomanias è suis Ecclesiis profligaturi vel ulla ratione deposituri. Non deerunt igitur, qui talibus libellis si spargantur, respondeant. Ita ex Anglicano isto igne novum quoque in Germania & in Gallia fiet incendium, cui suffundent frigidam Papistæ. Egregium verò beneficium. Quis igitur jam non videat istud consilium non aliò spectare quàm ad omnium Ecclesiarum perturbationem? Ad summam verissimum & certissimum longaque experientia probatissimum est aureum illud docti cujusdam viri dictum: Res adiaporas hoc est quæstionem de rebus adiap horis esse τὸ χρύσιον τῆς ἔριδος μῆλον. Atque hæc de publicæ pacis perturbatione satis. Quid verò de privatorum fidelium conscientiis dicam? eas isto de superinduendis lineis vestibus mandato supra modum turbari res ipsa docet. Conquerentur enim vehementer; ita ut eorum querelæ voces ac gemitus in Germaniam usque penetrent & audiantur. Quam grave autem sit, ideoque ingratum flagitium, piorum conscientias turbare, docet scriptura sancta: partim cum jubet ne contristemus spiritum sanctum, neve pusillos scandalizemus; partim cum graves minatur pœnas iis qui hæc non verentur facere: partim etiam cum exempla sanctorum proponit, atque Pauli, qui sic loquitur. *Si esca*, inquiens, *scandalizat fratem meum non manducabo carnes in æternum, ut non scandalizem fratem meum*, Regulam enim iis verbis suo exemplo tradit generalem ex doctrina Christi desumptam, nempe nullam rem adiaphoram esse admittendam, nedum aliis urgendam, multò verò minus edicto mandandam, si in ea admittenda, urgenda, mandanda, animi bonorum & conscientiæ fidelium offendantur. Res enim pretio-

ſiſſima eſt & Deo cariſſima, tenella, Deique timens conſcientia. Quomodo igitur probari poteſt conſilium de lege veſtium ſacerdotalium in miniſterio utendarum per Regium mandatum edicenda? Nam (ut multa in pauca contraham) ſi ſunt hujuſcemodi veſtes fidelibus proponendæ, aut proponendæ ſunt ut adiaphoræ, aut ut neceſſariæ: Si hoc, impiè nos facimus, quod quæ Chriſtus voluit eſſe libera, nos ea faciamus neceſſaria. Si illud, relinquendæ igitur ſunt liberæ Eccleſiis. Jubendo autem & cogendo, ex liberis facimus neceſſarias, atque ita in idem facinus delabimur. Deinde aut ſunt à Deo per Moſen inſtitutæ, aut ſunt per Chriſtum, Deum ſc. in carne manifeſtatum traditæ, aut per Spiritum ſanctum in Apoſtolis agentem & loquentem ordinatæ, aut ſunt ab hominibus vel piis vel impiis. Quæ à Deo per Moſen inſtitutæ fuerunt ceremoniæ, & leviticæ veſtes, illæ omnes ex voluntate Dei finem habere debuerunt poſt Chriſti mortem, ut paſſim in ſcripturis præſertim in epiſtolis Pauli ad Colloſſ. & ad Hebræos liquidò apparet. Quare revocari non poſſunt ſine tranſgreſſione voluntatis divinæ. A Chriſto fuiſſe traditas dici non poteſt, cum nullum de hac re exſtet verbum, ſed contrà potius non ſemel omnium Moſaicarum ceremoniarum finem veniſſe, diſertè docuit. Idem de Apoſtolis dico & ajo. Reliquum igitur eſt, ut dicantur eſſe ab hominibus. Si piis aut ad ædificationem, aut ad ordinem, aut ad decorum fuerunt ab illis inſtitutæ. At nunc, neque ad ædificationem faciunt hoc eſt ad promovendam pietatem, ſed contrà potius ad ejus ſpectant everſionem, ut antè viſum eſt. Neque ad ordinem ullum bonum, ſed potius ad ἀταξίαν. Sic enim confunduntur pii cum impiis Epiſcopi, cum tamen etiam veſtimentis ut alteri ab alteris diſcernantur, æquum ſit. Nec denique faciunt ad decorum ſponſæ Chriſti, quemadmodum paulò ante à nobis demonſtratum fuit. Non ſunt igitur nobis admittendæ. Quæ verò ab hominibus Spiritu Dei deſtitutis inventa ſunt, ea nihil ad nos. Denique Apoſtoli iis veſtimentis uſi non ſunt. Nullum enim authenticum habemus teſtimonium. Eſt autem Eccleſia,

ſia, ſicut in Doctrina, ſic etiam in ceremoniis, & in veſtimentis ad illius Eccleſiæ Apoſtolicæ regulam, informanda. Quorſum igitur hæ veſtes in Eccleſia? Cujusnam authoritate probari poſſunt? Quæ utilitas, quiſve ſalutaris uſus ex iis accedere poteſt populo Christiano? A nobis verò contra demonſtratum eſt iis pietatem labefactari, purum Dei cultum violari, Papiſticam ſuperſtitionem paulatim revocari, pios offendi, impios in ſuis impietatibus confirmari, imbecilles in fide in diſcrimen ſalutis conjici, occaſiones multorum malorum dari, Monachos & alios Papiſticos concionatores ad ſuos in ſuperſtitione confirmandos juvari, iram Dei adverſum nos provocari, quæ Deus deſtructa vult, ea à nobis reædificari, totam Eccleſiæ faciem commaculari & dedecorari, contra honeſtas leges de non induendis exoticis veſtimentis turpiter peccari, atque ita totam Eccleſiam dehoneſtari. Ad hæc publicam Eccleſiæ, imo multarum Eccleſiarum pacem turbari, Epiſcopos inter ſe committi, piorum conſcientias gravari, & animos bonorum offendi, Spiritum in illis ſanctum contriſtari, denique pomum ἔριδος in menſam deorum projici.

Quid ad hanc tam nervoſam Epiſtolam Durellus? ait, pag. 265. conſcriptam fuiſſe ex mandato Principis Palatini quumque regina in ſuâ perſiſteret ſententiâ, Zanchium iudicaſſe, *aliam conſcribendam eſſe epiſtolam ad aliquot prudentiores Epiſcopos, ipſoſq; rogandos eſſe ut reliquis autores ſint, ne ſi regina amoveri nullo modo poßit a ſententiâ, ipſi propterea ſuas deſerere malint ſtationes, quam edicto Regio obtemperare*: quis vero niſi emotæ plane mentis credat hâc ratione eludi aut deliniri tam diſertum teſtimonium? Zanchius argumentis non evertendis evicit res de quibus controverſia movetur non poſſe ſine im-

pietate præcipi a Regiâ Majestate, at quum animum subiret omnes subscriptionem renuentes gradu suo submovendos, beneficio privandos, cum uxoribus & liberis omnibus injuriis, & miseriis exponendos esse, suasit ministris ut mandato Regio potius obtemperarent quam loco cederent. Ergo Zanchius, si in vivis esset pro ceremoniis Anglicanis sententiam ferret. Ecquis ita disputantem ad anticyras non relegaret? At saltem in illâ ad Juellum epistolâ fatetur Zanchius posse bonum virum Regio mandato de rebus hisce usurpandis obtemperare recte *sed cum legitimâ protestatione*, *& si doceatur populus cur*, *& quâ lege tali sit à se obtemperatum mandato*. Quid ergo num ferent Prælati ut conformitati legitimam protestationem præmittamus? num patientur ut doceamus populum ceremonias nostras inutiles esse? num sinent ut quis dicat vestem albam non recte revelli in Ecclesiam, assumi tamen ab eo, ne à ministerio amoveatur? hæc si non ferent, non patientur, non sinent Prælati, quorsum autoritate Zanchii urgemur? sed si liceat scribere quod sentio, non video quî locum habere possit hujusmodi protestatio, esset enim facto contraria, quia subscriptione & declaratione profitetur quisq assensum & consensum non fictum omnibus, quæ in libro liturgico continentur, at præbere assensum & consensum, & tamen credere quod obedientiam & usum ce-

remoniarum ſolum ſpondeat, eſt dolo malo, uti. Non ſum neſcius aliter ſentire plurimos emunctæ naris Theologos, eo quod in præfatione ad declarationem hæc occurrant, Unuſquiſ„que declarabit aſſenſum ſuum & conſenſum ad „uſum omnium in libro liturgico contentorum & præſcriptorum. At ſalva Viris eruditiſſimis reverentia judicandum eſt de ſenſu declarationis ex verbis quibus concipitur, non ex præfatione præambulâ. Aliter nemo judicandus eſſet aſſenſum & conſenſum præbere libro de ordinandis Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis, quia iſtius libri non meminit præfatio, ut nec Pſalterii Davidici. Deinde ſi approbatio non exigatur, quid opus erat Diaconos ad hanc declarationem faciendam obligare *qui in* ordinatione nullas omnino habent partes. Denique quid eſt quod ſpondent præfecti collegiorum qui ſacris ordinibus non ſunt initiati uſum ſine dubio non ſpondent, ipſis enim preces pro Eccleſia offerre nefas eſt, at ut ipſi approbationem ſpondeant aliis obedientiam & uſum tantum ſpondentibus vehementer abſurdum eſt. Quid plura? in inferiori domo Parliamenti diſceptabatur an permittendum eſſet Miniſtris ut declarationem de ſolo uſu exponerent & concluſum tandem iſtam interpretationem nullatenus admitti debere, nec tanta pollent Epiſcopi poteſtate, ut admittere poſſint exceptiones, limitationes, diſtinctiones quæ deſtruunt ſenſum legumlatorum. Quæ-

Quæres quî factum sit, quod nihil valuerint apud Serenissimam Elizabetham, vel Potentissimi Jacobi, vel Celeberrimi Zanchii literæ? Respondeo. Quia res Ecclesiasticas arbitrio Whitgifti, hominis cedere nescii, in solidum permiserat. Huic uni debebant miserias suas Nonconformistæ: petierunt ab eo consiliarii secretiores per literas ne summo jure ageret, Anno 1587. missa est à domo inferiori Parliamenti ad Dynastas petitio quæ postulavit ne teneantur Ministri juramentum ullum præstare quod per statuta Regni non præscribitur expresse, excepto juramento contra Simoniam, ne quæ iis creentur molestiæ ob omissos aliquot ritus aut portiones præscript: in libro Lit: ut omnes suspensi aut deprivati ob solam non subscriptionem restituantur, & ne liceat Episcopis excommunicare, ex mero officio pios & doctos Concionatores, nullius notorii criminis, aut manifestæ heterodoxiæ convictos.

At in Ecclesiis Lutheranis albarum vestium usus obtinet, hoc ad nauseam usque inculcat Durellus: sitque quod per me licebit Ecclesiis istis suus honos, audiatur interim de iis „ *Henr. Altingius* pag. 148. tota illa cermonia„ rum pompa pro quâ non aliter quam pro aris „ & focis digladiantur, ex papatu est, a quo „ utut in Doctrinâ secessionem initio faceret „ Lutherus, ceremonias tamen retinuit: po„ stea cum ipso in Pathmo suo latitante, Caro-

„ losta-

„ Iostadius hortatu aliorum reformationem ri-
„ tuum aggrederetur, Domumque Domini ab
„ instrumentis idololatricis repurgare incipe-
„ ret, Lutherus ambitione magis quam justâ
„ ratione impulsus, totum factum damnavit;
„ instrumentaque destructa jam restituit, reli-
„ cta confirmavit; licet & tum, & postea, &
„ jam omnia ad Apostolicam simplicitatem re-
„ vocanda dictitaret, quæ verò a magistro ac-
„ ceperunt discipuli, eadem ipsi servarunt,
„ non tantum quod discedere a placitis ejus ip-
„ sis religio esset, sed etiam ut ob discrepan-
„ tiam rituum, justior graviorque facti schis-
„ matis causa videretur. Verè & ingenuè agno-
scit vir Doctus *Luthero* semper in votis fuisse, ut omnia ad simplicitatem Apostolicam revocarentur. Nam cum quidam consultum esse putarent, ut coactâ Synodo de ceremoniarum in omnibus Ecclesiis conformitate certi quid decerneretur ab eorum sententiâ abhorre-
„ bat: mihi, inquit non satis tutum videtur
„ concilium ex nostris cogi pro unitate ceremo-
„ niarum statuendâ, est enim, res mali exem-
„ pli quantumvis bono zelo tentata, ut probant
„ omnia Ecclesiæ concilia ab initio, ita ut &
„ in Concilio Apostolico fermè de operibus &
„ traditionibus, magis quam de fide tractatum
„ sit, in posterioribus verò nunquam de fide,
„ sed semper de opinionibus & quæstionibus
„ disputatum, ut mihi conciliorum nomen pe-

nè

„ nè tam ſuſpectum & inviſum ſit, quam no-
„ men liberi arbitrii. Si una eccleſia alteram
„ ſponte non vult imitari in externis iſtis, quid
„ opus eſt conciliorum decretis cogi quæ mox
„ in leges, & animarum laqueos vertuntur?
„ imitetur ergo altera alteram liberè, aut ſuis
„ moribus ſinatur frui, modo unitas ſpiritus ſalva
„ ſit in fide & verbo, quantumvis ſit diverſitas
„ & varietas in carne & elemento mundi. Vi-
„ deatur Tom. 2. Epiſ. pag. 243.

Norunt etiam omnes, *Confeßionem Auguſtanam* a *Luthero* delineatam, & ſeptemdecem articulis comprehenſam fuiſſe, quorum articulorum ultimus, referente Sculteto in Annalibus, ſic ſe habet. *Quod ceremoniæ Eccleſiaſticæ, pugnantes cum verbo Dei ſint abolendæ: cætera autem liberæ permittantur, ut iis vel utamur, vel non utamur ſecundum normam dilectionis: ne leviter abſque gravi cauſâ ſcandalum aliis præbeatur: & communis pax ſine neceßitate turbetur.*

Hic articulus videtur Philippum valde exercuiſſe, hinc nata diſputatio de traditionibus humanis agitata per literas (quarum meminit Pezelius pag. 115. &c.) durantibus comitiis Auguſtanis 1530. Melancthon poſuerat tres caſus in quibus ſenſit traditiones licite condi poſſe unde ſic argumentatus eſt, *Traditiones tales ſunt licitæ, & ſunt mandatæ a poteſtate, ergo neceſſario obſervandæ ſunt. Cogimur enim fateri quod Epiſcopi jure humano ſint poteſtates.* Reſpondit Lutherus

inter

inter alia hæc duo *Episcopus ut Episcopus, nullam habet potestatem super Ecclesiam suam traditionis, aut ceremoniæ imponendæ, nisi consensu Ecclesiæ, vel expresso, vel tacito. Quia Ecclesia est libera, & domina, & Episcopi non debent dominari fidei Ecclesiarum, nec invitas onerare aut opprimere, sunt enim Ministri & œconomi tantum, non Ecclesiæ domini (si autem Ecclesia consenserit, ceu unum corpus cum Episcopo, possunt super se imponere quidquid volent, salvâ pietate. Rursum etiam pro arbitrio omittere. Sed hanc potestatem Episcopi non quærunt, volunt dominari, & in suo arbitrio solo omnia habere. Hoc nobis non est concedendum, nec ullo modo participandum huic iniquitati, & injuriæ, seu oppreßioni Ecclesiæ & veritatis. 2. Episcopus, ut Princeps, multo minus potest supra Ecclesiam imponere quidquam, quia hoc eßet prorsus confundere has duas potestates, & tum esset vere Allotriepiscopus, & nos si admitteremus eum, tum essemus paris sacrilegii rei. Hic potius est moriendum, quam hanc impietatem, & iniquitatem committere. Loquor de Ecclesia, ut Ecclesia distinctâ jam à civili potestate.* Philippus obsecrat ut non de efficiente causâ traditionum, sed de finali respondeat. Duplicat Lutherus 3. Augusti. *Nullum opus cum sit, quod traditio de novo instituere poßit, consequens est, ut opus jam divinitus præceptum apprehendat, & veluti prædicamentum substantiæ præsupponat, quod postea solenniter, ut ajunt, vestiat quantitate, qualitate, ubi, quando, ad aliquid, ut gratias agere est*

est opus traditionis, imo non traditionis, sed præcepti Divini. Fit vero traditionis, dum ea dictat, hac hora, hoc loco, hac voce, tanta mora, hoc habitu, hoc gestu volumus hoc efficere. At hæc prædicamenta accidentium, in operibus suis Deus voluit esse libera, & vera accidentia, nequaquam vero substantiam. Iam redit Disputatio ad circulum suum, quod nec ipsa accidentia ullus potest aliis imponere, nisi jussus, & ut causa efficiens, a Deo vocatus, sicut dicit: Si quis loquitur, & ministrat, tanquam verbo & virtute Dei. Nihilominus Melancthon cum hanc confessionem exasciaret, & in formam redigeret, ita omnia ad Pontificiorum sensus accommodavit, ut eâ ratione magnam sibi apud suos conflaret invidiam, nullum detrectavit onus, quod sine scelere suscipi possit, ritus omnes qui videbantur ἀδιάφοροι promisit suos communiter cum Papistis servaturos, nec hoc male, nisi quod præ nimio pacis studio, & innata ingenii timiditate, omnia fere in indifferentium classe collocaret, adeo ut *Calvinus* eum hac de re acrius moneret in Epist. ad Melancthonem, &c.
„ Ego nunc te apud teipsum accuso, ne iis, qui
„ absentem damnant, cogar subscribere? hæc
„ tuæ defensionis summa est, modò retineatur
„ doctrinæ puritas, non esse de rebus externis
„ pertinaciter dimicandum; atqui si verum est
„ quod pro certo passim asseritur, tu res medias
„ & indifferentes nimis longe extendis, cultum
„ Dei mille modis apud Papistas adulteratum
„ non

,, non ignoras, corruptelas, quæ minimè to-
,, lerabiles erant sustulimus, nunc impii, ut
,, de subacto Evangelio triumphum agant, eas-
,, dem jubent restituere; si quis recusare non
,, dubitet, hoccine pertinaciæ ejus ascribes?
,, id vero a tuâ modestiâ quam alienum sit novi;
,, tu si ad cedendum fuisti mollior, id tibi a
,, multis vitio verti, non est quod mirere.
,, Adde quod rerum quas tu medias facis, quæ-
,, dam cum verbo manifestè pugnant; nimis
,, præcisè fortassis quædam alii urgent, atque
,, ut in contentionibus fieri solet, odiosè quædam
,, exagitant, quibus non inest tantum mali:
,, verum si quid in rebus divinis intelligo, tam
,, multa papistis abs te concedi non oportuit,
,, partim quia laxasti quæ verbo suo Dominus
,, astringit, partim quia protervè Evangelio
,, insultandi materiem dedisti. Hactenus Cal-
vinus. Mihi, dum *Melancthonis* Epistolas lego, plura occurrunt loca, e quibus constat virum mitem *lineam vestem* tolerasse potius quàm approbâsse, non favit *Gabrieli*, & *Diacono*, qui contendebant esse *idolatriam*, & *desertionem veritatis*, *lineam vestem induere*, sed nec judicavit ob hunc ritum *deserendam esse Ecclesiam*; hortatur interim Aulam ne hâc de re mandatum fiat, & inter ineptias, vel veriùs onera reponit. Cogita, inquit, Epist. pagina 106.
,, Utèr malè faciat, an ille durus & horridus, qui
,, ut retineat laudem constantiæ, mavult eccle-

„ ſiam deſerere, quam veſtem mutarē, an
„ verò *patientior ſervitutis*, qui ut proſit Eccle-
„ ſiæ, ſuſtinet onera quamvis ingrata, ſed ſi-
„ ne impietate. Et pag. 134. Fateor me ſua-
„ ſiſſe Francis & aliis ne deſererent Eccleſias
„ propter *Servitutem* quæ ſine impietate ſuſtine-
„ ri poſſit, nam quod Illiricus vociferatur,
„ *potius vaſtitatem fuiſſe faciendam in templis, & me-
„ tu ſeditionis terrendos principes*, ego ne nunc
„ quidem tam triſtis ſententiæ author eſſe ve-
„ lim, alia *onera* multo duriora quàm linea ve-
„ ſtis eſt, ſuſtinere nos ſtudiorum & Eccleſiæ
„ causâ, manifeſtum eſt. Pagina 357. Et ocu-
„ li & animi hominum offenduntur crebris præ-
„ ſertim mutationibus rituum in templis, ac
„ initio Lutherus *veſtitus ineptias* etiam tulit, ne
„ novitas ſeu moroſis, ſeu profanis, ſermo-
„ nes præberet. Judice ergo Melancthone
veſtis linea, Eccleſiis Lutheranis, oneri erat
magis quam ornatui, imo laudat Clariſſimus
Voetius in Pol: Eccl: p. 410. duas *Melancthonis* li-
teras ad *Illiricum*, in quibus profitetur pœniten-
tiam de nimiâ ſuâ in ritibus aliiſque conceſſione
& συγκαταβάσει ad principalem reformationem in
Eccleſiis obtinendam; literas haſce mihi non-
dum contigit legere integras, ſed ex earum unâ
quæ huc faciunt excerpſit celeberrimus *Hoorn-
beckius* de Lutheraniſmo. Dum moras proro-
gant operæ, per opportune accidit, ut oculos
conjicerem in ConſiliaTheologica Melancthon-
nis

nis part. 2. in quibus reperio Epiſtolam ejus ad Illyricum, datam Anno 1556. 4. Sept. in quâ exerte fatetur vir pius peccatum à ſe eſſe, & à Deo veniam petit, quod non procul fugit illas inſidioſas deliberationes de mediis ritibus, oſtendit quam probris omnibus ab Aulicis laceratus fuerit, quos ait initio *ritus externos in ordine lectionum, feſtorum, veſtitus, nominaſſe* ἀδιάφορα, reperio etiam reſponſiones ejuſdem ad Paſtores Saxonicos, & ad Johannem Albertum Ducem Megapolenſem, quibus tranſcribendis ſuperſedeo, ut tu cogare librum Pezelii tibi comparare, eſt enim dignus in quo ſeptimanam unam aut alteram ponas, tum quia reſponſiones Melancth. ad quæſtiones de rebus variis digerit ſecundum ſeriem annorum, tum quia hiſtoriam plurimorum Conventuum Theologicorum complectitur.) Quid unum Melancthonem refero? univerſa Acadamia Wittebergenſis in *expoſitione quam ex actis Synodicis compilavit, & edidit Anno* 1559. apertè profitetur, *Adiaphora admiſſa* (N.B.) *eſſe cum Imperator receptionem Libri Auguſtani dicti* Interim *pertinaciſſimè urgeret, & metus eſſet ne, ſi non reſtituerentur ritus, penitus vaſtarentur* Eccleſiæ, *cumque poſtulationi principis refragari non liceret.* Et tamen rebus ſic ſtantibus Pomeranus de lineâ veſte plura promittere noluit, *quam a paſtoribus ſuæ inſpectioni ſubditis bonâ eorum cum gratia impetrare poſſit.* Verba Wittebergenſium de ſuis Theologis hæc ſunt,

„ cum repetivissent iterum atque iterum reje-
„ ctionem ac refutationem impietatum libri
„ Augustani , & coram Electore Mauritio
„ *mutationem in adiaphoris omnem multoties dissua-*
„ *sissent, & essent deprecati* : Elector verò Mau-
„ ritius constanter se nullam facturum mutatio-
„ nem ullius rei necessariæ ostenderet, sed in *riti-*
„ *bus adiaphoris velle se suæ conscientiæ causâ præstare*
„ *obedientiam Imperatori*, quatenus cum pietate
„ & religione ad Deum possit; moti ergo salute
„ harum Ecclesiarum, (N.B.) cesserunt ei, cen-
„ suerunt hanc potius *servitutem* ferendam, quam
„ aut desertione vastandas, aut seditione com-
„ movendas Ecclesias; addiderunt disertè se
„ hâc sententiâ (N. B.) *consulere imbecilliori-*
„ *bus, non statuere modum Zelo confirmatiorum, &*
„ *robustiorum, si qui eßent, qui experiri adversa-*
„ *tiones suo loco, & suo cum periculo, non alieno,*
„ *quam cedere mallent, ferendo servitutem non im-*
„ *piam.* Ecquis non videt quam prorsus contra-
rius sit præsulum nostrorum spiritus, spiritui
quo acti sunt Wittebergenses? hi summis co-
natibus enitebantur, ne linea vestis, aliaque fal-
so dicta adiaphora mandarentur, illi Regem
Senatumque ἀδιαλείπτως interpellarunt, ut ju-
gum hoc cervicibus ministrorum imponere-
tur. Quumque emissa esset declaratio regia
quæ spem fecit alicujus relaxationis, literis suis
Senatores rure tunc temporis agentes sollici-
tare non destiterunt, ne quid de rigore statuti
remit-

remitterent. Wittebergenses laudant zelum illorum qui experiri adversationes maluerunt, quam ferre servitutem, nostri præsules omnibus qui cedere nolunt aquâ & igne interdicunt, tantum abest, ut inter confirmatiores & robustiores eos numerent.

Sciat Durellus, parum nos morari, vestis quâ in divinis celebrandis utimur, alba sit an atra, neque enim colore offendimur, sed significatione mysticâ, ritus autem significativos damnant Lutherani, patescit hoc è confessione Wittebergensi. „Non licet veteres ritus le-„gis restaurare, vel novos comminisci, ad „adumbrandam veritatem Euangelio jam pate-„factam & illustratam, quales sunt interdiu „accendere cereos ad significandam Lucem „Euangelii, aut uti vexillis crucis ad signifi-„candam victoriam Christi per crucem, quod „genus est universa panoplia vestium missa-„lium, quam ajunt adumbrare totam passio-„nem Christi. Imo in eristicis suis profitetur *VVhitgiftus* sibi non placere, ut instituatur vestis ad significandam puritatem, & tamen in præfatione ad librum Liturgicum exertè dicitur, *hanc ceremoniam esse significativam, & aptam ad hominis ignavum animum excitandum*, quo nihil fermè augustius dici possit de duobus novi fœderis sacramentis.

Ne sim nimius: nos Lutheranos judices non refugimus modò suis principiis velint stare,

in Confessione enim Augustanâ ajunt, „Sen-
„tiendum esse de rebus Ecclesiasticis, quod
„sint res indifferentes, quæ extra casum scan-
„dali omitti possunt. Et in *Formulâ Concor-*
„*diæ*, controversiam de rebus adiaphoris sic
„declarant, si quando talia sub titulo & præ-
„textu externarum rerum adiaphorarum pro-
„ponuntur quæ licet alius iis color inducatur,
„revera Dei verbo adversantur, ea nequaquam
„pro rebus adiaphoris habenda, sed tanquam
„verbo Dei prohibita, vitanda sunt. Et sanè
„inter res adiaphoras non numerandæ sunt
„tales ceremoniæ (N. B.) quæ speciem quan-
„dam præ se ferunt, aut quibus simulatur,
„quasi nostra religio a Pontificiâ non multum
„distaret, aut certè quasi ab eâ non admodum
„animus noster abhorreret, aut cum ejusmo-
„modi ceremoniæ in eum finem restaurantur,
„& earum restauratio ita acciptur, quasi hoc
„ipso duæ illæ dissentientes religiones jam in
„unam redactæ essent, atque in unum corpus
„coaluissent, aut cum periculum est, ne vi-
„deamur rursus ad papatum accessisse, & a
„sincerâ Evangelii doctrinâ, recessisse, vel
„recessuri paulatim.

Duo adjicio. 1. superpelliceum apud nos imponitur non sine opinione necessitatis, cum enim casu quodam deperderetur hoc indumentum, decrevit Ordinarius ne in templo per duo Sabbatha celebrarenrur Sacra, & hodiè

ur-

urgetur hæc ceremonia etsi hâc ratione Ecclesiæ vel prorsus viduentur pastoribus, vel repleantur pastoribus nihili, *quorum brevi brachium arescet, & oculus dexter omnino caligabit.* 2. Usu hujusce vestis ingeneratur in animis utentium superstitiosa opinio; erat non ita pridem apud *Trinobantes* Doctor non incelebris, qui asseruit *illicitum esse, superpelliceum lacerum pauperibus largiri*, & suasit paræcianis ut id in *cineres redactum in urnâ reponerent*, & sub altari sepelirent: quæ cum ita sint applicentur huc illa quæ in libro *Liturgico* extant, *cur ceremoniæ quædam aboleantur, quædam retineantur,* & non erit cur ulterius hâc de re disputemus.

Pergamus: In libro liturgico post recitatam orationem Dominicam adduntur perbreves quædam precatiunculæ, ad quarum finem præcipitur, ut omnibus erectis repetatur partim a presbytero partim a plebe Doxologia *Gloria Patri &c Sicut erat in principio &c.* eadem repetenda est etiam ad finem *invitatorii* quod vocant (i.e.) Psal. 95. nec non ad finem *cujuslibet Psalmi per totum annum, ut* & Canticorum *Benedictus, Benedicite, Magnificat, & nunc Dimittis.* Nunquid & hoc in usu Ecclesiis aliis reformatis? imo inquit Durellus pag. 41. *Ecclesiæ Poloniæ & Lithuaniæ*, nec non *Hungariæ & Transylvaniæ habent suos hymnos, quorum vel plerique vel saltem aliqui clauduntur hâc Doxologiâ.* Benè habet, nec gravarentur opinor Presbyteriani si idem &

in nostris Ecclesiis obtineret mos. At: 1o Nescimus quid sibi velit quod repetenda sit hæc Doxologia ad finem precum quarundam, & Psalmorum istorum in quibus nihil omnino est εὐχαριστικόν. *E missali Romano* quod evulgavit *Pius V.* & recensuit *Clemens VIII.* discimus, *in missâ pro defunctis non cantari vel Gloria patri, vel Hallelujah:* qu d ita? *quia istis significatur lætitia, at missa pro defunctis, revocat nobis in memoriam tristitiam quâ egredimur & ingredimur mundum mortales*): hæc ratio si quid valeat, incongruum profectò (nè quid durius dicam) erit hanc Doxologiam decantare, & recitare ad finem Psalmorum istorum qui e lamentationibus toti constant.

2o. Non videmus quî Doxologia hæc octies vel decies recitari possit in eodem Officio sine insigni violatione præcepti de vitandâ Battologiâ Math. 6. 6, 7, 8.

3o. Non probamus illam assurgendi quoties hæc Doxologia recitatur consuetudinem, neque enim vel in scripturâ, vel in puriori antiquitate fundamentum habet, formula hæc sacrosanctam Trinitatem laudandi, vel Hieronymi est, vel Hieronymo fortassean aliquanto antiquior, at ut omnes consurgant quoties hæc formula usurpatur, mera innovatio est a *Concilio Gallicano* Senonensi An. 1528. primum instituta, & eum in finem instituta, ut sacerdos & populus caput cruci commodius inclinarent.

4°. Non videmus cur alternatim & per modum Antiphonæ pronuncianda aut cantanda ſit hæc Doxologia. Antiquitus non ita conſuevit fieri, de Leontio enim Athanaſii συχξονω legimus, *quod totam Glorificationem tacitus ſecum recitavit, adeo ut qui cum eo erant ſolum hanc particulam* in ſæcula ſæculorum *audirent*. Theod. Eccleſ. Hiſ. lib. 2. cap. 24. At hoc fieri non potuit, ſiquidem tunc temporis in recitatione hujuſce Doxologiæ, æquales fuiſſent Epiſcopi, & plebis partes.

5°. Denique explicet nobis ſi poſſit Durellus quare Epiſcopi noſtri, qui tam efflictim ardent hanc Doxologiam dictam *Gloria patri*, ut ad finem omnis Pſalmi eam adhiberi jubeant, de Doxologiâ tamen Dominicâ quæ extat Math. 6. 13. adeò non ſint ſoliciti, ut recitetur illa necne nihil omnino curent, imò *in Grandi Certamine* ſcribere non vereantur, *illa verba in Luca Evangelio non occurrere, neque in antiquis Exemplaribus Mathæi, & proinde dubitari poſſe an ſint pars Evangelii, pa.* 84.

Præcipitur etiam vel ſaltem expectatur ut conſurgant omnes dum recitantur *Evangelia* quæ vocant. Quà quæſo ratione? Papæ mancipia ſolent recurrere ad *Clementis conſtitutiones Apoſtolicas* in quibus hâc de re extat mandatum: at nemo eſt opinor inter reformatos qui ſpurias iſtas conſtitutiones non faſtidiat, quæ tamen ſi recipiantur Hierarchicos noſtros nihil juvant:

Evangelium enim in iſtâ conſtitutione ſignificat ſecundam lectionem, ſive qnodvis caput ex Evangeliſtis deſumptum, neque laici noſtri quod ibi præcipitur *cum magno ſilentio, ſed cum magno ſtrepitu* aſſurgunt, clamantes *Gloria ſit tibi Domine*. Idem dici poteſt de decreto Anaſtatii An. 404. *Evangelia ſignificant omnia Domini ſervatoris noſtri verba, non ea quæ in liturgiâ Anglicanâ Epiſtolis contradiſtinguuntur.* Imo (quod utinam attenderent Ceremonialiſtæ) in decreto illo non diſſimulat Papa *quoſdam ſacerdotes tunc temporis audiviſſe ſervatoris verba non ſtantes, ſed ſedentes, & narrâſſe ex Majorum traditione ſeſe hoc accepiſſe.* Si Durellus ſit Epiſcopis noſtris a ſecretis oſtendat, *quare Epiſtolæ ante Evangelia legantur, quare cum Epiſtolæ ab antiquis ſæpius dicantur Evangelia, & ab eodem Spiritu dictatæ fuerint, minori cum reverentiâ aut attentione legendæ & audiendæ ſint, quam Evangelia.*

Quia genuflectio ad nomen *Ieſu* præcipue urgetur inter legenda Evangelia, non abs re erit de iſtâ ceremoniâ hic loci aliquid admonere: non præcipitur ea in libro Liturgico, ſed in conſtitutionibus, & canonibus commendatur, & in viſitationibus vulgò inquiritur *obſervetur nec ne?* Presbyterianis iſte ritus diſplicet vehementer, nam.

1o Omni authoritate Sacræ Scripturæ deſti-
„ tuitur, ſcio vulgò adduci Phil. 2. 10. At pluſ-
„ quam ridiculi ſunt Sorbonici ſophiſtæ, qui ex
„ præſenti hoc loco colligunt genuflectendum
„ eſſe

„ esse quoties nomen Jesu pronunciatur, quasi „ vox esset magica quæ totam in sono vim haberet inclusam, (atqui de honore loquitur Paulus qui filio Dei, non syllabis exhibendus est, „ ait Calvinus, & celeberrimus Wittakerus in „ præf, ad resp. ad Sanderi demonst. de Antichristo, inter ridiculas Papistarum consequentias hanc annumerare non veritus est. Christo „ nomen datum est supra omne nomen, ut in „ nomine Jesu omne genu flectatur, ergo „ quoties Jesu nomen auditur, capita nudanda „ & genua flectenda sunt Christo.

At omnes antiqui (uno Origine excepto) textum hunc literaliter exponunt.

R. Nihil familiarius Hierarchicis quam consensum totius antiquitatis crepare, at ego nullas infamiæ notas recuso, si vel unus ex patribus exposuerit locum illum de honore ullo, vel exhibito, vel exhibendo ad dulcissimum illud nomen *Iesu*; agnoscit hoc vir in Patribus versatissimus Johannes Loyd in tract. de *Episcopatu, Liturgiis, Ceremoniis* pa. 45. Agnoscit Vasquez in p.3.q.25. disp.111. Ex hoc loco non posse concludi honorem illum exhibendum esse verbo, *Iesus.* Quia tamen placuit Johanni Ellisio, infami Apostatæ, in *retractationibus suis* p. 197. Sanctum Hieronymum in suffragium vocare, & ex ejus testimonio concludere *eos qui ad recitationem hujusce nominis non genuflectunt, reos esse vel infidelitatis Iudaicæ, vel mentis superbiæ*, Hieronymi

nymi locum integrum tranſcribere non pigebit; ſic igitur ille ad Iſaiæ cap. 45. v. 23. Hoc jurat quod *idolis relictis omne genu ei flectat, cœleſtium, terreſtrium,* & *inferiorum,* & *omnis per eum juret lingua mortalium, in quo perſpicuè ſignificatur populus Chriſtianus, moris enim eſt Eccleſiaſtici Chriſto genuflectere, quod Iudæi mentis ſuperbiam demonſtrantes, omninò non faciunt. Sed & omnis lingua cunctarum gentium barbararum, non in Synagogis, ſed in Dei Eccleſiis confitetur.* Profectò niſi pœnitenti huic *ſpes doloſi affulſiſſet nummi*, puduiſſet eum ex hoc teſtimonio genuflectionem ad recitationem nominis Jeſu colligere, nam per totum teſtimonium nomen Jeſu nunquam occurrit, dicit Pater moris eſſe Eccleſiaſtici Chriſto genuflectere, non dicit moris eſſe Eccleſiaſtici, ad nomen Jeſu genuflectere.

2. Hic ritus Eccleſiis transmarinis (reformatas intelligo) non eſt in uſu. De Eccleſiis Belgicis & Gallicanis res eſt notiſſima: de Bohemis audiatur Johannes Laſitius cap. 13. lec. 3. ad *mentionem nominis Ieſu animos non genua flectunt, corda ſua non capita aperiunt, ne crebro corporis motu tam docentis quam diſcentium animi perturbentur, ne Ieſus, ut vulgò fit, tantum ad ſolam ipſius nominis vocem coli videatur.*

Objicit Durellus pag. 34. in *Eccleſiis Lithuaniæ & Poloniæ moris eſſe ut qui induerunt capita inter concionandum, exuant quotieſunque nominatur Ieſus, Fœminæ vero ſiquidem ſedentes audiant illud no-*

men,

men, inclinant caput, sin stantes, totum incurvant corpus: idem fit in Ecclesiâ reformatâ Bremensi, nec non a quibusdam idem fiebat in Palatinatu.

Fit hoc, sed a quibus? non credo a pastoribus aut superintendentibus, nec eorum suasu, sed ab imperitâ plebe, quæ solet ad omnem sternutationem caput aperire. (Interim fatetur incautus Durellus non insolens esse concionem audire capite induto) Rectè Joh. Brentius Lutheranus non incelebris in Epist. Pauli ad Phil. *Quod autem Paulus ait, ut in nomine Iesu omne se genu flectat &c. non sic intelligendum est quod necessarium sit, ut prolato hoc nomine, homines semper externa genua flectere debeant, hæc est puerilis ceremonia, & propter pueros usupanda aliquoties.*

Addam & illud, dubium esse an in Canonibus nostris locum habeat, non desunt enim qui asserunt *illa omnia, quæ legimus de honore exhibendo ad recitatum nomen Iesu malis artibus inserta fuisse in Canones* 1603. *Majori parte Theologorum nec consentiente, nec approbante, & in ultimâ editione Biblii Anglicani cum interpretes posuissent* in the name, *fraude Episcopi Andrews deletam esse istam Phrasin, & in ejus loco substitutam* At the name.

3°. *Hæc genuflexio non potest fieri sine superstitione, vel saltem non sine aliquâ ejus specie:* cum enim genuflexio illa adhibeatur in cultu publico, necessum est ut fiat, vel ad orandum, vel ad adoran-

randum: ſi fiat ad orandum tum Hypocritæ ſunt quotquot recitato illo nomine non orant orationem vel formatam vel ejaculatoriam, ſi fiat ad adorandum, quæro an adoratio iſta ſit civilis an religioſa? Civilem nemo dixerit, religioſam, qui dicunt, objectum ejus faciunt, vel perſonam ſignificatam per nomen, vel nomen ſignificans perſonam, vel utrumque ſimul, quodcunque membrum eligatur, ſequetur, vel ſuperſtitio, vel ejus apparentia talis à quâ abſtinere jubemur. Argumentum hoc fuſè proſequitur Eruditiſſimus Voetius Selec. Diſp. part. 3. p. 161, 162. *Hujus nominis, Ieſus, quando in Concionibus ſit mentio, Lutherani capita detegunt, & genua deflectunt, alioſque idem non facientes exagitant, ſuperſtitioſa eſt hæc* κακοζηλία *ex ſolo orta nomine Hebraico*, ait, Wendelinus Chriſt. Theolog. pag. 649. Duo attexam, 1o accidit aliquando occaſione auditi nominis ſive Jeſu, ſive Mediatoris, ſive Servatoris, corda fidelium ita affici ut non poſſint in aliquem geſtum non erumpere, hujuſmodi motus adeo non damnamus, ut, abſit modo oſtentatio Phariſaica, foveamus. 2. Quamvis nolumus nomini Jeſu majorem quam aliis nominibus reverentiam exhibere, deteſtamur tamen impietatem quorundam, ne dicam plurimorum Hierarchicorum vulgarium, qui crebrò hoc nomine abutuntur ad exprimendum vel riſum, vel iram, vel admirationem.

Quod

Quod ad *Letaniam* non diffitemur eam continere petitiones multas sanctas & necessarias, at cum incumbat Ministris Euangelii ut in precando præeant, fidelibus & auditoribus ut mente devotâ attendant, ac præeuntes Ministros cogitatione sequantur, in Letaniâ contra fit, vel enim populus eadem pronunciat quæ prius à Presbytero pronunciata sunt, vel presbytero suggerente solam materiam precandi, populus ipsam precationem offert. Quæ consuetudo, quam sit absurda videatur Voet. Ecclesf. Polit. pag. 482. 483.

Accedamus jam ad Sacramenta, ordinata quidem a Christo, ad fideles uniendos sed a Liturgicis nostris, ritibus addititiis in tantum fœdata, ut ea, salvâ conscientiâ, administrare nequeamus.

Ante omnia præmitto ἀμφίβιον illud, Doctorem Laud cum Archiepiscopus esset Cantuariensis, id summo studio egisse, ut mos venerandi mensam aut altare versus, in Ecclesiam Anglicanam introduceretur, eum in finem mensæ mutantur in altaria, vel saltem ita collocantur in templis, ut certum, & stabilem locum semper obtinerent, & quidem supremum ad parietem a meridie versus septentrionem septo quodam distinctum. Nihil hac in re tentatum esse, quod non in aliis Ecclesiis reformatis fiat, probare satagit Durellus pag. 30. & pag. 31. profitetur se nullos cognovisse exceptis

tis novis Scotico-Anglicano-Presbyteris, qui vel queſtionem unquam moverunt de *ubi*, aut *ſitu* menſæ Euchariſticæ. At norunt infimi ſubſellii Theologi D^m. Heylin, & D^m. Williams epiſcopum Lincolnienſem (quorum neuter profectò erat Presbyterianus) diſputaſſe vehementer de ſitu menſæ. Præsbyteriani eâ de re controverſiam non movent: Figuram enim & ſitum menſæ inter adiaphora collocant, nec quicquam aliud requirunt, niſi ut omnes communicantes ad eam commode accedere poſſint, menſas tamen altariformes, ad orientem, in choro, poſitas, & clathrorum ſepto ſecluſas, cum eccleſiæ nec antiquæ, nec Anglicanæ ſub Elizabethâ reformatæ praxi convenire pertendunt: quare ergò in Pocklintonum, aliòſque altarium propugnatores tam acriter invehebantur? non quia vel nomen, vel formam altarium ſimpliciter damnabant, ſed quia metuendum erat, ne ſi a menſarum vulgarium uſu recederetur, ad idololatricam papiſtarum miſſam relaberemur: nec vanus erat metus, eò enim deventum erat, ut ejicerentur ex Academiâ *qui ad altare non ſeſe incurvarent*, ut pro concione dicere non verecundarentur quidam Papaturientes Sacellani, *dari in Euchariſtiâ ſacerdotes proprie dictos, ſacrificia, & altaria propriè dicta.*

At, vanus eſt omnis hac de re timor poſtquam in librum Liturgicum inſerta eſt Ru-

Rubrica Edua. VI. contra transubstantiationem.

Res. Rubrica illa non inserta est a convocatione, sed a Rege, nobilissimisque illis viris qui Regi erant a secretioribus consiliis, convocatio ea novo libro Liturgico illevit quæ papisticam superstitionem redolent. *Præscribitur enim ut panis per aliquod tempus supra mensam ponatur, & reverenter tegatur*, item ut si *quid panis consecrati supersit non domum deferatur* (quod olim fieri consuevit) *sed a Presbytero, & aliis quos ille advocaverit reverenter in ipso templo edatur. Si reverenter* nihil aliud significaret quam non irreverenter, haud gravaremur assentiri, at cum majus quiddam sonare videatur, suspicamur sub hâc herbâ latere anguem pontificium: Scholastici Papani in eâ sunt opinione, *rei sacræ per consecrationem conferri quandam virtutem spiritualem, & sanctitatem relativam, quæ indelebilis est, ut tolli non poßit*, nisi hanc scabiem infulatis nostris affricuissent, nunquam præcepissent, ut quod reliquum est elementorum in ipso templo, & quidem reverenter consumeretur. At ego cum ex ephebis vix excesseram didici ex Keckermani Logica cap. de relatione, *statim ac panis in usu sacramentali a communicantibus fidelibus amplius non usurpatur cessare sacramentalem relationem*, nec *quicquam amplius differre a communi alio pane quovis, quam quod sacer fuerit olim, nunc non sit amplius: sicut exconsul non differt a cive privato, nisi quod consul quondam fuerit: itaque superstitiose metuunt*

tuunt, qui tam ſollicite cavent, ne panis & vinum poſt uſum cœnæ Dominicæ reliquum ullum maneat, quin ipſi potius certatim abſumunt, ne quid ſuperſit. Eſt & aliud unde æſtimari poſſit quanto ardeant zelo adverſus Papatum Domini Convocationis noſtræ: quidam ex iis librum emiſit ſub titulo *Ponderum* & *Menſurarum* in quo διαῤῥήδην affirmatur *Eccleſiam Pontificiam non eſſe Idololatricam, imo Schiſmaticos eſſe eos, qui ab ea tanquam ab Eccleſiâ Idololatriâ ſecedunt.* Potuitne quicquam jurato Antichriſti ſervo excidere audacius? & tamen ſcriptorculus ille adeo non ſuſpenditur, ut ſummis in Eccleſiâ noſtrâ fulgeat honoribus. Taceo librum dictum *Parallelum inter Phanaticos novos* & *veteres*, in quo author Anonymus nominatim perſtringit *Tyndallum*, *Latimerum* alioſque præſtantiſſimos Chriſti Confeſſores, & Martyres: nec veritus eſt *Heylinius* in Hiſtoriâ ſuâ de reformatâ Eccleſiâ Anglicanâ in Sacroſanctos Eduardi 6[i]. manes debacchari, ait enim p. 141. par: primâ *eum mala principia imbibiſſe, & regimen ejus fuiſſe infortunatum*, & in præfatione ad Lectorem profitetur *mortem immaturam iſtiuſce principis inter infalicitates Eccleſiæ Anglicanæ non eſſe numerandam.*

Sed ad Durellum meum redeo. ille pag. 32. refert in *Eccleſiis Gallicanis majoribus dari ingentes argenteos calices, argenteaſque patinas ad celebrandam Eucbariſtiam, & in ſacellis principum Germanorum deaurari iſta utenſilia:* at nihil erat cur

nos

nos hoc commonefaceret, neque enim aurei calices, ſed lignei ſacerdotes nobis offendiculo ſunt; in omnibus fere paræciis noſtris, calicibus argenteis uſi ſumus, at ſi vel ligneos, vel ſtanneos, vel vitreos, (qualibus utuntur Belgæ in eccleſiis minime pauperculis) adhibuiſſemus, nemini bono eam ob cauſam cultus divinus eviluiſſet; modo enim abſit ſordes, nihil penſi habent οἱ πολυμάθητοι quam longe recedant a pompâ & typho ſeculari. Levioribus hiſce nimium diu immoratus ſum: quæ de communicantibus ſtatuuntur in libro Liturgico, maximam nobis difficultatem creant.

Imprimis non permittitur ut diſtribuamus elementa niſi genufle&entibus, at non audemus ob omiſſam genuflexionem viros pios communione corporis & ſanguinis Chriſti privare; licet enim non faciamus cum iis qui genuflexionem in ſacramento recipiendo tanquam Idololatricam damnant, credimus tamen ritum illum neutiquam neceſſarium eſſe; imo τὸ licitum ejus non ita liquido conſtare, ut non poſſint veritatis ſincere ſtudioſi eâ de re dubitare. Scoti multis argumentis contendunt genuflexionem Idolatriam ſapere, non ſunt iſta argumenta (quod cum veniâ fratrum jure meritoque dilectiſſimorum dictum eſto) inſolubilia., at non omnes Chriſtiani eo pollent acumine ut iis ſint reſpondendo, nec omnes ſunt adeo perſpicaces, ut videant, an liceat

cum ritum, quo homines egregiè abusi sunt ad idolatriam, in divinis adhibere, nisi ad eum per jus divinum vel naturale vel positivum obligarentur, multo minus possunt omnes intelligere, an liceat eo ritu uti qui convivantibus vix convenit, & quo Romanenses in suâ Idolatriâ confirmantur. viro etiam bono aqua potest hærere, an liceat alio gestu uti ab eo quo usus est Christus; scio hoc argumentum onerari totis plaustris sarcasmorum a doctissimo Sandersono, sed os ei obturavit Reverendus Voet. polit. eccles. pag. 820. &c. Cum ergo multi talibus rationibus freti, certo sibi persuadeant, genuflexionem non posse honestari, & petant ut iis vel sedentibus vel stantibus tradantur Symbola, quæritur, an pastores polliceri debeant se talibus Symbola nunquam tradituros? Hic verus controversiæ status est, quem Durellus ne attingit quidem, contentus pag. 46. 47. adducere *exemplum ecclesiæ Bohemicæ, in quâ sacram cœnam sumentes procumbunt in genua*; testatur equidem hoc de Bohemis Amos Comenius pag. 49. Sed addit hoc ab iis fieri, quia per temporum conditionem aliter hactenus non licuit; *majores quippe Bohemorum Anno* 1494. *stando communionem introduxêrunt*, sed *excitatâ ob id atrociori persecutione desistere*, (N. B.) *coacti sunt.* Prosit Durello cum hâc suâ authoritate: appellat etiam consensum Poloniæ. ibid. at ego totum illum

illum consensum ruspatus sum, nec quicquam in eo reperio, quod ad præsulum nostrorum salivam faciat. *Hortantur patres, omnes cœtus, & fratres in Domino ut sessionem commutent in ceremonias in Ecclesiis Evangelicis per Europam consuetas: quia nempe Arriano Baptistæ sessione abusi sunt ad paritatem suam cum Christo sta. umnandum*, at expresse dicunt *sessionem cum cæteris ceremoniis liberam esse*, Ego etiam adductus authoritate hujusce Synodi Wolodislaviensis, *obtestor præsules nostros, ut velint genuflexionem in sessionem, vel stationem commutare, quia irrepsit in Ecclesiam nostram occasione, & malo auspicio illorum qui miserrime ex Ecclesiâ Catholicâ exciderunt & frustulum panis adorarunt*. Et hoc ipsum factum esse video a Synodo nationali Belgicâ Anno 1578. artic. 69. „Quandoquidem adiaphorum censemus in usu sacræ cœnæ stare, aut sedere „(genuflexionem excipimus ob superstitionem „& periculum adorationis panis) utentur Ecclesiæ eo modo qui cuique videbiter convenientissimus: saltem hoc exorandi sunt episcopi, archiepiscopique, ne uniformitatem ita misere pereant, ut anathematis fulmine eos feriant, qui in hoc gestu ab iis dissentiunt, aut diversi abeunt. Hoc eo audacius peto, quia in consensu Poloniæ, Petricoviensi Synodo generali, video ceremonias in administratione cœnæ Dominicæ liberas relinqui ob hanc rationem „quia vulgus, & homines simpliciores mutatio-

„ ne rituum offenderentur, & ad ceremonias „ suæ consuetudini dissimiles omnino adduci „ non possent, ac si cogerentur, eo forsan res „ deveniret, ut disciplina Ecclesiastica in eos „ extendenda esset, quâ quidem (N.B.) prop„ ter externos ritus homines pios ferire, neque „ Domini est voluntas, neque purioris Eccle„ siæ mos. Potuitne rigidissimus Puritanus quicquam scribere, quod præsulum Anglicanorum ἀποτομίαν magis sugillaret? esset tamen hic eorum rigor aliquanto excusatior, nisi in admittendis ignaris & manifesto impiis nimium faciles sese præberent. Omnis baptizatus qui annum attigit decimum sextum, & ab episcopo confirmatus fuerit, ad sacram cœnam admittendus, imo cogendus est, at quis non mallet amputari sibi dextram, quam Symbola porrigere omnibus sexdecem annos natis, & ab episcopo confirmatis; etsi enim confirmatio quæ in antiquâ Ecclesiâ obtinuit, utilis admodum fuerit, apud nos tamen otiosa ceremonia est, cujus capaces sunt omnes qui responsiones in vulgari Catechismo memoriter repetere possunt; at repeti eæ possunt, & repetuntur sæpiuscule ab iis qui mysteria fidei non magis intelligunt, quam psittacus intelligit suum χαῖρε, nec solet episcopus inquirere, an qui sese confirmandos sistunt, sint repetendo responsiones catecheticas, omnibus qui in genua procumbunt imponit manus, & benedi-

dicit promiscue, aliquando in privatis ædibus, ut plurimum in Templis, quæ per multa milliaria distant ab Ecclesiâ cujus confirmandus est membrum. *Hoccine est in conspectu Ecclesiæ confirmare ea quæ à susceptoribus Baptizati nomine promissa sunt? hoccine est ad exemplum Sanctorum Apostolorum manus imponere? hoccine est experiri an quis possit sese examinare & ad mensam Domini digne sese præparare?* Omnis confirmatus ex lege Anglicanâ capax est cœnæ Dominicæ & tamen nihil a confirmando exigitur quod puer triennalis nequeat præstare; quid quod omnibus *neogamis*, & *mulieribus purificatis* modo accedant, & vel verbis, vel manu petant, cœna absque delectu distribuenda est, & tamen conjugio copulantur non infrequenter personæ flagitiosissimæ, & purificantur infames meretriculæ.

Dices in Rubricâ & in Canonibus præcipi ne pastor quenquam admittat ad sacram Synaxin publicè & notorie impium.

Resp. præcipitur quidem, sed quænam notorietas sufficit, ut pastor impune quenquam a Sacramento suspendat, non *præsumptionis*, *nec facti*, sed *juris*, per *Confessionem factam*, vel *per sententiam judicis* ita exponit Lancelotus Andrews, in notis super Liturgiam, nec sanè nos ii sumus qui ullum ab eucharistiâ prohiberi volumus, nisi vel sponte confessum, vel in aliquo judicio Ecclesiastico nominatum atque con-

convictum, at cum Gardiani perpauci soleant, vel profligatissimos præsentare, eaque sit curiarum nostrarum ratio, ut præsentati potius Cancellario & Registrario satisfaciant per feudorum solutionem, quam Ecclesiæ per publicam peccatorum Confessionem, necessario presbyter, vel prostituet corpus Christi, vel segregabit eos a sacrâ communione contra quos curia sententiam excommunicationis non tulit. Porro in visitatione ægroti nihil ferè judicio pastoris relinquitur, si profiteatur se seriò resipiscere, absolvendus est, & si adsint vicini, aut cognati sufficiente numero, sacrâ cœnâ beandus est, imo si morbo pestilentiali laboret æger, tum tenetur minister solus cum eo communicare, at profecto non absolvendus est quisquis profitetur se resipiscere: nulli enim ad resipiscentiam profitendam paratiores, quam ii quos ne unius quidem delicti seriò unquam pœnituit. Dici non potest quot in nequitiâ suâ induruerint, ex eo quod videant eucharistiam omnibus morituris administrari, non alligamus Synaxin publico templo, requirimus tamen ut ægrotanti alii sese adjungant, ne planè privata & solitaria sit administratio. *Dei enim* (ait bene Tilenus orthodoxus par. 2. disp. 60. Thes. 17.) *ordinatio nobis summa lex, suprema necessitas, cui potius parendum, quam populari ignorantiæ, & infirmitati indulgendum,* quin & illud observamus morti vicinos rarius

petere

petere eucharistiam, nisi imbiberint pontificiorum errorem de alligatâ signis salute, at error per rectam institutionem ex animo morientis profligandus, non per cœnæ administrationem fovendus est. Valde, vel imperitum, vel superstitiosum esse oportet, cujus conscientia annunciatione promissionum non possit pacari, nisi Symbola solus cum solo ministro perceperit. Acutissimè Amyraldus parte 3ª thes. Salm. pag. 52. „ Quantum id quidem „ fieri potest, Baptismus administrandus est in „ cœtu Ecclesiæ, quando enim per eum in „ Ecclesiam introducimur, nihil convenien- „ tius est, quam ut illa membrum agnoscat, „ quod in se admittit. Item, quia Baptismus „ est communis tessera Christianismi, magno- „ pere consentaneum est ut tribuatur iis præsen- „ tibus, qui a reliquis hominibus eâdem tesse- „ râ discriminati. Adde quod non decet quem- „ quam Baptizari, nisi cum precibus; preces „ autem illas par est a multis unâ fundi, quo „ neophytus potentius consecretur Deo, Dei- „ que ipsius adversus eum benevolentia effi- „ cacius concilietur, uno verbo, baptismo in „ nobis obsignatur adoptio nostra, quid ergo „ ejus administrationem magis decet, quam ut „ fiat in ipsa Dei familia in conspectu fratrum „ quibuscum olim cœlestem hæreditatem par- „ tiri, & obtinere debemus. Attamen id si „ locus, & tempora, & aliæ istiusmodi cir-

„cumſtantiæ prohibeant, adminiſtrari poteſt ex-
„ tra cœtum eccleſiæ, quia declarat eum cui tri-
„ buitur, naſci quidem ad ſocietatem colendam,
„ eam verò reapſe tum & actu colere neuti-
„ quam. At in cœna res aliter ſe habet. Haud
„ enim ritè celebratur, niſi a multitudine
„ aliqua in formam Eccleſiæ conſociatâ, quia
„ Symbolum eſt, non proclivitatis ad commu-
„ nionem, ſed communionis actu exercitæ, &
„ celebratæ. Ideoque a veteribus appellata eſt,
„ *σύναξις* & *Collecta*, & aliis iſtiuſmodi nomi-
„ nibus conventum multorum in ſocietatem,
„ & communionem deſignantibus.

Audi Durelle, dicit Amyraldus cœnam non rite celebrari niſi a multitudine aliquâ in formam eccleſiæ conſociata, & rationem addit à natura hujuſce ſacramenti deſumptam, tu tuo more i. e. falſiſſime ſcribis pag. 50. *Gallicanos paſtores ideo ſymbola non exhibere quia exercitium religionis non eſt iis liberum niſi in locis quibuſdam publicis a Rege conceſſis.* Quid quæſo ſi nullus iis locus publicus concederetur, in quo divina officia peragerent, num ab omni communione ſacramentali ſibi temperarent? non dices opinor, ſed nec debent, quia Rex non concedit libertatem ſynaxeωs privatæ, clynicis denegare cœnam, niſi credant minus convenire inſtitutioni divinæ, ut ſacramentum alibi quam in publico conventu in unum coacto adminiſtretur. At illud profecto ſiquidem de eorum fide ex

pu-

publicis confeſſionibus, & ſcriptis polemicis pronunciandum ſit, credunt.

Suffragatur reverendiſſimus Voetius. Polit. eccl. p. 459. Et rationes Eckhardi quibus Lutheranos privatam cœnam moribundis conferentes defendit, refutat. Fruſtra opponunt Hierarchici veteris Eccleſiæ conſuetudinem: in illa enim mos erat panem benedictum domum deferre, eumque aſſervare, ut quacunque urgente occaſione, quiſque ſive vir ſive fœmina ſibi aut aliis in Sacramentum Euchariſtiæ inde porrigere poſſet, idem fieri ajunt hodie a Græcis & Moſcovitis, qui longo tempore induratum conſecratum panem militibus, & iter facientibus in viam dant, ut modo domi confeſſionem ediderint, eo, quando libuerit, uti poſſint, hi autem cuſtodiunt eum ut plurimum donec morbo aliquo corripiantur, ut ſi fortè non convaleſcant, tamen viatico vitæ æternæ inſtructi ſint; tam abſurdæ conſuetudini ne & apud nos aditus aperiatur, neque ingeneretur in vulgo opinio operis operati, & præpoſtera fiducia ſalutis per ſigna Sacramentalia conſequendæ, optandum foret, ut Euchariſtiæ ſolitariæ penitus ab eccleſiis noſtris exulent.

In adminiſtratione Baptiſmi gravius erratur namque.

1. Subjectum Baptiſmi nimium videtur ampliari. *Omnium fidelium & fœderatorum infantes baptizandos eſſe*, conſtans fuit Presbyterianorum

rum opinio, quo nomine dici non poteſt quanta ab Anabaptiſtis paſſi fuerint, non tamen omnes quorumcunque infantes ad baptiſmum admittere iis integrum eſt, & ſane concipi non poteſt, quâ ratione illi qui ipſi indigni ſunt Eccleſiæ communione, poſſunt aliis in eam aditum patefacere, vix eſt ut in contemptum non abeat Sacramentum Baptiſmi, ſi illud impertiamur infantibus *erronum*, *mæchorum* &c. nullâ præeunte pœnitentiâ, aut reconciliatione parentum cum Eccleſiâ. In urbe non incelebri regni Anglicani, paucis abhinc annis, fatua quædam imprægnata eſt, patrem ubi peperiſſet aſſignavit nullum, vel ſaltem eum qui pro ſuo infantem ſuſcipere noluit. Qui Liturgię aſſentitur promittit ſe talem infantem modo ei offeratur, baptizaturum, at quî ex fide facere hoc poſſit, fateor me non videre. Videantur quæ conſcripſerunt *Zanchius*, *Boquinus*, *Tremelius* inter Epiſt: Zanchii lib. 1. Item *Epiſtola Farelli ad Calvinum*, & *Calvini ad Farellum*, nec non *Bezæ* ad *Neocomienſes*, de *excommunicatorum infantibus*. Dices excommunicatorum liberos apud nos non Baptizari. Recte; non Baptizantur liberi, *excommunicatorum* de *facto*, ſed de *jure excommunicatorum* ſæpiſſime, & quidem antequam parentes reconcilientur cum Ecleſiâ, vel moneantur coram cœtu ad agendum pœnitentiam.

2. Nec culpâ vacat quod Liturgici *patrinis*

&

& matrinis contenti, præsentiam *parentis* in Baptismo infantis non requirant, ex parentis enim fide & professione colligimus infantem sacro fœdere comprehendi, & fœderali signo obsignandum esse: non negant Presbyteriani susceptorum usum antiquum esse, non negant in aliquibus Ecclesiis bene reformatis retineri. At:

1. Petunt, ut saltem unus parentum administrationi intersit, & infantulum offerat, & fidem det de eodem educando in verâ pietate; ut paternitas spuria, germanam officio suo submoveat nullo modo æquum est.

2. Nolunt ut istud sponsorum officium pro ludo jocoque habeatur. Pro ludo autem jocoque habebitur dubio procul nisi (quod in Ecclesiis fratrum Bohemorum fieri author est Comenius) jus parariis conferant parentes, *prolis suæ in fide & religione Christianâ totoque fœderis cum Deo initi negotio, instituendæ, adeoque sui quoque si negligentiores in officio liberos instituendi deprehensi fuerint, admonendi & increpandi, vicissim pararii, illis promptitudinem ad eam rem polliceantur, & facturos se circa Baptizandum (præsertim si parentes decedere contingat) gnaviter officium sese obligent*, hoc cum non fiat apud nos, lustrici parentes magis ad fastum & inanem usum faciunt, quam dignitatem & splendorem rei sacræ.

3. Si quidem susceptores assumendi sunt (qui an assumantur nec ne indifferens arbitratur

tur

tur Synodus Emdana 1571.)hoc saltem judicant nullos admittendos esse ad officium illud, nisi in religione probe instructos,& vita inculpatos. Quid enim absurdius quam ut Ecclesia ejus sponsionem acceptilet, qui conversatione inhonestâ nomen illud in quo Baptizantur omnes quotidie coinquinat, at hac de re nihil solliciti sunt Episcopi nostri modo parens ἀναδόχους adducat albi sint, an atri nihil sua interesse arbitrantur, hinc coguntur pastores(nisi officio suo cedere velint) eos quos extremè impios esse norunt admittere ad ἀναδόχων dignitatem. Horret sanè animus meminisse, quoties apud nos ab iis exigitur *abrenunciatio diaboli*, quos *Satanæ tradi* oportuit, *ut discerent non blasphemare.* Aliter plane fit in ecclesiis Bohemicis, *apud nos* (ait Comenius in annotatis ad caput 3. pag 107. *compatres & commatres non pro more tantum assumuntur, aut dicis ergo, nec adhibentur tantum ut actionis hujus testes, sed fine magis serio, ut revera, regenitorum* Dei *filiorum compatres & comatres fiant, ad enutriendum eos* Deo *sancte obligati. Monentur itaque parentes, ne adhibeant ignotos, aut peregrinos, aut senes brevi (forte) morituros, aut favoris vel pecuniæ causâ &c. ut ne aliæ spuriæ intentiones tam sanctum opus fœdent.*

3. Signum crucis in illicitorum classe collocamus, at antiquissimam esse hanc ceremoniam clamitant, cum fratribus Lutheranis, Hierarchici, verum nos ad hoc Gorgonis caput a longo

„ go tempore didicimus non obſtupeſcere : „ Non eſt (ait Cyprianus) attendendum quid „ aliquis ante nos faciendum putaverit , ſed „ quid qui ante omnes eſt, Chriſtus fecerit & „ faciendum putaverit „ Cui ſuccinit illud „ Whitakeri adverſus Duræum, Mea verò non „ intereſt , quid Clemens , quid Leo , quid „ quiſquam alius Pontifex ad Sacramentum „ Baptiſmi adiecerit, Chriſtus nihil Eccleſiæ de „ iſtis ceremoniarum nugis mandavit, nec in il- „ lis crebris quos in ſcripturâ legimus baptiſmis „ ulla harum rerum mentio reperitur, num verò „ putemus, recentiorem Eccleſiam melius per- „ ſpectam habuiſſe , quibus in baptiſmo cere- „ moniis uti oporteat , quam Chriſtum ejuſque „ Apoſtolos.

2. Alii multi ritus in uſû fuêre veteribus ; quos cum ipſi Hierarchici omittunt , iniquum eſt ut quam ipſi licentiam arrogant ; eandem aliis invideant.

3. Denique cum clariſſimo Beza adverſus „ Balduinum reſpondemus. „ Fuerit ſanè tem- „ pus in quo aliquis fuit iſtius ſignaculi adverſus „ perſecutores uſus. Sit etiam diu ac libenter à „ Chriſtianis uſurpatus pro externâ veræ reli- „ gionis profeſſione , cum tamen jam pridem „ deſierit iſtorum miraculorum uſus , nec inter „ eos idololatras verſemur , a quibus hoc ſigno „ diſtingui nos oporteat , cum denique eo res „ devenerit , ut cum ab εἰδωλολατρείᾳ diſceſſero , nulla

,, nulla ſit ſub cælo talis magiæ & idolomaniæ
,, ſpecies, qualis eſt illa crucis ſignatio & ſpurciſſima adoratio, adeo ut quod uni crucifixo, nunc in cœlis regnanti debetur (de nullâ re magis, ut arbitror ſibi plaudente Satanâ) ad aurum, argentum, & lignum publicè ſit tranſlatum, tune a nobis tam horrendæ Sacramenti profanationis omnem memoriam & occaſionem ſublatam merito potes indignari? ſcio tamen nonnullos ſublatâ crucis adoratione, aliquem ſigni crucis uſum retinuiſſe, utantur igitur ipſi ſicut par eſt, ſuâ libertate, ſed ſi quas, ipſi habent hujus ſigni in Eccleſiis ſuis retinendi cauſas, nos certè cur illud nullo modo toleremus, & plurimas & neceſſarias cauſas habemus.

At quid illud eſt quod in cruce, improbamus? quod iſta ei aſcribantur quæ niſi rei divinitus inſtitutæ aſcribi nequeant. Agnoſcit lubens Mortonus Eccleſiam nimium ſibi arrogare, quoties inſtituit ſignum ſacramentale, at crux apud nos eſt ſignum Sacramentale, quod duplici medio probo.

Signum per quod infans Deo dedicatur, *eſt ſignum ſacramentale: crux eſt ſignum per quod infans Deo dedicatur*, ergo: hoc argumentum, quum adverſus Reverendum Mortonum urgeretur a Pagetto (vide ejus præfat. ad defenſionem Reg. Preb.) ita torſit Epiſcopum, ut primo negaret per *crucem infantem Deo dedicari*, at cum inſpe-

cto Canone cerneret hoc διαρρήδην affirmari ab Ecclesiâ, mirificam excogitavit distinctionem *de dedicatione consecrationis & protestationis*, tandemque *optavit verba illa in Canonem nunquam fuisse inserta*, & tamen non puduit Præsules in ultimâ hâc Liturgiæ editione, nos remittere ad hunc Canonem pro explicatione signi crucis. Quantillum est quod absumus ab Hosio cujus in Confessione fidei cap. 10. extat hoc Epiphonema de formatione crucis, *ecce quanta fidei nostræ mysteria unicâ signandi nos crucis formâ Mater Ecclesia docuit, ut si nihil præterea sciret rudis homo qui satis assequi cætera non posset, vel hæc propemodum ad salutem illi sufficere queat. Hic incarnatio, hic passio Christi, hic causa passionis, hic simul extremum judicium. unicâ significatione crucis exprimitur.*

2. *Signum visible internæ spiritualis gratiæ est signum sacramentale: crucis signum est signum visible internæ spiritualis gratiæ.* Ergo: Major patet ex definitione sacramenti quæ ponitur in Catechismo vulgari. De minori non dubitabit quisquis respexerit ad formulam verborum quæ usurpanda est, quoties frons infantis signaculo hoc consignatur, ea est hujusmodi. „Signamus signo crucis in testimonium, quod „ipsum posthac non pudebit confiteri Christum crucifixum, & sub ejus vexillo, contra peccatum, mundum, & Satanam viriliter pugnare, fidelemque ejus ministrum, „& militem, ad finem vitæ usque per-

manere: „ non dicitur esse *Testimonium*, quod officium nostrum sit Christum confiteri, sed dicitur esse *Signum*, *quod consitebimur*, *& quod perseverabimus consitentes*, at mortalium nullus hujusmodi signum potest instituere, nisi ad hujusmodi institutionem faciendam potestas ei desuper concessa fuerit. Nec sane necesse est, ut ullum signum instituatur ad hoc testificandum, per ipsum enim Baptismum consignatur promissio perseverantiæ omnibus in Christum insitis, adeo ut signum crucis non modo *superstitiosum* sit, sed & *superfluum*. Non male Aquinas part. 3. quæst. 6. rt. 5. pag. mihi 131. In usu „ Sacramentorum duo possunt considerari, sc. „ cultus divinus, & sanctificatio hominis. Quo- „ rum primum pertinet ad hominem per compa- „ rationem ad Deum, secundum autem è con- „ verso pertinet ad Deum per comparationem „ ad hominem, non autem pertinet ad aliquem „ determinare illud quod est in Potestate alte- „ rius, sed solum quod est in suâ potestate. „ Quia ergo sanctificatio hominis est in po- „ testate Dei sanctificantis, non pertinet ad ho- „ minem suo judicio res assumere, quibus sancti- „ ficetur, sed hoc debet esse ex divina institutio- „ ne determinatum. Et ibidem in resp. ad pri- „ mum etsi idem potest per diversa signa signifi- „ cari, determinare tamen quo signo sit utendum „ ad significandum, pertinet ad significantem. „ Deus autem est qui nobis significat spiritu-

lia

„ lia per res sensibiles in Sacramentis , & per
„ verba similitudinaria in Scripturis. Et ideo
„ sicut judicio Spiritus Sancti determinatum
„ est, quibus similitudinibus certis Scriptu-
„ ræ locis res spirituales significentur, ita et-
„ iam debet esse divinâ institutione determi-
„ natum, quæ res ad significandum assumantur
„ in hoc vel illo Sacramento.

Durellus cum ne unam reformatam Ecclesiam laudare potuit; in quâ obtinet crux Baptismalis, ne tamen nihil videretur dicere, ait pag, 28. 29. *cruces in turribus templorum non sublatas esse , nisi fortean in populari tumultu, imo quasdam ex optimè reformatis Ecclesiis, templis novè ædificatis cruces imposuisse*, instat in eo templo in quo congregant protestantes opidi (*Cadomi*) *Caen* quo nihil ei excidere potuit vel falsius, vel insulsius. Cl. Voetius in Thes. de staurolatriâ sive cultu & abusu crucis pag. 902. &c. exertè probat, *reformatos quantum in se erat id effecisse, ut vel aplustre* ad ventorum indicium, *vel nihil omnino super templis poneretur.* Provocat ad *Galliam*, *Scotiam*, *Hungariam* , *Belgium suum* , addit, Ministros Belgicos illud sedulò egisse semper apud Magistratum, ut *cruces omnes intra, aut extra templum in cæmeteriis , in loculis, in pannis sepulchralibus* &c. *tollantur* : & sanè constat hoc ex decreto Synodi Suydhollandicæ Anno 1595. Et Synodi Noordhollandicæ An. 1642. *Adducit denique Voetius præstantissimos Theologos qui*

cruces in turribus templorum perstringunt, imo ex teste fide digno refert, Calvinum *cum Collegis serio admodum privatim publicèque pro concione monuisse Genevenses, ut Crux in summitate templi, aut turris relicta auferretur, quod cum non fieret ab illis qui poterant casu, quodam non vulgari eam ablatam esse.* Quod ad templum Cadomi attinet, crederem crucem ei impositam protestantibus nesciis, monendus tamen est Durellus Presbyterianos non penitus damnare usum crucis, imo ipsi in naturalibus &artificialibus juxta cum aliis figuris utuntur, *in Sacris*, & cultu divino, ubi adhibetur, vel *ut signum operativum*, vel ut *otiosum adiaphorum*, solum refugiunt. Si abesset omnis metus relabendi ad superstitionem, & σταυρολατρείαν de crucibus in templorum turribus non valdè contenderent.

4. Sed & baptismo major ascribitur efficacia quam per veritatem licet, gratiæ enim Deo aguntur, quod *placuerit ei infantem regenerare per Spiritum*, & rotunde asseritur *constare ex Scripturis infantes Baptizatos habere omnia ad salutem necessaria, & si moriantur antequam admiserint peccatum actuale, indubiè salvari*, quis verò ad hanc assertionem non cohorrescit? inter Lutheranorum errores constanter numerant reformati, quod *gratia regenerationis alligata sit ceremoniis baptismi, & omnes aquâ foris tincti regeneremur internâ Spiritus S. virtute.* Et tamen eo jam loco res nostræ sunt, ut non pos-

sit

sit esse minister Ecclesiæ reformatæ Anglicanæ, qui non tam certò persuasus est de regeneratione cujuslibet Baptizati, ut eo nomine publicas Deo gratias agere audeat: legatur *Altingii Syllabus controversiarum* cum Lutheranis. *Amyraldi Irenicum*, *Bezæ responsio ad putidas Iacobi Andreæ calumnias*, ut taceam Baxterum, & Gatakerum, qui errorem hunc *Lutherano-Pontificium* strenuè profligarunt. At Johannes Ellisius in se recipit totam illam libri liturgici periodum tueri, experiamur an quid dignum tanto hiatu protulerit. Retract. pag. 118. 119.

1° Pro concesso sumit *baptismum esse sigillum fœderis gratiæ*, fruatur illâ hypothesi.

2° *Supponit omnes credentes* (*filii* utique cum sint Abrahami,) *hæredes esse promissionis fœderis gratiæ tam plenè, quam ipse Abrahamus* i. e. *pro seipsis & posteritate eorum fideli*, Ut liberaliter agam, & hoc concedam.

3° *Postulat sibi concedi, professionem externam fidei & Baptismi ponere hominem in esse & statu credentis:* at hoc postulatum nisi cum grano salis accipiatur planè iniquum est, externa professio fidei tam justificantis quam dogmaticæ modo sit credibilis, ponit hominem in esse, & statu fidelis in tantum, ut fruatur istis privilegiis in Ecclesiâ, quibus fruuntur verè fideles, non in tantum ut quis coram Deo ob eam solam jus habeat, vel ad promissiones remissionis, vel ad sigilla istarum promissionum.

4o *Statuit infantem natum in ſinu Eccleſiæ & ſub profeßione Evangelii, quamvis proximi parentes, vel ſint valdè impii, vel excommunicati, eſſe membrum Eccleſiæ, & capax baptiſmi modo curet Eccleſia ut educetur in fide.* Ego hunc Camelum nequeo deglutire, neque intelligere poſſum quomodo Eccleſia curare poſſit ut infantes excommunicatorum in fide educentur, quid enim ſi excommunicati illi a fide planè deficiant,& profiteantur ſe in poſterum nullum cum Eccleſiâ habituros eſſe commercium, poſſuntne infantes illis invitis & refragantibus baptizari, & in fide Chriſtianâ educari?

5o *Ait infantes* eſſe *æque capacia ſubjecta receptionis fœderis gratiæ, & Spiritus* S. *& ſeminis gratiæ, ac ſeminis rationis.* De hâc propoſitione aliqua eſt apud reformatos lis, at datis non conceſſis hiſce quinque, Quid tum poſtea? *Iubet nos perpendere illos Sacræ Scripturæ textus de Baptiſmi efficaciâ,* quos ille in margine ſuo enumerat, quod ſi faciamus, tum inquit, *ſecundum meam Dialecticam concluſio eccleſiæ Anglicanæ bene conſequitur*: ſecundum *tuam Dialecticam*, mi homo, quænam illa eſt? è quibus libris *hauſta, excerpta, arrepta*? citius ex pumice aquam expreſſeris, quam ex locis Scripturæ quos adducis, quicquam elicias, quod concludat omnes infantes baptizatos, vel regenerari, vel ſalvari: audiamus tamen *tuam Dialecticam*, certe, inquis, *qui facit regnum ſuum conſtare magnâ ex parte ex infan-*

infantibus , qui bonam erga eos voluntatem declarat, & effecit eos capaces istius institutionis quæ suppeditat recipientibus , & nullum obicem ponentibus ejusdem efficaciæ, omnia necessaria ad salutem, quodnam vitium est in Ecclesiæ *argumento viz hoc, baptismus suppeditat omnia ad salutem necessaria , sed infantes baptizantur idque de jure.* Ergo *si in eo statu moriantur, indubie salvantur.* Parturiunt *montes*, nascitur *ridiculus mus*, vel verius *monstrum horrendum, informe, ingens*, hæccine est *tua Dialectica?* hoccine Ecclesiæ argumentum? at risum debuissent recentuli Catharinales, si tali argumento usi fuissent, in nullo enim modo est, in nullâ figurâ, ego tui miserebor, & efformabo tibi tuum Syllogismum: *qui habent omina necessaria, ad salutem, ii si moriantur indubiè salvantur, infantes baptizati habent omnia ad salutem necessaria, ergo infantes baptizati si moriantur indubiè salvantur.* Minor si sit Universalis potest vel negari, vel distingui , infantes baptizati habent omnia ad salutem necessaria *ex parte Ecclesiæ*, non habent omnia ad salutem *simpliciter necessaria*, possunt enim non obstante quod baptizantur, destitui spiritu regenerationis, & remissione peccati originalis, & per consequens nunquam ingredi regnum cœlorum: quod ad loca scripturæ, quæ indigitat, non urget infrunitus hic vitilitigator, sunt ipsissima illa, quæ à Lutheranis adversus reformatos adducuntur, quibus abunde responsum est ab *Altingio* in *Syllabo Contro-*

troversiarum, *VVendelino* in *Systemate Majori*, cum multis aliis.

Possem jam Durellum meum missum facere, donec ad Musicam Organicam, & formulam ordinandi, deventum fuerit, sed ne diem mihi dicat, quod totum telum corpore non receperim, quædam adnotabo, ad ea quæ ex epistolis Theologorum illustrium transcripsit, sunt autem illa non unius generis, omnia tamen ejusce indolis, ut ab animis, nec veritati, nec paci Ecclesiasticæ inimicis, profecta videantur, quædam illud solum asserunt *ministros Anglicanos esse veros ministros*, *& fidelem posse ab iis non sine fructu sacramentum recipere*, *& admissos eos esse ab exteris Ecclesiis ad beneficica Ecclesiastica*, videantur paginæ 64. 70. 71. 72. 82. 83 84. 92. 93. 94. sed heus mi Durelle, quo tendis? & in quos dirigis arcum? non nescis opinor Presbyterianos inter non conformitatem & separationem accuratè distinguere, non possunt omnibus subscribere quæ ab Ecclesia Anglicanâ præscribuntur, & tamen eam pro verâ Ecclesiâ agnoscunt, contra *Baroistas* non minus calamum stringunt, quam ipsi Hierarchici, habet tamen iste testimoniorum catalogus suum usum, exprobrat Prælaticis suam ingratitudinem, cum enim ipsi admitterentur à reformatis ad exercitium ministerii, reformati vicissim ab ipsis erant admittendi, absque ulla novâ ordinatione, quod cum non faciant nec facturi sint, signum est eos schisma moliri.

2 *In*

2o *In quibusdam epistolis Presbyteriani satis severâ castigantur ferulâ* vid. epist. Domini Gayoni & de l'Angle, verum tota illa acerbitas nata est ex illiberalibus calumniis Durelli, quæ exstant p. 144. quis miretur oves Christ pelle indutas leoninâ a viris bonis dilacerari?

3 *Quædam literæ ajunt, ceremonias tolerabiles esse, & librum Liturgicum nihil in sese continere venenatum.* Sed non est quod hæ literæ multum moveant, cum 1o planum sit autores earum librum novum liturgicum nunquam vidisse, est autem iste priori multò, & auctior & corruptior, cum etiam. 2o. certum sit Durellum statum controversiæ dissimulasse, ait in concione, quæ libro appenditur, *signum crucis nullam habere sibi annexam gratiam invisibilem*, & Ecclesiam Anglicanam *nullam ei virtutem ascribere* pag. 29. at hoc falsissimum esse patuit prius. Supponunt Reverendi Theologi exteri ceremonias nostras ordinis & decori causa solum institutas, at evicimus eas *doctrinales*, *mysticas*, *Symbolicas*, & per consequens partes cultus esse: hæc nisi sufficerent, addere possum Reverendum illum concionatorem de cujus Epistolâ maximè gloriatur Durellus, conquestum fuisse *magnam sibi ex publicatione istius Epistolæ factam esse injuriam, & verba ejus vel mutilata, vel detorta esse.*

Secundum, quod in declaratione promittitur *est lectio Psalterii Davidici prout jam punctatur.*

Quod tantundem eſt, ac ſi quis promittat; *quamvis in grege meo marem habeam, rem tamen corruptam Deo offeram.* Habemus nos tranſlationem Pſalmorum Davidis ad invidiam aliarum gentium elaboratam, hâc poſthabita volunt præſules, omnes obligari ad legendam tranſlationem antiquam, quæ non uno loco abſurda & textui orignali contraria eſt. v. gr. legitur Pſal. 58. *Indignatio vexet eum tanquam res quæ eſt cruda.* Nullo ſenſu. Pſal. 133. 3. *Inſtar roris Hermonis, qui cecidit ſupra Montem Sionis.* Atquî quæſo quum Sion fuerit Hieroſolymis Hermon prope lacum Galilææ ros hinc illuc deflueret? Pſal. 150. v. 28. Legitur *non erant obedientes*, quum Hebræa veritas habeat *non erant rebelles.* In Pſalmo decimoquarto intertexuntur tres integri verſiculi, quos tamen certum eſt Apoſtolum non inde, ſed partim ex aliis Pſalmis, partim ex Iſaia deſumpſiſſe. Infinitus eſſem ſi omnia loca in quibus, vel verba, vel integræ ſententiæ deſiderantur, percurrerem, vel ſingulas periodos quæ in ſenſum planè alienum transferuntur, notarem.

Operæ prætium fuerit diſpicere quam habeant hujuſce inſtituti rationem, ea autem hæc unica eſt, quia *vetus tranſlatio punctis utique cum ſit diſtincta, muſicæ organicæ quæ in eccleſiis cathedralibus & ſacellis aliquot Academicis obtinet, accommodatior eſt. Vetus tranſlatio melius inſervit muſicæ organicæ,* ergo *retinenda eſt etiam in iſtis Eccle-*

ſiis

,, *siis in quibus nulla sunt organa*: Mira profectò ratio, dignior quæ risu quam responsione excipiatur. Presbyteriani certè illud seriò optant, ut omnis musica Organica e templis elimineatur. At in eo forsan habent zelum, sed non secundum scientiam. Imo zelus iste maximè est secundum scientiam. Musica enim organica qualis apud nostros obtinet destituitur omni auctoritate tum Sacræ Scripturæ, tum primitivæ Ecclesiæ, quam tamen venerari videri volunt qui jugum hoc cervicibus nostris imponunt. Aquinas *Musicam hanc adeo non laudat, ut damnet etiam, & ad peculiarem ac pædagogicum veteris testamenti cultum ableget* 22. quest. 91. Art. 2. Unde non inconsultò colligit Cajetanus. *Thomæ tempore Ecclesiam non usam esse organis.* Nec primus Aquinas Musicam hanc inter pueriles Ecclesiæ Judaicæ nugas numeravit, præiverant ei, *auctor quest. & Resp. ad orthodoxos ques.* 107. & *Chrysosto:* in 1 Cor. 14. Non opus ut alios authores referam cum ipse Bellarminus fateatur Ecclesiam per octingentos & viginti annos, hoc instrumento caruisse. Si rationalem animi cultum, & devotionem Spiritualem confirmasset, citius dubio procul esset introductum. Ast inquit Durellus p. 39. *Habentur Organa in plerisque Ecclesiis reformatis quibus tantum pecuniæ suppetit, ut ea poßint emere.* In plerisque ecclesiis habentur? Imò a plerisque in cultu publico exulant, nec retinerentur in Ecclesiis Lu-

theranis, nisi Lutherum suum deseruissent, qui fatente Eckhardo, *Organa musica inter Baalis insignia retulit*. Quod adhuc maneant in quibusdam templis Belgicis fit invitis pastoribus, nam in Synodo nationali Middelb. Anno 1581. & in Synodo Holl. & Zelan. Anno 1594. decretum est *procurandam esse apud Magistratum abolitionem organorum & cantus organici in templis, etiam extra cultum, post aut ante conciones*; adeo usum eorum in ipso cultu non ferrent istæ Synodi.

Hucusque progressus sum antequam inciderent mihi in manus exercitationes Martini Schoockii quarum argumenta dum lego, video multa a viro Reverendissimo defensitari, quæ reformationi quam moliuntur Presbyteriani Britannici primâ saltem facie adversantur. Cum illo siquidem ego in arenam descenderem, quis mihi non occineret illud Poëtæ

Infœlix puer atque impar congressus Achilli?

Sed nec patitur instituti mei ratio omnes omniũ antagonistarum exceptiones ad examen revocare. Alioqui non vererer tantum virum aggredi, & ubi a nostris diversus abit strictim refutare, multa enim apud eum occurrunt, in quibus merito desidero ἀκρίβειαν tum Philosophicam tum Theologicam. Alii id agunt, ut suos ab omni specie mali revocent, ille, in eo totus est, ut suos sequaces doceat (quod olim de scholasticis dixit Morus nostras) quam prope ad

pecca-

peccatum sine peccato accedere possint. Sed non deerunt qui impetum ejus adversus *præcisistas* retundant. Ego hic loci exercitationem ejus tricessimam excutiam, exercitationem decimam tertiam ventilaturus, cum ad librum nostrum *de ordinandis Diaconis, Sacerdotibus, Episcopis, deventum fuerit.* De Musicâ organicâ in templis ita sententiam suam exponit, ut ad Presbyteri anos quam Hierarchicos propius accedat.
„ Admittit enim Musicam organicam in Eccle-
„ sia Christiana pro publico usu primis sœculis
„ non esse receptam pag. 532. pa. 525. culpat
„ omne illud in Musicâ quod scenam redolet
„ pag. 350. ait *ubi assuevit populus absque organis canere nec infœliciter, parci potest sumptibus, qui plus quam ordinarii requiruntur, tum in ipsum instrumentum musicum erogandi, tum eum qui illud pulsat:* absonum enim videtur, ut *majori salario conducatur opera alicujus musici eo quod scite organum pulsare queat, quam verbi Divini ministri, cæteroquin docti & pii. Nec suaserim* inquit p. 591, ut *organum introducatur ubi populus scite canere solitus est, ne putetur canentium attentio & devotio alia non esse, quam quatenus ab instrumento musico dirigitur.* Sed hoc solum contendit, *organa legitimè posse tolerari ad moderandum cantum Ecclesiastici cœtus futurum alias dissonum.* Hanc suam assertionem, an solide contra Voetium astruat, nolo pronunciare, ne in alienâ Republicâ sapere velle videar. Duo sunt in exercitatione, quæ haud dubie exciderunt

Sch occ-

Schoockio incogitanti, aut nimio contentionis æstu abrepto. primum quod dicit *cantum in novo Testamento non nisi pro exercitio privato fidelibus injunctum esse, & patere hoc ex omnibus locis, in quibus cantus sit mentio. Apostolus, inquit de seipso loquens,* ait 1. Cor. 14. 15 *Psallam spiritu, Psallam etiam intelligentiâ.* Recte de seipso, sed de seipso quatenus in cœtu existente illa autem verba 1. Cor. 14. 26. *Quoties, convenitis, quisque vestrum habet canticum*, non cœtum œconomicum, sed Ecclesiasticum respiciunt. Ephes. 5. 18. 19. 3. Col. 16. non referuntur ad sola privata Christianorum exercitia, ἑαυτοῖς enim explicandum esse per ἀλλήλοις non modo auctor est Beza, quem non audiendum esse dicit vir doctus, sed etiam Grotius, & tota fere interpretum cohors, nec sequitur tamen quod si cantus simplex ab Apostolo non sit præscriptus quod invaluerit ex consuetudine, potuit enim obtinere ex lege aliquâ veteris Testamenti non abrogatâ, aut ex lege naturali, quæ cantum sacrum assâ voce dictat, si nulla de eo extaret lex scripta 2° Ejusdem farinæ est quod habet pag. 532. ipsum *Apostolum Paulum ad Ephesios docuisse instrumentalem musicam* siquidem dicit ad Ephes. l. d. non modo ᾄδοντες sed ψάλλοντες quæ *sane Sinonyma haberi non possunt*, ita & Col. 3. meminit distincte ψαλμῶν, ὕμνων καὶ ᾠδῶν. At 1° vix video qui hæc cum prioribus cohæreant. Si enim locus intelligendus sit de cantu fide-

lium

sium in privatis ædibus (quod contendit) tum credendum est fideles vel omnes, vel plerosque habuisse in suis ædibus instrumenta musica, ad quæ Dei laudes celebrarent, at hoc valdè improbabile est. 2. Syrus pro eodem habet ᾄδειν καὶ ψάλλειν. Si tamen differant non necesse est ut ψάλλειν sit nablizare, aut chordas lyræ, vel instrumenti musici pulsando leviter tangere, quamvis enim hoc significat ex primariâ institutione, non rarò tamen apud bonos authores significat concisum carmen Deo canere, non male ad hunc locum Hammondus noster *Differentia horum vocabulorum accersenda est a Iudæis, qui habent tria genera Canticorum* Mizmor *a radice* Zamar *amputavit, carmen concisum quod hic appellatur* ψαλμὸς, 2. Tehillah *laus, deprædicatio, celebratio, quod denotatur voce* ὕμνος 3 Shir *Canticum, cantio, cui respondet* ᾠδή.

Quod ad *Librum de Ordinandis Diaconis, Sacerdotibus, Episcopis*, non erat olim cur ei subscribere multum detrectaremus, nihil enim in eo erat quod distinctionem inter Presbyterum & Episcopum ullo jure Divino niti innueret, imo multa erant è quibus concluderemus Episcopum & Presbyterum differre non ordine, sed gradu tantum. Dicebatur Episcopus non *ordinari* sed *consecrari*. Legebatur etiam in ordinatione Presbyteri æque ac in consecratione Episcopi tertium caput primæ ad Timotheum Epistolæ, imo eadem verborum formula usurpata est in crean-

creando Presbytero, quæ in creando Episcopo. Et hæc opinio tam altè apud nos Radices egerat, ut cum *Laudus pro gradu Doctoratus* defenderet *Episcopatum esse ordinem distinctum*, *Hollandus*, qui tunc temporis cathedram ornabat professoriam, *ei schisma & animum ad Papismum propensum, publice impingeret*. Quod ad primos reformatores, Cranmerum, aliosque, ex libro manuscripto (qui est penes Eduardum Stillingfleet stupendæ eruditionis Theologum) discimus, *eos ad unum omnes agnovisse, Presbyterum & Episcopum* ἀπ' ἀρχῆς *fuisse ejusdem ordinis & Officii, & in Regis arbitrio situm esse Ecclesias suas, vel per meros Presbyteros, vel per Presbyteros cum Episcopo regere.*

Idem fassi sunt celebriores Theologi regnante Elisabethâ. Non nego Bancrofto semel ea pro Concione excidisse, quæ jus Divinum ὑπεροχῆς Epscopalis viderentur adstruere, at quantum ab illâ sententiâ abhorruerint alii, discat Lector ex incomparabilis Johannis Rainoldi ad Dominum Franciscum Knollium, Thesaurarium domus regalis, & Equitem Periscelidis rescripto, quod sic se habet:

Quanquam (honoratissime) mihi magis placeam in operâ illâ quam impendo declarandis evertendisque erroribus Jesuitarum Papistarumque (adversariorum veritatis) quam ministrorum Christi, quia tamen placuit honori tuo à me postulare, ut animi mei sententiam exponam, de nonnullis quæ quidam ex posteriori genere tuentur, & propugnant, officii mei esse putavi (exemplum præeunte Levi Deuteronomii, Cap. 33. qui dixit Patri suo, & Matri suæ nescio vos, & fratribus suis, ignoro illos)

vene-

veritatem aperire, nullo habito respectu personarum, è duobus ergo dogmatis in concione Doctoris Bancrofti quorum honor vester meminit, prius illud est, quod videtur asserere superioritatem illam, quam inter nos habent Prælati, supra Clerum, divinam esse institutionem, non quidem hoc verbis disertis asserit, sed tamen per necessariam consequentiam, eo quod affirmat opinionem eorum qui istam superioritatem impugnant hæresin esse, qua in re profiteor ipsum parorama admisisse, me quidem judice, ipseque (credo) si quis eum de eo certiorem faciat, agnoscet, postquam enim prius dixerat, illud esse Aërii placitum, non differre secundum Dei verbum, Sacerdotem & Episcopum, dein Martinum, & qui eum sequuntur hanc opinionem Aërii defensitare, adjicit Aërium in eâ perstantem damnatum esse tanquam hæreticum, generali consensu totius Ecclesiæ, similiter Martini ejusque sequacium opinionem damnatam esse tanquam hæresin; Quod ad Martinum si quis alias se gerat, quam per prudentiam aut charitatem licet, qui crimen admisit, reatu teneatur, ejus causam in me non recipio, sin obiter intermisceat veritatem ratio non postulat ut quod Divinum est, damnetur ob admistum aliquid humanum, non magis, quam ut doctrina de resurrectione redarguatur, quod propugnata sit à Pharisæis, quare separato odioso nomine Martini, ab eo quod sincerè & amicè tractandum est, ex superius recitatis verbis Doctoris Bancrofti, apparet videri ei ἐξοχὴν quam Episcopi habent supra Clerum institutionem esse Divinam, qui enim propulsant istam superioritatem reprehenduntur, eo quod sentiunt cum Aërio differentiam esse nullam secundum Dei verbum, Sacerdotem inter & Episcopum, hoc autem nullâ ratione facere potuit nisi ipse reciperet superioritatem Episcoporum tanquam verbo Dei stabilitam, additque contra sentientium opinionem hæreticam esse, unde sequitur quod credat eam adversari verbo Dei, cum hæresis sit error pugnans cum veritate

verbi Divini, quemadmodum ſecundum Scripturas noſtra nos edocet Eccleſia; Argumenta verò quæ adducit, ut probet opinionem illam hæreticam eſſe, partim imbecilla ſunt, partim falſa; Imbecillum eſt illud ex Epiphanio deſumptum à quo orditur; Falſum eſt illud quod attexit de univerſali conſenſu Eccleſiæ. Quamvis enim Epiphanius aſſertionem Aerii accuſet ſtultitiæ, nullatenus tamen refutat rationem qua ex Scripturis innixus eſt Aerius, imo dum rationem illam refutare conatur, eum ſe præſtat, ut Bellarminus Jeſuita, Tom. 1. Controv. 5. lib. 1. c. 15. quamvis opinionem ejus adverſus proteſtantes tutetur, cogatur fateri, Epiphanii reſponſionem non eſſe prudentem, & nullo modo textui quadrare. Quod ad generalem conſenſum Eccleſiæ, quem Dr Bancroftus ait, damnâſſe opinionem Aerii tanquam hæreticam ipſumque eo quod in illâ perſtiterit tanquam hæreticum, liberalis eſt illa oratio, unde verò probabit hoc ab Eccleſiâ factum? Conſtat inquit ex Epiphanio, At non conſtat, imo contrarium conſtat ex Hieronymo in Epiſtolâ ad Titum, & ad Evagrium, aliiſque aliquot qui vel Epiphanio σύγχρονοι erant, vel poſt ipſum floruerunt, ex ipſo Auguſtino quamvis Dr Bancroftus ipſum citat tanquam teſtem una cum Epiphanio de hoc perpetuo Eccleſiæ conſenſu teſtantem: fateor D. Auguſtinum in libro de hæreſibus, Aerium hæreſias poſtulâre eo quod dixerit Præsbyterum ab Epiſcopo nullâ differentiâ debere diſcerni, aliud verò eſt dicere nullum debere eſſe inter ipſos diſcrimen, (quod cum affirmaret Aerius damnavit ordinem Eccleſiæ & Schiſmatis author erat, quo nomine Auguſtino vapulat qui in numerandis hæreſibus Epiphanium ſequitur cum ipſe quod non diffitetur in præfatione de Hæreſibus ad *Quod vult Deum*, neſciret quam late nomen hæreſios pateret) aliud dicere ſecundum verbum Dei nullum eſſe inter eos diſcrimen, ſed tantum ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ, Hoc poſterius ipſe Auguſtinus virtualiter adſerit Ep. 19. tantum abeſt ut teſtetur generalem con-
ſen-

sensum totius Ecclesiæ id hæresi*os* postulare. Sed quam nullo jure hæc erronea opinio adscribatur Augustino & Epiphanio, (quos solos Dr Bancroftus testes vel adduxit, vel (quantum scio) adducere potest) inde patebit, quod conterraneus noster P. M. Episcopus Juellus def. Apol. part. 2. c. 9. lib. 1. postquam Hardingus eosdem testes laudans eidem opinioni hæreseos notam inusserat, ipse autem in contrarium citâsset Chrystomum, Hieronymum, Augustinum, & Ambrosium, absolvit responsionem hisce verbis, omnes hi aliique plures pij patres, una cum Apostolo Paulo, si per Hardingum stat Judicium, ibunt inter hæreticos.

Michael Medina vir summæ notæ in Concilio Tridentino hac in causâ magis ingenuus quam alii Papistæ, affirmat, non modo priores antiquos scriptores quos laudat Episcopus Juellus, sed & Theodoretum, Sedulium Primasium Theophilactum in eandem consensisse sententiam cum Aerio consentiunt insuper Oecumenius in Tim. 3. & Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis in Epist. ad Titum, alter Anselmus Collect. Can, lib. 7. C. 87. & 127. & Gregorius Polit. lib. 2. tit. 19. 39. & Gratianus Ca. legimus dist. 39. & Ca. olim dist. 95. & post ipsos multi alii, in corpore Juris Canonici extabat semel hæc sententia, proque sanâ & Catholicâ doctrinâ habebatur, quam proinde publicè docuerunt viri docti, quæ omnia testantur contra D. Bancroftum, non damnatam esse tanquam hæreticam generali consensu totius Ecclesiæ, nam si regerat hosce posteriores testes vixisse mille annos post natum Christum, adeoque ipsum non attingere, qui asserebat inter hæreses numeratam esse temporibus Augustini & Epiphanii, in quibus (sæculum Apostolicum si excipias) maxime floruit Ecclesia, tum doctrinâ, tum zelo. Imprimis quos nominavi quamvis posterioribus temporibus vixerint, testantur tamen de prioribus. Oecumenius Scholiastes vestigia premit antiquissimorum Patrum Græcorum, uterque verò Anselmus una cum Gregorio & Gratiano Hieronymi sententiam exprimunt verbatim, deinde non

admodum verisimile est potuisse contingere, ut Anselmus Cantuariensis Canonizaretur per Papam Romanum, & pro Divo coleretur, ut alter Anselmus & Gregorius locum invenirent in Papistarum Bibliothecis, & tanti æstimentur quanti æstimari cernimus, ut opera Gratiani agnoscerentur per tot secula à pluribus Papis pro aureo fundamento Juris Canonici, siquidem docuissent quicquam pro Catholico & sano quod generalis consensus totius Ecclesiæ temporibus florentissimis, quæ unquam contigêre post seculum Apostolicum, damnasset tanquam hæreticum, præcipuè cum res tanti ponderis & momenti sit ad Paparum suprematum statuminandum, quem sibi supra omnes Episcopos Jure divino vendicant, adeoque Episcopis supra Sacerdotes eodem jure deberi necesse est fateantur, & hoc ipsum tandem viderunt, quæ causa cur decerneretur in Concilio Tridentino, & in novâ editione Juris Canonici hæc insereretur nota Episcopos inter & Presbyteros, semper fuit differentia & etiamnum est, ratione regiminis, Prælaturæ Sacramentorum, nomen vero & titulus utriusque communis est. Atque hæc in posterum censenda est mens Hieronymi, saltem hic sensus est Canonis desumpti ex Hieronymo. Tametsi hanc glossam penitus evertant verba Hieronymi fatente Bellarmino. loc. not.

Quibus adjici potest, omnes eos qui in reformandâ Ecclesiâ per quingentos ultimo elapsos annos insudârunt, docuisse, omnes Pastores sive Episcopi sive Sacerdotes appellentur, æquali gaudere authoritate & potestate. Primo Valdenses, in Æn. Silv. hist. Bohem. C. 35. & Pigh. Hierarch. Ecclesiast. l. 2. cap. 10. Proxime Marsil. Patav. in defens. pacis, 2. part. cap. 15. Inde Wicklif: in Thom. Wald. Doctrin. Fidei. Tom. 1. lib. 2. cap. 6. & Tom. 2. cap. 7. Ejusque Discipuli. Postea Hussius & Hussitæ Æn. Sylv. loc. citat. Postremo Lutherus adversus falsò nominatos Episcopos & adversus Papat. Roman. Calvin. in Epist. ad Philip. 1. & Tit. 1. Brentius Apolog.

Confess.

Conf. Witteberg. Cap.2. Bullinger. Decad. 5. Serm. 3. & Musculus Loc. Comm. Tit. de Ministerio Verbi, aliique qui recenseri possint, magno numero particulatim. Quandoquidem non modo nostri Episcopi Juellus loco citato. Pilkintonus in Tractatu de combusto Templo Paulino, Regii Professores Theologiæ, Humfredus, Whitakerus, adversus Campianum & Duræum, cum aliis doctis, Bradfordo, Lamberto, Fulcone hac in re consentiunt, sed & in gentibus transmarinis omnes Theologi tractantes hoc doctrinæ Caput, quos quidem ego legi & multo plures dubio procul quos nunquam legi. Examen Concilii Tridentini à solis duobus quos quidem ego vidi susceptum est, uno Theologo, altero Juridico, Chemnitio & Gentileto, uterque contrariam doctrinam damnat, & inter errores Tridentinos numerat, ille Scripturis & Patribus innixus, hic Jure Canonico, sed quid ulterius memorem particulares Scriptores? communis est hæc doctrina Ecclesiarum Helvetiæ, Sabaudiæ, Galliæ, Scotiæ, Germaniæ, Hungariæ, Poloniæ, Belgii, Angliæ denique, testante harmoniâ Confessionum, Sect. 2. Quare cum Dr Bancroftus certo certius non dicturus sit hæresin damnatam generali consensu totius Ecclesiæ cum maxime floreret habitam esse sanum & Christianum dogma ab hisce omnibus fatebitur spero, quod lapsus fuerit, cum assereret superioritatem Episcoporũ supra Clerum Institutione divinâ niti. Atque hæc quidem hactenus de priore dogmate concionis. Posterius in eo situm est, quod affirmet Dr Bancroftus, Hieron. eumque secutum Calvinum, hanc superioritatem Episcoporum à temporibus Marci Euangelistæ arcessere. Circa hoc dogma, idem sentio, quod circa prius, cum nec Hieronymus tale quid adstruat neque Calvinus tale quid videatur fateri, fretus ejus testimonio, nam Episcopi inter nos præter ordinationem & impositionem manuum quædam alia præstant quæ inferioribus Ministris sive Sacerdotibus non licet, verum Hieronymus post factam mentionem

nem superioritatis quam sortiti sunt Episcopi à tempore Marci Evangelistæ, Quid, inquit, facit Episcopus excepta ordinatione quod non facit Presbyter, innuens eo genere sermonis, neminem negare posse, quin Episcopi sola potestate ordinationis Presbyteros superarent quod & Chrysostomus testatur, neque tamen istam potestatem sortiti sunt omnibus in locis quod patet è Concilio Carthag. 4. cap. 3. verum Hieronymus postquam testimoniis Scripturæ evicerat Episcopos & Sacerdotes temporibus Apostolorum unius ejusdemque ordinis fuisse, concedit postea Episcopos potestatem ordinandi, sibi solis alicubi arrogâsse, sed eam solam, quare Hieronymus non testatur superioritatem illam de qua quæstio est, sortitos fuisse à tempore Sancti Marci, neque Calvinus videtur hoc confiteri, Hieronymum sequutus, nam Calvinus in Institut. libr. 9. cap. 4. s. 2. quem locum laudat Dr Bancroftus, judicat olim Ministros de suo cœtu elegisse unum in qualibet Civitate, cui Titulum Episcopi specialiter dabant, ne ex æqualitate dissidia nascerentur, neque tamen, inquit ille, Episcopus honore & dignitate superior erat, ut dominium in Collegas haberet, sed quas partes habet Consul in Senatu, &c. Id muneris sustinebat Episcopus in Presbyterorum cœtu, cumque declarâsset hoc ipsum humano consilio fuisse inductum, addit Hieronymum docere, quam fuerit antiquum hoc institutum, dicit enim Alexandriæ obtinuisse, à Marco Euangelistâ, usque ad Heracleam & Dionysium, quibus verbis cum institutum Ecclesiæ de quo meminit evidenter respiciat, morem illum in cujus descriptione prius dixerat, Episcopum non ita honore superiorem fuisse ut dominium haberet supra Collegas, consequitur Calvinum nec videri fateri à Marco Episcopos habuisse dominium supra Clerum. Ne ergo in re manifestâ pluribus testimoniis certem, quam si opus esset cumulatius probare possem, tam ex Hieronymo quam ex Calvino, constat, neutrum eorum affirmare Episcopos per tot annos habuisse i-

stam

ctam superioritatem quam Dr Bancroftus eis videtur affingere, atque ita animi mei sensum exposui de utroque dogmate, quod honor tuus proposuit.

At cum Laudus ad dignitatem Cantuariensem evectus esset, eo crevit Prælatorum ambitio, ut *omnem potestatem, tum ordinis, tum jurisdictionis penes se solos statuerent, se solos Apostolorum successores jactitarent*, adeò ut senatus Parliamentarius, & conventus Theologorum, tandem jugum illud excuterent, & ejurarent. Quod illorum consilium multi ideo arrodunt, quia nihil de eo intelligunt. Vulgus non modo hominum, sed & Theologorum omnem imparitatem Ecclesiasticam fœdere solenni eliminari credit, cum tamen certum sit *eliminari illam solam Hierarchiam quæ tunc invaluit sc. regimen Ecclesiæ per Archiepiscopos, Episcopos, Decanos, Decanos & Capitula, Commissarios*, hoc professus est *Colemannus* in ipsamet illâ concione, quam habuit Sept. 29 1643 coram variis Nobilibus, Equitibus, Generosis, Chiliarchis, Capitaneis, multisque Theologis Londini commorantibus, & è Scoticanâ gente non paucis, cum fœdus icerunt (hanc fœderis expositionem, adeo non damnavit D. Com. ut sequente die actis ei per Chiliarcham Long ob laborem quem exantlarat gratiis, imprimendam curaret.) Idem de se multisque aliis testatur Gatakerus in tractatu Apologetico contra Lilium pag. 24. 25. illo

fœdere non obſtante liberum eſt Presbyterianis recipere *præſides Presbyteriorum ſive annuos ſive perpetuos, non principes cleri.* Et quidem in *declaratione de rebus* Eccleſiaſticis ſpem nobis fecerat *Sereniſſimus Rex fore ut* Epiſcopatus , *intra limites quos ei præſcripſit antiquitas, contineretur*, at nunc planè eâ de ſpe excidimus, & tales Epiſcopos Eccleſiæ Anglicanæ obtrudi cernimus, *quales ſine perjurio , graviſſimoque Eccleſiarum omnium reformatarum ſcandalo non poſſumus recipere.* Hoc ne *ex* ἀμετρίᾳ τῆς ἀνθολκῆς *ſcripſiſſe* videar, age quanti ſint apud nos Epiſcopi, & quomodo eligantur, videamus.

1. „ Cum Regi ſignificatum fuerit per decanum capituli diœceſin orbatam eſſe epiſcopo „ obſignato diplomate concedit capitulo facultatem eligendi, & ſimul mittit literas quibus „ nominat epiſcopum eligendum , atque ſic „ capitulo nihil aliud relinquitur, quam umbratilis quædam, & imaginaria nominati „ electio.

2. Epiſcopi noſtri diverſam habent conſe„ crationem à Presbyteris: quia ordine differre „ ſe dicunt à Presbyteris.

3. „ Singularem ordinationis Presbyterorum „ poteſtatem, excluſo clero, ſibi ſolis ven„ dicant, atque hanc ſibi maxime propriam „ & peculiarem non fratrum Presbyterorum „ voluntario conſenſu, ſed jure divino, aut „ ſaltem Apoſtolico.

4. „Jurisdictiones in foro interno, seu in „foro conscientiæ presbyteris competere di- „cunt, sed commissam tantum, & ab episcopo „delegatam, cujus vicarii sunt, cum ille solus „totius diœceseos pastor sit. Quare exercitium „hujusce jurisdictionis in foro conscientiæ „episcopis subditum esse volunt, ita ut præs- „bytero ordinato non liceat concionari, aut „sacramenta administrare, nisi facultate ab „episcopo prius concessa.

5. „Omnem externi fori jurisdictionem ex- „clusis presbyteris sibi solis vendicant, ita ut „eos consulere dedignentur, quod si eorum „consilio aliquando utantur, illud non ex ne- „cessitate, sed liberâ suâ voluntate fieri di- „cunt, & presbyterorum suffragia nolunt „esse decisiva, sed solum consultiva & deli- „berativa.

6. „Excommunicandi potestatem sibi solis „arrogant, ut & solvendi à sententiâ excom- „municationis latâ, soli clericalem disclipli- „nam exerçent, aut per se, aut per (N. B.) „officiales cancellarios à se deputatos, qui „Sacro Præsbyteratus ordini nunquam initiati „fuerunt.

7. „Singulares illas Prærogativas supra „Presbyteros & Presbyterorum collègia ju- „re divino sibi vendicant, & episcopa- „tum necessarium esse dicunt, & presbyte- „ros aliarum Ecclesiarum reformatos fratres

„ non agnoſcuunt, ſed ſi apud nos frui velint „ beneficio Eccleſiaſtico, reordinant. Hujuſmodi Epiſcopos antiquitatem nullatenus agnoviſſe abunde probarunt Blondellus, & quiſquis autor erat *Hiſtoriæ motuum nuperorum in Scotiâ*, cujus penecillo Epiſcopos noſtros depinximus; Meum erit evincere, modernas Eccleſias eoſdem damnare. Libet Eccleſias diſpeſcere in Lutheranas, & Reformatas, non quod Lutheranæ reformatæ non ſint, ſed quod non ſoleant κατ' ἐξοχὴν ita appellari. Durellus pag. 4. 5. pertendit *dari in omnibus Eccleſiis quæ Auguſtanam confeſſionem ſequuntur, vel Epiſcopos & Archiepiſcopos, vel Abbates & Præpoſitum, vel certè Superintendentes, qui nomine potius quam re ab Epiſcopis Anglicanis diſſentiunt.* At alia mens Amyraldo Irenic: pag. 196. *pati nos decet ut inter eos vigeat ordo ſuperintendentium, qui & multas utilitates & commoditates habet, & multum ſubſidit infra autoritatem Epiſcoporum.* Eccleſia Wittenbergica laudat (artic. de ordine) ſententiam Hieronymi in quâ aſſeritur *identitas Presbyteri & Epiſcopi.* In Synodo Cracovienſi Anno 1573. convenerunt miniſtri & ſuperintendentes confeſſionum Auguſtanæ, fratrum Bohemorum, & Helveticæ. Quid ibi fit? ex Xantenſi Synodo conſtitutiones leguntur de ſuperintendente, ut certo in loco fungatur Officio Miniſtri, & ut munus ejus (N. B.) a Synodo ad Synodum duret, &

juxta

,, juxta Sententiam Synodi, (N.B.) aut is retineatur, & approbetur, aut alius eligatur, & constituatur. In ordine Ecclesiastico Bugenhagii Lubecensibus, Hamburgensibus, Brunswicen-,,sibus scripto Anno 1531. mentio fit de superin-,, tendente, sed cui injungitur ut certo in loco ,, conciones habeat suas, nec non adjungatur ei ,, adjutor. Ne nimius sim, nulla est Ecclesia Lutherana, quæ Episcopos quales sunt in Angliâ nostrâ non impugnat: Habemus Lutheranorum concordiam Lypsiæ impressam in quâ continentur Augustana confessio, & pro eadem apologia, Articuli Smalcaldici, Lutheri Cathechismus major & minor, ex hisce libris Symbolicis constat quænam sit Lutheranorum Sententia de Episcopatu. Certum est Melancthonem Episcopis in Augustanâ confessione aliquid concessisse, quo nomine quantum a fratribus incusatus fuerit, ipse non uno in loco conqueritur. At nunquam Melancthoni in mentem venit Episcopum jure divino esse Presbytero superiorem, aut soli Episcopo competere potestatem vel jurisdictionis, vel ordinis. Subscripsit enim Articulis Smalcaldicis, in iis autem titulo de potestate & jurisdictione Ecclesiasticâ ea dicuntur quæ Hierarchiam Anglicanam plane evertunt: Evan-,, gelium tribuit his qui præsunt Ecclesiis man-,, datum docendi Evangelii, remittendi peccata, ,, administrandi Sacramenta, præterea jurisdi-,, ctionem. Ac omnium cofessione (N.B.)

etiam

" etiam adversariorum, liquet hanc potestatem
" jure divino communem esse omnibus qui præ-
" sunt Ecclesiis, sive vocentur pastores, sive
" presbyteri, sive Episcopi, ideoque Hierony-
" mus, &c. Sed una res postea fecit discrimen
" Episcoporum & Pastorum viz Ordinatio.
" Quia institutum est, ut unus Episcopus ordi-
" naret Ministros in pluribus Ecclesiis. Sed cum
" jure divino non sint diversi gradus Episcopi &
" Pastores manifestum est ordinationem a Pa-
" store in suâ Ecclesiâ factam jure divino ratam
" esse. Paulo post: constat jurisdictionem illam
" communem excommunicandi reos manife-
" storum Criminum pertinere ad omnes Pasto-
" res hanc tyrannide ad se solos transtulerunt, &
" ad quæstum contulerunt. Vix faciunt hæc o-
" pinor ad salivam Durelli, in iisdem tamen Ar-
" ticulis sunt alia ejusdem farinæ Art. 10 3[æ] par-
" tis. Si Episcopi recte officio suo fungerentur,
" & curam Ecclesiæ & Evangelii gererent,
" posset illis (N. B,) nomine caritatis & tran-
" quillitatis non ex necessitate permitti, ut nos
" & nostros concionatores ordinarent & con-
" firmarent, hac tamen conditione, ut sepo-
" nerentur omnes larvæ, præstigiæ, delira-
" menta, & spectra pompæ ethnicæ. Quia
" vero nec sunt, nec esse volunt episcopi, sed po-
" litici dynastæ, & principes, nec concionantur,
" nec docent, nec baptizant, nec cœnam admi-
" nistrant, nec ullum opus Ecclesiæ præstant,

" sed

„ ſed eos qui vocati munus illud ſubeunt, per-
„ ſequuntur, & condemnant, profectò ipſo-
„ rum culpâ Eccleſia non deſerenda, nec Mi-
„ niſtris ſpolianda eſt.

Erat in animo (mi Theophile) tranſcribere quædam huc facientia ex Syſtematibus & locis communibus Theologorum celebriorum qui confeſſionem Auguſtanam invariatam ſequuntur, ſed metus ſuborituri tibi tædii ſufflaminat. Confero me ad Eccleſias Reformatas: hac tamen proteſtatione priùs factâ, quod ſi Durellus vel unum Theologum Lutheranum advocare poſſit, qui epiſcopum qualem prius deſcripſi non improbat, herbam ei porrigam.

In confeſſione Helveticâ quam probarunt Eccleſiæ Anglicæ, Scoticæ, Gallicæ, Belgicæ, Polonicæ quoque, Hungaricæ atque Germanicæ multæ cap. 18. dicitur diſertè. Data
„ eſt omnibus in Eccleſiâ miniſtris una & æqua-
„ lis poteſtas ſive functio: certè ab initio epiſ-
„ copi vel presbyteri Eccleſiam communi ope-
„ râ gubernaverunt, nullus alteri ſe prætulit,
„ aut ſibi ampliorem poteſtatem Dominiumve
„ in Epiſcopos uſurpavit, interea unus aut cer-
„ tus aliquis miniſtrorum cœtum convocavit, &
„ in cœtu res conſultandas propoſuit, ſententias
„ item aliorum collegit, denique ne quæ orire
„ tur confuſio pro virili cavit. Eccleſia Gallica-
„ na in confeſſione exhibitâ Carolo nono ar-
„ tic. 30. credimus omnes veros paſtores,

,, ubicunque locorum locati fuerint, eadem & ,,æquali inter se potestate esse prænditos, sub unico illo capite, summoque & solo universali ,, Episcopo Jesu Christo. Ac proinde nulli Ecclesiæ licere sibi in aliam imperium aut dominationem vendicare. In disc. Ecclesiæ Gallicanæ ,, c. 1. art. 18. rejiciuntur nomina superioritatis, ,, quemadmodum Seniorum Synodi, Superintendentium & similium: In ordine Genevensi non longe ab initio dicitur. ,, Si Ecclesiam cupiamus integram, oportet observare istam regiminis formam sc. per Pastores, Doctores, Seniores & Diaconos. ,, Confessio Belgica artic.31. ,,Ubi locorum sunt verbi Dei ministri, ,,eandem illi, & æqualem omnes habent tum ,, potestatem, tum authoritatem, ut qui sint omnes æque Christi unici illius Episcopi universalis, & capitis Ecclesiæ, ministri. Ecclesiam Scoticanam ab initio floruisse sine episcopis certissimum est, quicquid contra cornicatur Spotswoodus. Sub primis restitutæ illius ecclesiæ initiis legimus de superintendentibus, sed qui eligebantur ab ecclesiis quas curabant, ac Synodis tenebantur rationem reddere omnium actionum, quarum judicio sese submiserunt. Imo creabantur isti superintendentes ab iis qui ipsi non erant superintendentes. At apud fratres Bohemos saltem sunt Episcopi sive vigiles, aut antistites: Certe: sed qui ab Episcopis Anglicanis multum distant. 1. Enim Ministrorum omnium suffragiis

ſragiis eliguntur. 2. Dignitas eorum præ cæteris Miniſtris non in honorum, aut redituum ſed laborum, & præ aliis curarum prærogativâ fundatur. *Qui Major eſt inter vos ſit tanquam minor, & qui præcedit tanquam Miniſtrator.* Et juxta Apoſtolorum Canones Presbyter & Epiſcopus unum idemque ſunt. 3. Excommuncatio Miniſtri non illi, ſed toti Synodo competit. 4. Tenetur conſeniorum judicio ſubeſſe, admonitionemque, conſilium & increpationem admittere. In ordine Eccleſiaſtico Haſſorum qui prodiit. Anno 1566. agitur ſingulari capite de vocatione, electione, & ordinatione Epiſcopi aut ſuperintendentis; at quale ſit iſtius ſuperintendentis Officium diſcimus ex Zepero: Unum „ quendam miniſtrum, ætate, eruditione, zelo, „ pietate, experientiâ, aliiſque donis ſpiri- „ tualibus præſtantiorem communibus ſuf- „ fragiis elegerunt Eccleſiæ, qui ſecundum ver- „ bi divini normam, & leges ei conſentaneas, à „ Synodo Miniſtrorum & Magiſtratu pio, tan- „ quam nobiliori Eccleſiarum membro unani- „ mi conſenſu & approbatione receptus, ſine „ primatus cujuſdam, ſuperioritatis, & Domi- „ nii in collegas & confratres uſurpatione, „ aut e communi Miniſterij ordine, officio, „ & legibus exceptione, & immunitate, pri- „ mariam Eccleſiarum curam humeris ſuſtine- „ ret. Ecquem eſſe putes qui contra teſtimonia tam diſerta quicquam hiſcere audeat? Et

„ tamen

tamen Durellus mire sibi persuadet, si Synodus convocaretur ex reformatis ecclesiis eam pro regimine Ecclesiastico Anglicano pronunciaturam, experiamur de singulis, pag. 117. Ecclesias Belgicas approbare Hierarchiam Anglicanam quatuor argumentis contendit, sed tam futilibus, ut nauseam creatura sint, dubio procul, cordato lectori, quia tamen secundum iterum inculcat pag. 268. illud ad examen revocare non pigrabor. *Bogermannus* in *Synodo Dordracenâ quoties allocutus est Episcopum Landaffensem solebat illum præsulem reverendum & reverendissimum in Christo Patrem salutare.* Ergo *Ecclesiæ Belgicæ approbant Hierarchiam Anglicanam*, Ecquid non despuis Theophile? pari ratione colligas Ecclesiam Anglicanam approbare Papatum, quia Rex Carolus imus cum Princeps esset, in Epistolâ quam ad Papam conscripsit, eum *Sanctissimum Patrem* compellavit, aut Calvinum Pontificiæ religioni addictiorem fuisse, quia *Regem Galliæ regis Christianissimi titulo insignivit.* Ecclesiis equidem Belgicis adeo non placent Episcopi, ut ab ipsis *Inspectoribus* abhorreant, atque cum forte in quâdam Belgii Synodo mentio facta esset de iis introducendis *Sibrandus Vomelius* pastor Frisius ordinem *Inspectorum* integro libello exagitavit: Anno 1605. 2° Probat pag. 120. 121. *Ecclesiam Gallicanam* stare a partibus „ præsulum Anglicanorum, eo quod Joannes „ Antonius post colloquium Possiacum quam

„ pri-

„ primum reformatam religionem amplexus „ est, a Gallis unanimiter ut verus episcopus „ agnitus est, & receptus. Recte, agnitus est ut verus episcopus i. e. agnitus legitimus verbi concionator, non agnitus est perpetuus Presbyterii præses, multò minus ei concessum est omnia nutu suo dirigere, non expectato Presbyterii consensu. Incessit animum boni viri scrupulus, an possit munus pastoris obire, eo quod non haberet ecclesiæ & populi confirmationem seu electionem inde (utar ipsissimis verbis Petri Martyris in Epistola ad Bezam)

Seniores Ecclesiæ reformatæ accersivit, rogavitque, ut pie ac prudentur dispicerent, an eum vellent eligere, & confirmare, ac pro Episcopo habere, quod si judicarent faciendum, se daturum operam ut sicut cœpit ita pergeret, ecclesiam sibi commissam docendo & hortando, pro viribus ædificare, & augere, sin verò existimarent illum minus idoneum ad tantum munus, libere atque apertè dicerent, se autem paratum esse loco cedere, modo ei liceat in ecclesiâ reformatâ vivere, juxta sanctam Evangelii disciplinam. Rogavit ut ea de re mature in Ecclesiâ deliberarent quod cum factum esset, ab omnibus unanimiter ut verus episcopus agnitus est & receptus Nov. 16. 1561.

Sed ut omnibus constet quam vel oscitanter, vel sublestè hac in causa egerit Durellus verba ejus Anglicana, ut & Gallica, Authoris Hi-

ſtoriarum in regno Galliæ, utraque latinitate donata, & juxta ſe poſita Lectori penſitanda exhibebo.

Durell. pag. 120. 121.

Iohannes Antonius de Illuſtri familiâ Coraciolorum, filius Illuſtr. Principis Melfenſis, vir bene eruditus, cum eſſet Epiſcopus Trecenſis in Provinciâ Campaniæ, convictus eſt de veritate doctrinæ, quam profitentur Eccleſiæ reformatæ, aſt cum cuperet converſionem ſuam prodeſſe plebi ſuæ diœceſios, quod quidem fieri vix poſſe credidit, niſi ii qui jam amplexi eſſent reformatam religionem, ſeſe ſuo regimini permitterent, eumque agnoſcerent pro Epiſcopo & Paſtore, eum in finem ſeſe iis applicuit, qui quidem eum agnoverunt, & regimini ejus lubentiſſimè obtempera-

Hiſtoria Eccleſiaſtica p. 767. Tom. 1.

„Sub finem Septembris D. Antonius „Coraciolus, Epiſcopus Trecenſis, reverſus e Colloquio „Poſſiaceno (ubi utcunque profecerat) „ſollicitatus a quibuſdam Principiſſis, a„liiſque dominis Aulicis, comparuit coram Synedrio Ec„cleſiæ Trecenſis, „errores ſolenniter „agnoſcens, ac rogans ut ad mini„ſterium admitteretur, quâ de re cum „contrariæ eſſent Sententiæ, aliis exiſti„mantibus magni uſus „futurum eum in Pon„tificiis ad ſuas partes attrah-

runt, hæc eorum submissio approbata est unanimiter, ab omnibus eorum fratribus, ut & à Petro Martyre, cum pertransiret illud oppidum in reditu a Colloquio Possiaco.

„ attrahendis, aliis verò (nec sine causa) „ suspectam habentibus levitatem & vitam impudicam hujusce Episcopi huc „ usque nimis notam, „ conclusum est, exquirenda esse suffragia ministrorum, qui adhuc congregati erant Possiaci, quibus utcunque perplexis propter varias circumstantias, quæ publicabantur, „ consilium petitum est ab Ecclesiâ Genevensi, „ cujus opinio Scriptis consignata reperitur in „ Latinis Responsionibus Joh. Calvini, interea Trecis transivit magnus ille vir Petrus „ Martyr, rediens Possiaco ad suam Ecclesiam „ Tigurinam, cujus consilio Episcopus factâ „ abjuratione & subsignatâ confessione fidei, „ postquam promisisset (N. B.) se Episcopatum suum deserturum admissus est ad ministerium, non tamen sine contradictione, nam „ ei se opposuit unus Pastorum nomine Petrus L' Roy, nihilominus deserto Episcopatu, acceptis quibusdam pensionibus, quas regina „ ipsi concedi jussit, concionatus est, sed verbis „ abundabat magis quam ullâ aliâ re. Verum „ pessimè postea se gessit, ut dicetur suo loco, „ sed quicquid fuerit Ecclesia Trecensis crevit.

At obstrepit infœlix Durelli ingenium ex Thuano Tom. 2. ad Anno 1561. *Præsules*

Pontificios exemplum veritos apud Regem pervicisse ut hic Antonius dignitate moveretur; Bene habebat erat quod exemplum vererentur, si enim hoc obtineat nullos Episcopos ritè vocari, nisi qui *Seniorum* & *Plebis* suffragiis fuerint electi, actum planè est de *Papa Romano*, actum de *Episcopis Papanis*, actum etiam de *Episcopis Anglicanis*, in quorum electione & vocatione, quam nullæ sint partes Seniorum vel plebis nimium notum est, verebantur etiam præsules ne assiduitate Antonii in prædicando Evangelio, illorum vel sugilletur negotium, vel damnetur otium, atque utinam non esset, cur & nostri præsules hac ex parte pertimescerent, certè priusquam grassaretur apud nos bellum Civile, adeo eviluit inter Episcopos prædicandi munus, ut quidam ex iis *Usherum Archiepiscopum Armachanum* eo quod in concionibus frequens esset, non erubesceret appellare *A Prating Coxcombe* quâ phrasi nihil est apud nostrates ignominiosius: alter adhuc superstes (& supersit precor dum pœnitentiam egerit) ausus sit, *Deo gratias agere quod nullam per totam suam diœcesin Lecturam haberet, & pastorem quendam suspendere ob habitam tempore pomeridiano diei dominicæ concionem Funebrem*; & ne videantur sine ratione insanire prætexunt, *prædicationem, necessariam fuisse quidem cum in cunis vagiret Ecclesia, non tamen adeo necessariam esse postquam adoleverit*: Nimirum sufficit hodie ad ingenerandam & foven-

vendam pietatem, *si scripturæ sacræ absque omni enarratione legantur*, Quæstiones & Responsiones Catecheticæ *nude recitentur*, Preces Communes *fundantur*, hinc sollicitè cavetur ne preces istæ, sed conciones potius decurtentur. Non ea erat mens antiquorum nostrorum Theologorum, a quibus approbata est Helvetica Confessio, quæ sic statuit c. 23. ,, Modum ,, esse decet ut in re qualibet, ita & in precibus ,, publicis, ne nimis fiant prolixæ & molestæ, ,, cedant ergo potiores partes in cœtibus sacræ ,, Doctrinæ Evangelicæ, caveaturque ne nimis ,, prolixis precibus fatigentur in cœtu populi, ,, ut cum audienda est prædicatio Evangelii, vel ,, egredi ex cœtu, vel hunc in universum solvi ,, cupiant defatigati: Male metuo ne & ipsæ *preces communes* in contemptum abeant, & ceremoniis choreisque cedant, refert enim, R. A. (Theologus si quis alius mentiri nescius) in *vindiciis pietatis* pag. 132. *Liturgicum quendam pro concione dixisse in Templo Beatæ Mariæ Oxoniensi observationem diei dominicæ sitam esse in officiis partim ceremonialibus, partim substantialibus: Prædicatio*, inquit, *est ceremonia religiosa, oratio est ceremonia religiosa, sed genuflexio ad nomen Iesu, statio dum leguntur Symbola & Evangelia, piæ & religiosæ epulationes, piæ & religiosæ saltationes, sunt substantialia diei Dominicæ.* Et Episcopus ille de quo supra memini, *præcepto suo diligenter cavit, ne Presbyteri auditores suos in legendis precibus nimis diu detinerent*

rent quo vacarent encaniis celebrandis, in encaniis autem (vulgo Wakes) *luxu diffluere & plane Bacchanalia vivere solet populus Anglicanus.*

At de diverticulo in viam. Petrus Molinæus (ait Durellus pag. 150. 260.) in Thesibus Sedanensibus asserere non dubitavit *Episcopos Angliæ post conversionem ad fidem, & ejuratum papismum fuisse fideles Dei servos, nec debuisse deserere vel munus, vel titulum Episcopi.* Rectè quidem Molinæus. Non debebant munus & titulum Episcopi deserere, i.e. non debebant omnia ad se rapere, sed assiduo concionari, & potestatem, tum ordinis tum jurisdictionis cum Presbyteris communicare, hoc si facerent de titulo *Episcopi* nullam iis litem moveremus.

3. Probare satagit Durellus ecclesiam Genevensem quæ Presbyterianismi vulgò parens creditur, Hierarchiam Anglicanam non damnare pag. 150. 151. &c. eo quod senatus populusque Genevensis responderit. *Duci Sabaudico, Episcopo reditum liberum fore, modo sui nominis memor Episcopum secundum Dei verbum agere velit.* Quis quæso Presbyterianus tantundem non diceret? ne tamen nimium tribuisse videretur Durellus Ecclesiæ Genevensi addit. pag. 160. *se vix posse condonare ei quod in locum Episcopi ejecti alium non surrogaret, nisi moveret eum authoritas Hookeri, qui pronunciat* ἀδύνατον *fuisse, ut in isto rerum statu crearetur novus Episcopus.* Magnas sane Durello debent gratias Genevenses quod non

non credat eos obligari ad impossibile. Verum cum Hookeri ἀδυναμία sit merum figmentum ex manifestâ ἀνιστορησίᾳ natum, non magis rediit in gratiam Ecclesia Genevensis cum pastore Sabaudiensi, quam cum duce Sabaudiensi, sed nec opinor redibit.

At Calvinus regimen Hierarchicum approbavit maxime, & credidit, illud prout indubie est, instiтutionis esse Apostolicæ Durell. pag. 161.

Obstupuisti opinor (Theophile) cum hæc legeres, *& vox faucibus hæsit.* Num Calvinus quem ut magistrum suspiciunt Presbyteriani, in cujus manes tam impotenter debacchantur Hierarchici, Episcopatum institutionis esse Apostolicæ credidit? hoc si probatum det Durellus ad Pollinctorem mittat illicò, qui Ministrorum ἰσοβαθμία funus faciat, & disciplinam Genevensem efferat ac condat. „Huc (inquit „spectare videntur, quæ scripsit, Calvinus „ad Sadoletum Cardinalem, disciplinam qua„lem habuit vetus Ecclesia nobis deesse, neque „nos diffitemur, sed cujus erit æquitatis nos „eversæ disciplinæ ab iis accusari, qui & eam „soli sustulerunt penitus, & cum postliminio „reducere conaremur, nobis hactenus obstiterunt. Quantum ergo audio regimen Hierarchicum, est disciplina illa quam soli Papani sustulerunt, & quæ ne in ecclesias Reformatas reduceretur obstiterunt. Ecquid erat sanum sinciput Durello quum hæc scriberet? Sed laudat etiam epistolam ad veterem amicum

tunc præsulem pag. 162. in eâ scribit Calvinus *Episcopatum, à Deo profectum esse, & episcopi munus Dei authoritate constitutum & legibus definitum.* Certe, episcopatus, Calvino, erat juris divini sed episcopatus *gregis*, non, *cleri*. Nondum finis nugandi, provocat enim pag. 163. ad epistolam quam Serenissimo Poloniæ regi inscripsit Calvinus, in quâ fatetur veterem „ ecclesiam Patriarchas instituisse, & singulis „ etiam Provinciis quosdam atribuisse prima-„ tus, ut hoc concordiæ vinculo melius inter „ se devincti manerent Episcopi, quemadmo-„ dum si hodie illustrissimo Poloniæ regno „ unus præesset Archiepiscopus, non qui Do-„ minaretur in reliquos, vel jus ab illis erep-„ tum arrogaret, sed qui ordinis causa in Sy-„ nodis primum locum teneret, & sanctam „ inter collegas suos, & fratres unitatem fo-„ veret. Essent deinde vel Provinciales, vel „ urbani episcopi, qui peculialiter ordini con-„ servando intenti forent. Sicuti hoc natura „ dictat unum ex singulis collegiis deligendum, „ cui præcipua cura incumbat. Vetus ecclesia (bone Durell) non est Apostolica ecclesia, unicum hoc tibi possit sufficere, sed respondeat amplius pro Calvino Witak: contr. 4. qu. 1. cap. 2. *Dat quidem Calvinus fuisse olim in singulis Ecclesiis Episcopos singulos, in provinciis Archiepiscopos, & Patriarchas, sed nullum hic Calvinus, aut Episcopis aut Archiepiscopis Principatum, vel Dominium in reliquos fratres tribuit.* Imo respondeat

ipse

ipſe Calvinus Inſt. lib. 4. cap 4. „ Non ſic
„ honore, aut dignitate ſuperior erat Epiſco-
„ pus, ut Dominium in collegas haberet, ſed
„ quas partes habet conſul in Senatu, ut refe-
„ rat de negotiis, ſententias roget, conſu-
„ lendo, monendo, hortando aliis præeat, au-
„ thoritate ſuâ totam actionem regat, & quod
„ decretum communi conſillo fuerit, exequa-
„ tur, id muneris ſuſtinet Epiſcopus in cœtu
„ Presbyterorum, atque id ipſum pro tempo-
„ rum neceſſitate fuiſſe humano conſenſu indu-
„ ctum fatentur ipſi veteres. Ab eodem Cal-
„ vino in 1. Cor. 5. profecta illa vox quam au-
„ res Durellianæ nequeunt ferre. A Chriſti,
„ Apoſtolorumque inſtituto, ab ordine ec-
„ cleſiæ, ab ipſâ denique æquitate alienum eſt,
„ penes unum hominem hoc jus deponi, ut
„ quos velit arbitrio excommunicet; legantur
quæ ibi ſequuntur, quæque commentatus eſt
idem in Actor. 15. concederet Calvinus quod
& nos concedimus, ut ille cui omnium conſen-
ſu præſidendi partes delatæ ſunt honoris præro-
gativâ cæteris antecellat, nullam unquam ag-
noſcit προεδρίαν poteſtatis, ſive functionis, &
muneris diſtincti, nec nos agnoſcimus. Ea-
dem *Clariſſimo Bezæ* mens quem fruſtrâ ad par-
tes ſuas ſollicitat Durellus pag. 167. 168. nul-
libi ille, ordinem quem priſci apud ſe ædifican-
dis Eccleſiis accommodum putarunt, inſectatur,
ſed tamen ordinis hujus in ſuperioritatis & im-

 perii

perii gradum mutationem paſſim damnat. Nimis notum hoc ex tractatu, quem de diverſis miniſtrorum gradibus inſcripſit. Hac unâ obſervatâ diſtinctione ſordent quæcunque vel ex *Bucero*, *Zanchio*, *Amyraldo*, *Ludovico Capello*, *Danæo*, *Bullingero*, *vel Principe Anhaltino*, *Iacobo Lectio*, *Cauſabono*, *Salmaſio* ad Epiſcoporum [illegible]μησιν ſtatuminandam adducit Durellus, cui ſolens eſt teſtimonia numerare potius quam ponderare. Bullingerum, & Martinum Bucerum non alias aſſignare Epiſcopo partes, quam aſſignavit Calvinus diſco ex Gerſone, Bucero pag. 290. 291. ab hiſce diverſum non abire Hieronymum Zanchium conſtat ex eodem pag. 292. 293. Petrus Martyr ſumme laudat Apologiam pro Eccleſiâ Anglicana ab incomparabili Juello conſcriptam *hinc infert Durellus eum Hierarchiam Anglicanam approbâſſe, ut & omnes ritus, ac ceremonias in ea inſtitutas p.* 252. At ſi Apologiam illam perlegiſſet ejuſque defenſionem, non ignoraſſet a Juello *purgari Aerium ab Hæreſi, & diſcrimen inter Epiſcopum* & *Presbyterum ab humanâ inſtitutione derivari.* Capellus vero & Amyraldus in Theſibus Salmurienſibus de diverſis miniſtrorum gradibus, & excommunicatione datâ operâ probant, neque poteſtatem ordinis, neque juriſdictionis ſolis Epiſcopis competere. Legantur iſtæ theſes ut de immani Durelli audaciâ conſtet.

At nihildum reſponſum eſt Spanhemio & Dio-

Diodato. Nec est quod respondeatur. Spanhemius (de quo Durell. pag. 170.) Usserium (quem inter veros Hierarchicos collocandum sæpiustule negat Heylinius, quique nullis quam Presbyterianis flebilior occubuit) Reverendissimum Amplissimumque Præsulem, & totius Hiberniæ primatem salutat, precaturque ut Ecclesiarum Præsulibus sua constet authoritas, ego identidem precor ut Præsulibus Ecclesiæ sua constet authoritas. Qui enim *bene præsunt digni sunt duplici honore*, præsertim qui *laborant verbo & doctrinâ.* Nec habent Præsules Anglicani paratiorem ad ὑπεροχὴν suam retinendam viam, quam si illam cum prædecessoribus suis agnoscant, esse juris tantum ecclesiastici. Nam ut arcus nimiâ intensione frangitur, sic & illi nimium intendentes suam authoritatem & dignitatem eâ penitus exciderunt, instar Cameli in fabulâ, qui quod cornua affectasset, etiam & auribus mulctatus fuit. Diodatus illud unum profitetur „horrore eum & socios concus-
„ sos fuisse ad versam pulcherrimam inter nos
„ Ecclesiæ faciem, dum concursus bellicos, &
„ ferales populi cum Rege & ovium cum aliis o-
„ vibus, imo & cum pastoribus audirent referri.
„ Hinc cernimus (inquit Durellus, pag. 172.)
„ magnum hunc & pium virum obstupuisse ad
„ versam subito pulcherrimam Ecclesiæ nostræ
„ faciem, & cohorruisse ad auditam ovium con-
„ tra pastores suos rebellionem, per pastores in-

telle-

„ tellexit Reverendiſſimos Epiſcopos, nam „ contra eos intentata erat horribilis rebellio in „ hâc eccleſiâ, quod omnibus innoteſcit. Sc. intellexit paſtores dictos à non paſcendo, quorum nomen nunquam plebs audiverat, per quos ſtetit, ne paſtores proprios audiret. Nihil Diodatus de horribili rebellione, nihil de rebellione, ſed nec poteſt eſſe rebellio apud Anglos niſi contra ſupremam poteſtatem. Sin occurrat in Diodati literis Genevæ conſcriptis, quod Hierarchiæ Anglicanę faveat, datę ſunt ab aliarum Eccleſiarum Paſtoribus epiſtolæ ad Theologos Weſtmonaſterienſes, quæ gratulantur iis feliciter exantlatum laborem in abolendis Epiſcopis & Ritibus. Excudentur brevi quod voveo pariter & ſpero eæ omnes uno volumine. Interim commendatiſſimas haberem literas Eccleſiarum Walachrianarum quas conſiderationi ſuæ quarundam controverſiarum præfixit Gulielmus Apollonius.

Quid plura? Epiſcopatus Anglicanus adeo non placet tranſmarinis, ut noſtris Theologis Politiciſque vehementer diſplicuerit. Latimerus, Hooperuſque erant inter Epiſcopos, at uterque damnat Epiſcopos, qui ſeſe negotiis ſecularibus ingerunt, & juriſdictionem temporalem exercent. Hic in commentario ſuper Decalogum, ille in concionibus de Aratro: At hodierni Epiſcopi Barones ſunt, & præcedentiam habent præ aliis regni Baronibus, non modo

modo in privatis congressibus, sed etiam in supremo regni concilio, *Parliamento*. Non ineptos se putant quibus officium Eirenarchæ Custodis magni signi, Eleæmosinarii, Consiliarii, secretioris demandetur. De singulari exercitio potestatis, aliorumque deputatione ad ejusdem exercitium audiatur Baconus non hominis sed scientiæ nomen.

Duæ sunt, inquit, circumstantiæ in Episcoporum administratione, in quibus nunquam mihi satis fuisse factum confiteor. Vna est, singulare exercitium authoritatis, altera ejusdem deputatio. Quod ad primam, Episcopus confert ordines solus, excommunicat solus, judicat solus. Hoc videtur esse absque omni fere in regimine exemplo, & proinde verisimile est irrepsisse degenerantibus & corruptioribus seculis. Videmus summos Reges & Monarchas suum habere Consiliariorum senatum. Nulla est Curia temporalis altioris naturæ ullubi, ubi authoritas in unius persona residet. Bancus Regius, Bancus communis communium placitorum, & scaccarium (Utitur translator juridicorum stilo sicut Camdenus in Brittannia*) sunt Banci vel fora plurium definito numero judicum. Cancellarius Angliæ habet parastasiam duodecim Magistrorum Cancellariæ. Magister generalis Curiæ VVardorum habet Curiæ suæ senatum, sic & Cancellarius Ducatus. In scaccario Dominus Thesaurarius cum Cancellario & Baronibus conjunguntur. Magistri Requestarum semper uno plures. Aßissarum justitiarii semper duo.*

Dominus

Dominus præses in limitanea regione & plaga Septentrionali habet senatum: Camera stellata est cœtus consiliariorum Regis, Dominis spiritualibus & temporalibus aspersus. Ita ut in omnibus Curiis qui præcipuus, semper habeat Collegas, aut Assessores. Simile reperiri potest in aliis rite administratis apud exteros regnis, ubi jurisdictio adhuc magis distribuitur, ut in Curiis Parliamentorum Galliæ & aliis locis. Nemo negabit actus, qui exercentur per jurisdictionem Episcopi non minoris esse momenti, quam qui in civilibus Curiis. Nam hominum animæ majoris pretii sunt quam corpora, sic etiam existimatio. Habent suas infirmitates Episcopi, nec exempti sunt à communi illa maledictione in omnes viventes denunciata, Væ soli, nam si ceciderit, &c. Imo authoritas causarum Spiritualium primum concessa, pluribus commendatur, dic Ecclesiæ, quod non fit in temporalibus. Et in causis communibus Ecclesiastici regiminis habentur totius Cleri conventus in Conciliis, æque ac ordinum in Comitiis. Vnde igitur singulare istud jurisdictionis exercitium? Certe judico, & non absque ratione, ut arbitror quod ab initio non fuit ita, & quod Decanus & Capitula erant Concilia juxta Episcoporum sedes & Cathedras, erantque illis Presbyteria & Consistoria, & immiscuisse se non modo redituum & bonorum administrationi, sed etiam & multo magis jurisdictioni Ecclesiasticæ. Sed illud probabile est & Decanum & Capitulum, in rebus quæ lucrum & mundum spectabant, pertinacius adhæsisse Episcopo, nec suum jus amittere voluisse, sed quod ad jurisdictionem

onem quia æstimabant rem laboris & aßiduæ inspectionis plenam, permiserunt Episcopo irreptare, & usurpare, idcirco durat unum, interiit alterum. Et videmus Pontificem Romanum (fas est ab hoste doceri, & absque dubio prima illius Ecclesiæ instituta erant præstantißima) omnem Ecclesiasticam jurisdictionem exercere quasi in Consistorio. Et ex quibus consistit istud illius consistorium, nonne presbyteris Paræcianis Romæ, qui se Cardinales indigitant, à Cardinibus mundi, quia venditat se universalem totius orbis Episcopum. Atque iterum quasdam ejus umbras durare videmus, in quantum Decanus & Capitulum pro forma eligunt Episcopum, quod in jurisdictione summum est, & quod, quando Episcopus confert ordines, si qui fortuito adsunt Presbyteri advocat, ut una cum ipso manus imponant, & quædam alia particularia sunt. Idcirco id videtur mihi pium & æquum, & primæ institutioni consentaneum, ut Episcopi in causis gravioribus, & quæ spiritualem postulant dijudicationem, ut ordinatione, suspensione, deprivatione Ministrorum, excommunicatione ad genuinum & proprium usum restituta, ut post indicabitur, sententia ferenda in validitate matrimonii & legitimationibus, judicio causarum criminalium, ut simoniæ, incestus, blasphemiæ & similium, non soli & absque assistentia procedant. Qui articulus reformationis talis est ut institui poßit sine strepitu, & res illius naturæ quæ addet robur Episcopis gratiam conciliabit inferiorum graduum Prælatis, & fœliciorem processum & determinationem causarum

rum, quæ agitabantur. Et ut optarem robur illud addi Episcopis tuis in senatu, ita non indignum est Majestatis vestræ Regiæ pensiculatione, num convenire judicaverit corroborandum generale Cleri consilium domum Convocationis, cujus potestas tunc cum pars Regni suspecta erat, ob homagium non multos abhinc annos præstitum Pontifici Romano, cohibita fuit, qui ordo nulli jam cedit in fide & obsequio erga Majestatem vestram.

Quod ad secundam circumstantiam, nempe deputationem authoritatis ipsorum, attinet, neque illius certum & firmum fundamentum video, ut quæ ab exemplis & regulis recti regiminis aliquantulum discrepet. Episcopus exercet jurisdictionem suam per Cancellarium, Commissarium, Officiales &c. Videmus in omnibus per orbem legibus munera quæ requirunt peritiam & fidem, non transferri aut exerceri per deputatum; nisi expresse contineatur in Originali & eo casu habetur legitimum. Nullus unquam judex in ullo foro constituit vicarium. Episcopus est judex, & quidem naturæ sublimioris. Vnde igitur prouenit, quod alium surrogat cum fiducia omnis, ut dictum, sit personalis & inhærens, nec in alium transferri poßit. Certe quod ad istud etiam, ab initio non fuit ita. Sed probabile est cum Episcopi nimium se addicerent pompæ hujus seculi, & evaderent Magnates in Regnis, Principum Consiliarii, delegasse jurisdictiones quæ magis propriæ erant, ut res conditionis longe inferioris, quam quæ amplitudinem illustrarent, & tunc instar Regum & Comitum Palatinorum volebant habere

Can-

Cancellarios & judices. Sed exemplis Regum & Magnatum se tueri jure non possunt. Nam duæ sunt rationes, ob quas Reges administrant jus per judices suos, licet ipsi sunt summi judices. Prima est, quia officia Regum sunt maxima ex parte hæreditaria: Et est regula juris, quod officia hæreditaria sunt res, quæ magis interesse quam fiduciam sonent, quippe quæ mulieribus, infantibus, lunaticis, idiotis, aliisque, qui inepti sunt ad jurisdictionem per semetipsos exercendam, deferri possint, & proinde secundum omnes leges talia per delegatos administrari possunt. Secunda ratio est propter jurisdictionis suæ amplitudinem quæ tanta est, quantam vel Natalium â majoribus, aut â Deo gladii jus effecerit. Idcirco Moses, qui gubernator erat populi non adeo numerosi ejusque congregati una in castra, non per provincias & civitates dispersi, & ipse spiritu extra ordinem instructus, non tamen par erat solus regendo per se populo, & judicium ministrando, sed, consilio soceri sui Iethronis à Deo probato substituit seniores & judices: multo magis id possunt alii Reges & Principes. Est & alia tertia ratio à presenti instituto non valde aliena, nempe quod Reges vel Rerumpubl. suarum respectu, vel patrimoniorum suorum amplitudinis ratione, sunt plerumque in causis partes, & tunc judices stant medii inter eos eorumque subditos. Sed in Episcopo nihil horum firmum est. Nam primum munus est electivum & ad vitam, non patrimoniale, nec hæreditarium, munus peritia, fiducia & donis idoneis dignum, quod ad secundam rationem, verum est, jurisdictio-

tionem ipsorum esse latam & amplam, & quod horæ ipsis dividendæ sunt secundum operam nœuandam tam in verbo & doctrina, quam in jurisdictione & regimine. Non tamen capio, posito, quod judicia in Curiis administrentur sincere & absque artibus obliquis excogitatis ad multiplicandas causas ob feodorum seu Salariorum questum, quin tamen Episcopus in causis majoris momenti per se judiciali munere fungi possit. Nam oculis nostris cernimus Cancellarium Angliæ expedire causas æquitatis totius regni, quod non provenit â præstantia personæ honoratissimæ, illius, qui nunc locum illum possidet, sed semper ita fuit, quamvis magis aut minus onerosum litiganti, quo magis vel minus valebat ille causas expediendi facultate. Si, quod ante dictum, oportere Episcopum laborando in Sermone & doctrina horas, ut plurimum, collocare, retorqueatur, regero, & Cancellarium negotiis Regni maxima ex parte otium suppeditasse, quippe, qui plerumque tales erant, ut in ipsorum consilia Reges nostri maxime recumberent. At Episcopus, cujus ditio non tam ampla, nec lites adeo multiplices, ubi referendi beneficium & certiorem reddendi per libellos ultro citroque missos inter viros delectos & idoneos ad actionum processus maturandos, aliaque adjumenta, quæ ordinarie occurrunt, in jurisdictione, obvia sunt, ipse munus suum obire potest. Est & aliud adminiculum. Causæ ad eum delatæ sunt de decimis, legatis, bonorum administratione, aliisque rebus testamentariis, item matrimonialibus, ministrorum accusationibus ad

suspen-

suspensionem, deprivationem, aut degradationem tendentibus, simonia, incontinentia, hæresi, prophanatione Sabbati, & id genus aliis, quæ aliis offendiculo sunt. Harum duæ primæ, meo judicio, cæteris absimiles sunt, nempe de decimis, & testamentariis. Sunt enim res natura sua temporales & emolumentum afferunt, licet temporalium judicum benignitate & venia permißum fuerit Curiis Ecclesiasticis ius se immiscere. Prioribus, ut Clerici possent contendere coram judicibus suis pro eo quod ad sublevandæ vitæ subsidium datum erat. Posterioribus, quia defunctorum Testamenta exequutioni mandanda curare opus pium habebatur, sed quod ad illas duas attinet, potest Episcopus absque graviore ullo periculo deonerare in judices ipsius ordinarios. Existimo etiam sic futurum, ut lites illæ majorem numerum conficerent. Quod cæteras attinet, quæ peritiam & dijudicationem spiritualem desiderant, ratione naturæ ipsarum, aut offendiculi quod ex eis oritur æquum est, meo judicio, ut audientiæ (sic Canonistæ de judicio Episcopali, loquuntur) non nisi per Episcopum ipsum concedantur, adhibitis ut ante subindicatum, parastatis. Necessarium etiam esset, ut Cancellarius, aut alius qui simili sub Episcopo fungitur munere, juris civilis peritus, ipsi vacaret ad eum erudiendum in formulis juris & praxi Forensi Curiæ: quod si fieret minus necessaria esset Officialis Curia de qua tot jam excitantur querelæ. Si causæ illius generis ante dictæ ad Episcopalem Audientiam deferrentur nugatoriæ lites reprimerentur, & causæ

competentes majori gravitate & sinceritate disceptarentur.

De eo vero quod formulæ procedendi, & processus in curiis ecclesiasticis, sint sub Episcoporum nominibus audiatur D. Franciscus Knollius, in literis ad Honoratissimum D. Robertum Cecilium.

Quo certiorem faciam dominationem vestram quid hoc præsente Parliamento præstiterim adversus dominium quod indebite sibi vendicant super fratres suos Episcopi, sic habe. Quia membrum eram Parliamenti quod vicesimo quinto Henrici VIII. consedit, quum totus Clerus, tam Episcopi quam alii sese humiliter submitterent Henrico VIII. ejus suprematum faterentur, Romani Episcopi authoritatem detestarentur, quâ submissione factâ Rex demandavit prædictis Episcopis idem amplum dominium quod sub Papâ exercuerant nisi quod dominium illud coarctatum fuerit per hanc sequentem Parenthesin insertam statuto (modo nihil fiat contra Regiam prærogativam Coronæ Angliæ, & leges atque consuetudines Regni, additâ in fine statuti hâc clausulâ si qui offendant contra vel unam partem istius statuti, illi, ut & ii qui ipsis assistentes consiliarii, manutenentes fuerint, incurrunt pœnam Præmunire, post recitatum hoc statutum in domo Parliamenti, declaravi, quod posterioribus temporibus Henrici VIII. nullus Episcopus exercuerit dominium supra fratres. Tempore vero Eduardi VI. statutum erat ut Episcopi non suo sed Regio nomine curias tenerent. Quod statutum abrogatum erat Anno 1o Mariæ, & nondum redintegratur, adeoque mihi dubium esse quâ freti authoritate Episcopi suo nomine curias teneant, quia derogat prærogativæ Coronæ Angliæ, ut quis curiam teneat non munitus sufficiente authoritate à Coronâ, derivata. Responsum est, Episcopos hodie curias tenere virtute præscriptionis. Et illud sanè verum est,

E pis-

Episcopos posse præscribere, Regem Henricum VIII. concessisse iis ut exerceant eandem authoritatem, idem dominium, quod sub Papa exercuerunt. At hoc non erat auctoramentum speciale quo muniti curias tenerent, idque suo nomine, & tamen uullo alio auctoramento (quod sciam) muniti, suo nomine curias tenent, ea causa cur petentibus ipsis statutum fuerit, ut regio nomine curias tenerent, mira vero allegatio est, Episcopos arrogare sibi in præsentiarum authoritatem tenendi curias suo nomine ex præscriptione quia statutum conditum 25. Henr. VIII. inhibet generaliter ne offendant contra prærogativam Reg. Cor. Ang. leges & consuetudines regni, nemo autem curias tenere potest speciali auctoramento à Corona derivato, non præeunte, quod prius dictũ est. Generalis libertas concessa. Episcopis per H VIII. regere & dominari eo more quo solebant sub Papâ, non sufficit, ut possint Episcopi curias tenere suo nomine ex præscriptione. Quare prudenter fecissent Episcopi, siquidem procurassent ut statutum conderetur quo muniti curias tenerent Regio nomine quod factum est ab Episcopis regnante Eduardo. Quo tempore Cranmerus accersivit Martyrem & Bucerum collocandos in Academia, ad melius erudiendam Academiam in verbo Dei. Evexit ad dignitatem hosce doctos viros nihil sibi arrogans dominii in fratres, fuerunt illa tempora, cum nemini quicquam à Coronâ derivari possit per verba generaliter concepta, sed in omnibus concessionibus requirebantur verba specialia. Quare prorsus non assequor quo warranto Episcopi curias suo nomine teneant ex præscriptione. Quod vero dicit dominatio vestra, Episcopos non amplius vendicare sibi dominium in fratres Jure Divino, illudque acceptum referre Regiæ Authoritati, hoc si verum sit, palinodiam canat oportet, Archiepiscopus Cantuariensis, revocetque quod scripsit in magno illo libro contra Cartwritum in eo enim disertis verbis ait, superioritatem Episcoporum Divini Juris esse. Quæ assertio plane evertit Reginæ supremum dominium

quare revocata est, idque merito. Christus enim verè profitetur Joh. 18. 36. Regnum suum de hoc mundo non esse. Quare nullum tribuit mundanum regimen, aut præeminentiam Apostolis, sed spirituale regimen sc. in prædicando Euangelio. Dixit enim ite & prædicate per totum orbem, qui credet & baptizabitur, salvabitur, qui vero non credit, damnabitur, Marc. 16. 15. 16. Vociferantur vero Prælati dicentes Cartwritum & ejus sequaces nullum ferent Regimen, &c. Unde probabiliter colligi potest Episcopos nullum æstimare regimen nisi mundanum & coactivum quale Apostolis nunquam tribuit Christus, sed subjecit eos regimini Principum quibus resisti non debet, licet quidem iis principibus respondere Deo potius quam homini parendum esse, Act. 5. v. 29. Principi vero non debent resistere, sed crucem assumere, & Christum sequi.

Restat ut Schoockium ad partes vocem; ille autem in exercitatione suâ de regimine Presbyteriali nobis, πόλεμον ἀγγέλλει, *in eâ sum* (inquit. pag. 172.) *& semper fui, sententiâ, secundum scripturas. 1. nullum discrimen intercedere inter Presbyterum & Episcopum, multo minus hunc illo superiorem esse, neutiquam autem hinc vindicari posse aliquid secularis potestatis: ad hoc existimo regimen Presbyteriale, quale in Ecclesiis Belgicis receptum est, juri divino per omnia consentaneum esse* pag. 174. *optat ut in omnibus Ecclesiis orthodoxis æqualitas æque locum habere posit, atque in ecclesiis Gallicis & Belgicis constantissime observatur.* Quid ergo est quod virum Reverendum male habet? *Quod quidam non contenti propugnare Presbyteriale regimen, & æqualitatem Ministrorum simul speciatim stilum suum dirigant aduersus fratres arguendo quasi epis-*

episcopatum Anglicanum, aut *regimen* *Ecclesiæ Palatinæ*. Factum hoc ait, à Voetio & sequacibus, at audi quæso clarissime Schoocki *Collega tuus plurimum honorandus* calamum strinxit adversus *Prideauxium* Episcopum Doctrinæ orthoxæ tenacissimũ, nec potest quis propugnare Presbyteriale regimen nisi insurgat in Ardeliones Anglicanos, qui *episcopatum ad ipsum esse Ecclesiæ necessarium esse altâ voce cornua, quæ vincatque tubas*, clamant. Ecclesia Palatina fruatur quod per presbyterianos licebit, suo regimine, quæ tamen si omnimodâ æqualitate gauderet, firmius muniretur contra molimina ambitionis & typhi secularis.

Valeat doctissimus Schoockius, & si nolit cum gementibus congemiscere, saltem desinat in concionatorum Anglorum nomina temere involare. Neque enim (quod in præfatione suggerit ille iniquissime) recta viam ad Enthusiasmum sternunt, aut ex quibuslibet locis Scripturæ ad modum textuum arreptis quidlibet colligere instituunt: sed post singulorum verborum sensum diligenter excussum, doctrinam aliquam è textu eliciunt quam postea exponunt, scripturis rationibusque confirmant, & demum auditorum usui per variam applicationem attemperant. Suæ certe famæ pessime consulit quisquis concionatores Anglicanos, aut eorum imitatores vilipendit. Nulli cœlestẽ spartam prædicandi Euangelium fœlicius or-

narunt. Adeo ut Baconus noſtras non dubitaverit dicere ex ſcriptis Theologorum Anglicanorum compilari poſſe Syſtema Theologiæ practicum ſuperaturum omnia quæ adhuc extant. Quod idem tantum non clamant crebræ librorum noſtrorum in omnes pœne linguas tranſlationes. Ego celeberrimo Profeſſori nihil derogo, ſed nec tantum tribuo, ut non credam ſexcentos eſſe, vel è plebe noſtrâ Chriſtianâ à quibus perfectius edoceri poſſit quæ ſit via Chriſti. Dicam verbo Puritanus Anglus neminem habet inimicum præter *carnalem* aut *animalem*.

Vides jam tandem (vir amiciſſime) quantum mihi debeas, qui tuo ſuaſu devoravi tedium refutandi paralogiſmos Durellianos. Si quid reponatur tuum erit de replicatione proſpicere. Quum enim morbi quibuſcum in dies conflictor moneant exiguam portionem hujuſce vitæ mihi ſupereſſe, religio eſt in hujuſmodi næniis rei pretioſiſſimæ ulteriorem jacturam facere. Dum operam impendo abſtergendis calumniis paraſitorum, ſentio minui mihi aliquâ ex parte tranquilitatem animi, & perire dulcedinem ſtudiorum. Nec dubito quin ex hujuſmodi conflictationibus fædam voluptatem capiant maleferiati papiſtæ & ſectarii quibus nollem ego exultandi materiam ſubminiſtrare. Anglicanam Eccleſiam veram Chriſti Eccleſiam eſſe pertendo, prædicantur in eâ

om nia

omnia capita fundamentalia fidei Chriſtianæ, & quidem ita fideliter prædicantur a nonnullis Conformiſtis, ut non dubitem me iſtorum cœtibus adjungere. Aliud eſt Liturgiam & Ceremonias in eâ præſcriptas ſubſcriptione non approbare, aliud cum Liturgicis nullam communionem colere, a ſeparatione æque ac a ſuperſtitione metuo. *Percuſſit Deus Paſtores, & diſperguntur oves, Tu vero quem ut animarum noſtrarum epiſcopum ſuſpicimus, &* ἀρχιποιμένα *faxis ut defleamus illa peccata ob quæ meruimus de vineâ tuâ ejici, ut ſuper cuſtodiam noſtram ſtemus & figamus gradum ſuper munitionem, & contemplemur, ut videamus quid dicatur nobis, & quid reſpondendum ſit, ad arguentem nos. Effunde etiam ſpiritum amoris, & Caritatis ut non modo inter nos non diſſentiamus, ſed & hoſtes infenſiſſimos animitus diligamus. Gregem quoque nobis à te commiſſum conſiliis tuis dirigas, ne nugis ceremoniarum dediti, ſimplicitatem Evangelii tui faſtidiant. Sanctificemur & mundemur omnes* τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι *quo tandem ſiſtamur patri, Eccleſia Magnifica, neque ſordes habens, neque rugam ſenilem, neque quid hujuſmodi, & conſequamur incorruptibilem illam juſtitiæ coronam quam ſanguine tuo pretioſiſſimo acquiſiviſti, & cuſtodis in illum beatiſſimum Diem. Tibi Clementiſſime Ieſu una cum Patre & Spiritu Sancto ſit omnis laus, & Benedictio, & Gloria in Secula,* Amen.

FINIS.

ELENCHUS
Rerum præcipuarum.

la

Epi-

FINIS.

LECTORI.

Errata graviora ſic corrigantur.

PAG. 27. lin. 12. lege *pomeridiana*. p. 29. l. 8. lege *licentiâ*. p. 63. l. 16. lege *partes cultus*. p. 71. l. 16. lege *minutiis*. l. 31. lege *meretricium*. l. 34. lege *meretricio*. p. 84. l. 12. lege *viciſſim*. p. 87. l. 30. & 32. lege *fratrem*. p. 96. l. 30. lege *adulteratum*. p. 103. l. 5. lege *ingeneratur*. p. 117. l. 7. lege *ſtatuminandum*. p. 127. l. ult. lege ἀρτολατρείᾳ.

Literulas inverſas aut tranſpoſitas, Accentus Spirituſque male poſitos, niſi ipſe corrigere & excuſare poſſis & velis, non is es, cui mea vel cenſenda, vel judicanda permitto.